

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІ
МАҚАН ЕСБОЛАТОВ АТЫНДАҒЫ АЛМАТЫ АКАДЕМИЯСЫ

**СЕРВИСТІК МОДЕЛЬ ШЕҢБЕРІНДЕ УЧАСКЕЛІК
ПОЛИЦИЯ ИНСПЕКТОРЛАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІН ЖЕТІЛДІРУ**
дөңгелек үстел материалдары
(2024 жылғы 18 қазанда)

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАСТКОВЫХ
ИНСПЕКТОРОВ ПОЛИЦИИ В РАМКАХ СЕРВИСНОЙ МОДЕЛИ**
материалы круглого стола
(18 октября 2024 года)

Алматы, 2024

УДК 351.74
ББК 67.401.213
С 37

Жауапты редактор:

Ж.Р. Дильбарханова – Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы
Алматы академиясы бастығының м.у.а., з.ғ.д., профессор,
полиция полковнигі

Редакция алқасы:

Ж.Ж. Сапаров
Коржумбаева Т.М. (з.ғ.к., профессор)
Ж.Е. Арыстанғалиева

С37 Сервистік модель шеңберінде учаскелік полиция инспекторларының қызметін жетілдіру: атты дөңгелек үстел материалдары (2024ж. 18 қазанда) = Совершенствование деятельности участковых инспекторов полиции в рамках сервисной модели: материалы круглого стола (18 октября 2024г.). – Алматы: Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясының ҒЗЖРБЖҰБ, 2024 – 106 б.

ISBN 978-601-360-136-6

Жинақта дөңгелек үстелге қатысушылардың «Сервистік модель шеңберінде учаскелік полиция инспекторларының қызметін жетілдіру» атты тақырыбындағы баяндамалары ұсынылған. Жинақ ішкі істер органдары жүйесінің оқу орындарының курсанттарына, магистранттарына және оқытушыларына, практикалық қызметкерлерге арналған.

В сборнике представлены доклады участников круглого стола на тему: «Совершенствование деятельности участковых инспекторов полиции в рамках сервисной модели». Сборник рассчитан на курсантов, магистрантов и преподавателей учебных заведений системы органов внутренних дел, практических работников.

*Жинақтағы материалдар автордың редакциясымен берілді.
Материалы, публикуемые в сборнике, даны в авторской редакции.*

УДК 351.74
ББК 67.401.213

ISBN 978-601-360-136-6

© Қазақстан Республикасы
ІІМ М. Есболатов атындағы
Алматы академиясы, 2024

**«Сервистік модель шеңберінде учаскелік полиция
инспекторларының қызметін жетілдіру» дөңгелек үстел
БАҒДАРЛАМАСЫ**

Өткізу уақыты мен күні	2024 жылғы 18 қазан сағат 09.00-де
Өткізу орны	Қазақстан Республикасы ПИМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы (Өтепов көшесі 29)
Өткізу форматы	Аралас (offline/ сырттай)
Модератор	Коржумбаева Тамара Муслимовна Қазақстан Республикасы ПИМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының бастығы, з.ғ.к., профессор, полиция полковнигі

Сөз сөйлеу

Уақыты	Спикер	Баяндама тақырыбы
09.00-09.05	ДИЛЬБАРХАНОВА Жанат Рахимжановна Қазақстан Республикасы ПИМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы бастығының м.у.а., з.ғ.д., профессор, полиция полковнигі	Кіріспе сөз
09.05-09.10	ШУМАЕВ Серик Исатаевич Алматы қаласы ПД Жергілікті полиция қызметі басқармасының бастығы, полиция полковнигі	Полицияның патрульдік-бекеттік қызметінде сервистік модель қызметінің түсінігі мен негізгі аспектілері
09.10-09.20	ЕРЕМЕЕВ Дмитрий Витальевич Қазақстан Республикасы ПИМ кадр жұмысы Департаменті ведомствалық білім беруді ұйымдастыру басқармасының бастығы, з.ғ.к., полиция полковнигі	Проблемы и перспективы внедрения сервисной модели в деятельность участковых инспекторов полиции
09.20-09.30	КОРЖУМБАЕВА Тамара Муслимовна Қазақстан Республикасы ПИМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясының әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының бастығы. з.ғ.к., профессор, полиция полковнигі	Сервисные подходы в деятельность участкового инспектора полиции
09.30-09.40	КУЛЬТЕМИРОВА Лейла Тимуровна Қазақстан Республикасы ПИМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы ғылыми-зерттеу орталығының аға ғылыми қызметкері, з.ғ.к., қауымдастырылған профессор (доцент)	Отдельные аспекты взаимодействия участкового инспектора полиции с гражданами в контексте сервисной модели обеспечения безопасности
09.40-09.50	КОБДИКОВА Шамсигуль Мадениетовна	Интеграция сервисного подхода в моделировании

	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясының әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының профессоры, т.ғ.д.	дорожного движения на магистральных улицах городов для повышения общественной безопасности
09.50-10.00	РАХМЕТ Ерлан Даутказыұлы Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясының әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының профессоры, философия докторы (PhD)	Ішкі істер органдар жүйесіндегі сервистік модельдің рөлі
10.00-10.10	АБДУЛЛИНА Сабина Халилевна Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы қылмыстық іс-жүргізу және криминалистика кафедрасының доценті, философия докторы (PhD), полиция подполковнигі	К вопросу о критериях доверия населения к полиции: теоретические аспекты и практические подходы
10.10-10.20	ШОКАНОВА Евгения Владимировна Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының доценті, з.ғ.м., полиция полковнигі	Международный опыт сервисной модели обеспечения общественной безопасности
10.20-10.30	САНАПИЯНОВА Асель Нурсайынқызы Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының доценті, з.ғ.м., полиция подполковнигі	Сервисные подходы в профилактической деятельности участкового инспектора полиции: современные вызовы и перспективы развития
10.30-10.40	АРЫСТАНГАЛИЕВА Жулдыз Ерлановна Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының доценті, з.ғ.м., полиция майоры	Халықаралық тәжірибе: шет мемлекеттердің сервистік полициясы
10.40-10.50	БИМБЕТ Асемгул Бимбетқызы Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының оқытушысы, з.ғ.м., полиция майоры	Полицияны жаңғырту құралы ретіндегі сервистік модельдің түсінігі, мәні
10.50-11.00	ТОЙЛЫЕВ Толенды Мухитович Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының аға оқытушысы, з.ғ.м., полиция майоры	Полициядағы сервистік модельге көшу: қазақстандық және әлемдік тәжірибелерді салыстыру
11.00-11.10	КОЙШКЕН Ануар Талғатұлы Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының аға оқытушысы, з.ғ.м., полиция майоры	Полицияның азаматтық қоғаммен өзара әрекеттесу теориясы мен практикасы
11.10-11.20	САНАПИЯНОВА Асель Нурсайиновна Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы әкімшілік-	Полиция қызметінің сервистік функциясының түсінігі мен мәні

	құқықтық пәндер кафедрасының доценті, з.ғ.м., полиция подполковнигі БЕЙСЕНАЛИЕВ Бауыржан Нуралыұлы Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 1 курс докторанты, з.ғ.к., полиция подполковнигі	
11.20-11.30	АНЕС Асем Кыргызбекқызы Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясының докторанты, з.ғ.м., полиция подполковнигі	Полицияның сервистік моделі аясындағы қоғаммен өзара әрекеттесуді нығайту сұрақтары
11.30-11.40	КУСАИНОВА Диана Асанкадырқызы Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 1 курс докторанты, з.ғ.м., полиция капитаны	Сервисная полиция в Казахстане
11.40-11.50	ДАЕТОВА Аида Асылбековна Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 1 курс докторанты, з.ғ.м., полиция подполковнигі	Некоторые вопросы обеспечения общественной безопасности на объектах воздушного транспорта
11.50-12.00	ТОЛЫКБАЕВА Ботагоз Маратқызы Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 1 курс докторанты, з.ғ.м. полиция капитаны	Совершенствование деятельности участковых инспекторов полиции в рамках сервисной модели полиции
12.00-12.10	МЫРЗАГУЛОВ Нургиса Мухтарович Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 1 курс докторанты, з.ғ.м. полиция подполковнигі	Предупреждение и устранение факторов, способствующих правонарушениям в сфере незаконного оборота оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств через призму сервисной модели полиции
12.10-12.20	САБАНОВА Анна Сергеевна Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 2 курс магистранты, полиция аға лейтенанты	Changing aspects of the police service model in digital century
12.20-12.30	ДИЛМАГАМБЕТОВА Салтанат Серикқызы Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 2 курс магистранты, полиция капитаны	Problems of countering drug crime in the activities of neighborhood police inspectors within the framework of the service model
12.30-12.40	Пікірталас, қарарды талқылау Қорытындылау, дөңгелек үстелді аяқтау	

ПРОГРАММА

круглого стола «Совершенствование деятельности участковых инспекторов полиции в рамках сервисной модели»

Дата и время проведения	18 октября 2024 г. в 09.00 часов
Место проведения	Алматинская Академия МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова (ул. Утепова 29)
Формат проведения	Комбинированный (offline/ заочный)
Модератор	Коржумбаева Тамара Муслимовна Начальник кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, к.ю.н., профессор, полковник полиции

Выступления

Время	Спикер	Тема доклада
09.00-09.05	ДИЛЬБАРХАНОВА Жанат Рахимжановна Вр.и.о. начальника Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова д.ю.н., профессор, полковник полиции	Вступительное слово
09.05-09.10	ШУМАЕВ Серик Исатаевич Начальник Управления местной полицейской службы ДП г.Алматы, полковник полиции	Полицияның патрульдік-бекеттік қызметінде сервистік модель қызметінің түсінігі мен негізгі аспектілері
09.10-09.20	ЕРЕМЕЕВ Дмитрий Витальевич начальник Управления организации ведомственного образования Департамента кадровой работы МВД Республики Казахстан, к.ю.н., полковник полиции	Проблемы и перспективы внедрения сервисной модели в деятельность участковых инспекторов полиции
09.20-09.30	КОРЖУМБАЕВА Тамара Муслимовна Начальник кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М.Есбулатова, к.ю.н., профессор, полковник полиции	Сервисные подходы в деятельность участкового инспектора полиции
09.30-09.40	КУЛЬТЕМИРОВА Лейла Тимуровна Старший научный сотрудник научно-исследовательского центра Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, к.ю.н., ассоциированный профессор (доцент)	Отдельные аспекты взаимодействия участкового инспектора полиции с гражданами в контексте сервисной модели обеспечения безопасности
09.40-09.50	КОБДИКОВА Шамсигуль Мадениетовна профессор кафедры административно-	Интеграция сервисного подхода в моделировании дорожного движения на

	правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, д.т.н.	магистральных улицах городов для повышения общественной безопасности
09.50-10.00	РАХМЕТ Ерлан Дауытқазыұлы Профессор кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова доктор философии (PhD)	Ішкі істер органдар жүйесіндегі сервистік модельдің рөлі
10.00-10.10	АБДУЛЛИНА Сабина Халилевна доцент кафедры уголовного процесса и криминалистики Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, доктор философии (PhD), подполковник полиции	К вопросу о критериях доверия населения к полиции: теоретические аспекты и практические подходы
10.10-10.20	ШОКАНОВА Евгения Владимировна доцент кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им.М. Есбулатова, м.ю.н., полковник полиции	Международный опыт сервисной модели обеспечения общественной безопасности
10.20-10.30	САНАПИЯНОВА Асель Нурсаиновна доцент кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., подполковник полиции	Сервисные подходы в профилактической деятельности участкового инспектора полиции: современные вызовы и перспективы развития
10.30-10.40	АРЫСТАНГАЛИЕВА Жұлдыз Ерлановна доцент кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., майор полиции	Халықаралық тәжірибе: шет мемлекеттердің сервистік полициясы
10.40-10.50	БИМБЕТ Асемгул Бимбетқызы преподаватель кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., майор полиции	Полицияны жаңғырту құралы ретіндегі сервистік модельдің түсінігі, мәні
10.50-11.00	ТОЙЛЫЕВ Толенды Мухитович старший преподаватель кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., майор полиции	Полициядағы сервистік модельге көшу: қазақстандық және әлемдік тәжірибелерді салыстыру
11.00-11.10	КОЙШКЕН Ануар Талгатович старший преподаватель кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., майор полиции	Полицияның азаматтық қоғаммен өзара әрекеттесу теориясы мен практикасы
11.10-11.20	САНАПИЯНОВА Асель Нурсаиновна доцент кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД	Полиция қызметінің сервистік функциясының түсінігі мен мәні

	Республики Казахстан им. М. Есбулатова, подполковник полиции БЕЙСЕНАЛИЕВ Бауыржан Нуралыұлы Докторант 1 курса Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, к.ю.н., подполковник полиции	
11.20-11.30	АНЕС Асем Кыргызбековна Докторант 1 курса Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., подполковник полиции	Полицияның сервистік моделі аясындағы қоғаммен өзара әрекеттесуді нығайту сұрақтары
11.30-11.40	КУСАИНОВА Диана Асанкадырқызы Докторант 1 курса Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., капитан полиции	Сервисная полиция в Казахстане
11.40-11.50	ДАЕТОВА Аида Асылбековна Докторант 1 курса Факультета послевузовского образования Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., подполковник полиции	Некоторые вопросы обеспечения общественной безопасности на объектах воздушного транспорта
11.50-12.00	ТОЛЫКБАЕВА Ботагоз Маратқызы Докторант 1 курса факультета послевузовского образования Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., капитан полиции	Совершенствование деятельности участковых инспекторов полиции в рамках сервисной модели полиции
12.00-12.10	МЫРЗАГУЛОВ Нургиса Мухтарович Докторант 1 курса Факультета послевузовского образования Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., подполковник полиции	Предупреждение и устране- ние факторов, способствую- щих правонарушениям в сфере незаконного оборота оружия, боеприпасов, взрыв- чатых веществ и взрывных устройств через призму сер- висной модели полиции
12.10-12.20	САБАНОВА Анна Сергеевна Магистрант 2 курса факультета послевузовского образования Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова старший лейтенант полиции	Changing aspects of the police service model in digital century
12.20-12.30	ДИЛМАГАМБЕТОВА Салтанат Серикқызы Магистрант 2 курса факультета послевузовского образования Алматинской академии МВД Республики Казахстан им М. Есбулатова капитан полиции	Problems of countering drug crime in the activities of neighborhood police inspectors within the framework of the service model
12.30-12.40	Дискуссия, обсуждение резолюции Подведение итогов, завершение работы круглого стола	

**«Сервистік модель шеңберінде учаскелік полиция инспекторларының
қызметін жетілдіру» дөңгелек үстелге қатысушылардың
ТІЗІМІ**

Аты-жөні, тегі	Лауазымы
ДИЛЬБАРХАНОВА Жанат Рахимжановна	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы Алматы академиясы бастығының м.у.а., з.ғ.д., профессор, полиция полковнигі
ШУМАЕВ Серик Исатаевич	Алматы қаласы ПД Жергілікті полиция қызметі басқармасының бастығы полиция полковнигі
ЕРЕМЕЕВ Дмитрий Витальевич	Қазақстан Республикасы ІІМ кадр жұмысы Департаменті ведомствалық білім беруді ұйымдастыру басқармасының бастығы, з.ғ.к., полиция полковнигі
КОРЖУМБАЕВА Тамара Муслимовна	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясының әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының бастығы. з.ғ.к., профессор, полиция полковнигі
КУЛЬТЕМИРОВА Лейла Тимуровна	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы ғылыми-зерттеу орталығының аға ғылыми қызметкері, з.ғ.к., қауымдастырылған профессор (доцент)
КОБДИКОВА Шамсигуль Мадениетовна	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясының әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының профессоры, т.ғ.д.
РАХМЕТ Ерлан Даутқазыұлы	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясының әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының профессорі, философия докторы (PhD)
АБДУЛЛИНА Сабина Халилевна	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы қылмыстық іс-жүргізу және криминалистика кафедрасының доценті, философия докторы (PhD), полиция подполковнигі
ШОКАНОВА Евгения Владимировна	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының доценті, з.ғ.м., полиция полковнигі
САНАПИЯНОВА Асель Нурсаинқызы	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының доценті, з.ғ.м., полиция подполковнигі
АРЫСТАНГАЛИЕВА Жулдыз Ерлановна	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының доценті, з.ғ.м., полиция майоры
БИМБЕТ Асемгул Бимбетқызы	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының оқытушысы, з.ғ.м., полиция майоры
ТОЙЛЫЕВ Толенды Мухитович	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының аға оқытушысы, з.ғ.м., полиция майоры
КОЙШКЕН Ануар Талғатұлы	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының аға оқытушысы, з.ғ.м., полиция майоры
БЕЙСЕНАЛИЕВ Бауыржан Нуралыұлы	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 1 курс докторанты, з.ғ.к., полиция подполковнигі

АНЕС Асем Кыргызбеккызы	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясының докторанты, з.ғ.м., полиция подполковнигі
КУСАИНОВА Диана Асанкадыркызы	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 1 курс докторанты, з.ғ.м., полиция капитаны
ДАЕТОВА Аида Асылбековна	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 1 курс докторанты, з.ғ.м., полиция подполковнигі
ТОЛЫКБАЕВА Ботагоз Мараткызы	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 1 курс докторанты, з.ғ.м., полиция капитаны
МЫРЗАГУЛОВ Нургиса Мухтарович	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 1 курс докторанты, з.ғ.м., полиция подполковнигі
САБАНОВА Анна Сергеевна	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 2 курс магистранты, полиция аға лейтенанты
ДИЛМАГАМБЕТОВА Салтанат Сериккызы	Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов ат. Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультетінің 2 курс магистранты, полиция капитаны

СПИСОК
участников круглого стола «Совершенствование деятельности участковых
инспекторов полиции в рамках сервисной модели»

ФИО	Должность
ДИЛЬБАРХАНОВА Жанат Рахимжановна	Вр.и.о. начальника Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова д.ю.н., профессор, полковник полиции
ШУМАЕВ Серик Исатаевич	Начальник Управления местной полицейской службы ДП г.Алматы, полковник полиции
ЕРЕМЕЕВ Дмитрий Витальевич	начальник Управления организации ведомственного образования Департамента кадровой работы МВД Республики Казахстан, к.ю.н., полковник полиции
КОРЖУМБАЕВА Тамара Муслимовна	Начальник кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова к.ю.н., профессор, полковник полиции
КУЛЬТЕМИРОВА Лейла Тимуровна	Старший научный сотрудник Научно-исследовательского центра Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова к.ю.н., ассоциированный профессор (доцент)
КОБДИКОВА Шамсигуль Мадениетовна	профессор кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, д.т.н.
РАХМЕТ Ерлан Дауытказыұлы	Профессор кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, доктор философии (PhD)
АБДУЛЛИНА Сабина Халилевна	доцент кафедры уголовного процесса и криминалистики Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, доктор философии (PhD), подполковник полиции
ШОКАНОВА Евгения Владимировна	доцент кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., полковник полиции
САНАПИЯНОВА Асель Нурсаиновна	доцент кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., подполковник полиции
АРЫСТАНГАЛИЕВА Жулдыз Ерлановна	доцент кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., майор полиции
БИМБЕТ Асемгул Бимбетқызы	преподаватель кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., майор полиции
ТОЙЛЫЕВ Толенды Мухитович	старший преподаватель кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., майор полиции
КОЙШКЕН Ануар Талгатович	старший преподаватель кафедры административно-правовых дисциплин Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., майор полиции
БЕЙСЕНАЛИЕВ Бауыржан Нуралыұлы	Докторант 1 курса Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, к.ю.н., подполковник полиции
АНЕС Асем Кыргызбековна	Докторант 1 курса Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., подполковник полиции
КУСАИНОВА	Докторант 1 курса Алматинской академии МВД Республики

Диана Асанкадыркызы	Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., капитан полиции
ДАЕТОВА Аида Асылбековна	Докторант 1 курса Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., подполковник полиции
ТОЛЫКБАЕВА Ботагоз Мараткызы	Докторант 1 курса факультета послевузовского образования Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., капитан полиции
МЫРЗАГУЛОВ Нургиса Мухтарович	Докторант 1 курса Факультета послевузовского образования Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова, м.ю.н., подполковник полиции
САБАНОВА Анна Сергеевна	Магистрант 2 курса факультета послевузовского образования Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова старший лейтенант полиции
ДИЛМАГАМБЕТОВА Салтанат Сериккызы	Магистрант 2 курса факультета послевузовского образования Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова капитан полиции

ДИЛЬБАРХАНОВА

Жанат Рахимжановна

вр.и.о. начальника Алматинской академии МВД
Республики Казахстан им. М. Есбулатова,
д.ю.н., профессор, полковник полиции

Уважаемые участники круглого стола!

Рада приветствовать вас на сегодняшнем круглом столе, организованном для обсуждения одной из значимых тем в правоохранительной деятельности – совершенствование работы участковых инспекторов полиции в рамках сервисной модели. Наша встреча проводится в контексте текущих реформ, направленных на повышение эффективности полиции и укрепление доверия между гражданами и правоохранительными органами Республики Казахстан.

Участковые инспекторы играют важнейшую роль в системе обеспечения общественной безопасности. Именно они находятся в постоянном взаимодействии с населением, выполняя широкий спектр задач от профилактики правонарушений до разрешения конфликтных ситуаций. В условиях перехода к сервисной модели полиции на первый план выходит новая миссия участковых инспекторов – не только контроль и надзор, но и сервисные функции, ориентированные на потребности и безопасность каждого гражданина.

Современные вызовы требуют от полиции гибкости и проактивного подхода. Ожидания общества от полиции не ограничиваются подавлением преступности, сегодня важно создание условий, при которых население чувствует себя защищенным, а отношение граждан к полицейским основано на доверии и уважении. В этом контексте сервисная модель полиции предлагает участковым инспекторам эффективные инструменты профилактической работы, которые включают в себя консультирование, взаимодействие с населением и создание безопасной среды для всех жителей их участков.

Цель сегодняшней дискуссии – обсудить и наметить шаги по усилению сервисных подходов в работе участковых инспекторов, обменяться опытом и успешными практиками, которые применяются в Казахстане и за его пределами. Особый интерес представляют вопросы повышения квалификации, улучшения ресурсной базы и поддержки участковых инспекторов в их ежедневной работе.

Уверена, что сегодняшняя дискуссия станет ценным вкладом в разработку рекомендаций и стратегий, направленных на повышение качества работы участковых инспекторов и развитие сервисной модели полиции в Казахстане. Надеюсь, что наши совместные усилия приведут к практическим результатам, которые будут способствовать улучшению безопасности и комфорта всех граждан. Желаю всем продуктивного обсуждения и благодарю за активное участие в работе круглого стола!

ШУМАЕВ

Серик Исатаевич

Алматы қаласы ПД Жергілікті полиция қызметі
басқармасының бастығы полиция полковнигі

Полицияның патрульдік-бекеттік қызметінде сервистік модель қызметінің түсінігі мен негізгі аспектілері

Қазақстан Республикасы Ішкі істер ведомстволарының қазіргі құрылымы революция дәуірінде қалыптаса бастады. Сол кезде полиция жұмысының көптеген бағыттары, соның ішінде алғаш рет ұсынылған бағыттар үшін негіз қаланды. Алайда, патрульдік-бекеттік қызмет (ПОК) олардың арасында бұрыннан қалыптасқан тарихи дәстүрлерінің арқасында ерекшеленеді.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер ведомстволарының қазіргі құрылымы революция дәуірінде қалыптаса бастады. Сол кезде полиция жұмысының көптеген бағыттары, соның ішінде алғаш рет ұсынылған бағыттар үшін негіз қаланды. Алайда, патрульдік-бекеттік қызмет (ПБК) олардың арасында бұрыннан қалыптасқан тарихи дәстүрлерінің арқасында ерекшеленеді.

Советтік ПБК моделінен Қазақстан Республикасындағы заманауи жүйеге көшу айтарлықтай өзгерістер мен өзгерістермен ерекшеленді. КСРО ыдырап, Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін ел өзінің құқық қорғау органдарын реформалаудың белсенді процесін бастады. Бұл ауысу ұйымдық құрылым мен басқарудағы өзгерістерді ғана емес, сонымен қатар қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етудің қалыптасқан әдістері мен тәсілдерін қайта қарауды да қамтыды. Қазақстандағы ПБК-ның заманауи моделі қоғаммен неғұрлым тиімді өзара іс-қимылға, жаңа технологиялар мен жұмыс әдістемелерін енгізуге бағдарланған, бұл қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы жалпы жаһандық трендті көрсетеді. Бұл өзгерістер патрульдік қызметтің тиімділігін арттыруға, азаматтардың құқық қорғау органдарына деген сенімін нығайтуға және қоғамдағы өмір сапасын жақсартуға бағытталған.

Полицияның патрульдік қызметі жұмысының тиімділігі оның қызметін құқықтық реттеудің сапасына тікелей байланысты. Маңызды аспект-бұл патрульдік қызметтің құрылымын ғана емес, оның басқару иерархиясын да қамтитын жақсы ойластырылған модельдің болуы. Сондай-ақ, патрульдік қызмет бөлімшелерінің өкілеттіктерін нақты анықтау және олардың басқа ішкі істер бөлімдерімен де, жергілікті өзін-өзі басқару органдарымен де өзара әрекеттесуі өте маңызды.

Әкімшілік полицияның, атап айтқанда патрульдік қызметтің жұмысын реттейтін нормативтік-құқықтық базаны талдау кезінде оның екі негізгі блокқа бөлінуі айқын болады. Біріншісі бүкіл әкімшілік полицияға қатысты жалпы құқықтық актілерді қамтиды, ал екінші блок патрульдік бөлімшелердің қызметіне тікелей қатысты мамандандырылған нормативтік құжаттардан тұрады.

ПБК ұйымдастырудың маңызды аспектісі нарядтарды жедел басқару орталығына немесе полиция органдарының кезекші бөліміне жедел бағыну болып табылады. Нарядтар қызметке кіру және оны ауызша бұйрықтар бойынша аяқтау туралы нұсқаулар алады. Патрульдік міндеттерді орындау үшін нарядтарға патрульдеудің нақты бағыттары немесе бекеттері айқындалады. Маршруттардың ұзақтығы мен шекаралары маршрут карточкасында Құжаттамалық ресімделе отырып, шарттар мен жағдайға байланысты белгіленеді.

Маршруттың карточкасы қызметтік пайдалану құжаты бола отырып, тек қана уәкілетті тұлғаларға ұсынылады.

Патрульдік-бекеттік нарядтардың әртүрлі түрлеріне жаяу патрульдер, автокөлік патрульдері, ат патрульдері, ит патрульдері және модульдік және стационарлық полиция бекеттері жатады.

Патрульдік-бекеттік қызмет атқаруға дайындық кезеңінде қызметкерлердің жиналу орнына уақтылы келуі басты мәселе болып табылады. Олар нұсқама басталғанға дейін 15 минуттан кешіктірілмей келуі керек, бұл ретте бекеттік ведомосте тіркелу үшін кезекші бөлімге және командирге өзінің келгені туралы міндетті түрде баяндауы тиіс.

Келесі кезең-қару-жарақты, байланыс құралдарын, жеке қорғаныс құралдарын және қызметтік құжаттаманы қоса алғанда, қажетті жабдықты алу. Жарақтандырудың барлық тізбесі Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің бұйрығымен айқындалған. Көлік құралдарына бекітілген жүргізушілер рейс алдындағы медициналық тексеруден өтуі, жол жүру парақтарын алуы және көліктің пайдалануға дайын болуына кепілдік беруі тиіс. Дайындықтың маңызды бөлігі алынған мүліктің сақталуын қамтамасыз ету болып табылады. Қызмет аяқталғаннан кейін қызметкерлер барлық алынған жабдықтар мен құжаттарды кезекшіге немесе жауапты тұлғаға тапсыруға міндетті.

Маршрутқа шықпас бұрын қызметкерлер нұсқаулыққа қатысады, онда оларға негізгі бағдарлар, іздестіріліп жатқан адамдар туралы ақпарат және басқа да маңызды мәліметтер жеткізіледі. Бұл ақпарат қызметтік кітапшаға Мұқият жазылуы керек.

Қызметкерлер жедел жағдай, маршруттың ерекшеліктері, жақын маңдағы нарядтардың орналасуы және олармен байланыс жүйесі туралы жақсы білуі керек. Сондай-ақ іздеуде жүрген адамдар мен көлік құралдарының белгілерін, құқық бұзушылықтар мен жол-көлік оқиғаларының (ЖКО) ықтимал жасалған орындарын, сондай-ақ маршрут ауданында адамдардың маңызды объектілері мен жаппай болатын орындарының орналасуын білу маңызды. Қызметті бастау туралы ауызша бұйрық алғаннан кейін нарядтар өз міндеттерін орындау үшін белгіленген орындарға жіберіледі.

Радиобайланыс пен бейнетіркеу құралдарын тиімді пайдалану ПБҚ барысында қоғамдық тәртіпті және жол қауіпсіздігін қорғауды қамтамасыз етудің ажырамас бөлігі болып табылады. Патрульдік-бекеттік нарядтарды (ПБН) басқару бас радиостанция орналасқан кезекші бөліммен радиобайланыс арқылы жүзеге асырылады. Радиостанциялар қызметті бастау туралы бұйрықтан кейін бірден қосылады және ол аяқталғанға дейін қосылады.

Радио алмасудың маңызды ережелері радиостанцияны өз бетінше өшіруге тыйым салу, қоңыраулар мен хабарламаларға жедел жауап беру қажеттілігі, жеке қоңырау хаттары мен арналардың нөмірлерін білу, сондай-ақ радио тәртібін сақтау және хабарламалардың қысқалығы болып табылады. Қызметпен байланысты емес ақпаратты, сондай-ақ қызметкерлердің құпия деректері мен жеке мәліметтерін беру үшін радио алмасуды пайдалануға жол берілмейді.

Төтенше жағдайлар кезінде радио алмасуға араласуға бас радиостанция мен ПБН шұғыл шақыру батырмасын басу арқылы рұқсат етіледі.

ПБҚ-ның маңызды аспектісі қоғамдық тәртіп пен жол қауіпсіздігін сақтау жөніндегі міндеттерді орындау кезінде қызметкерлердің азаматтармен қарым-қатынасы болып табылады. Азаматтармен байланыста болған қызметкерлер өздерін таныстыруға, қызметтік куәлігін көрсетуге, қол алысудан немесе заңсыз қимылдардан аулақ болу сияқты белгілі бір мінез-құлықтарды сақтай отырып, өз лауазымын, атағын және тегін атауға міндетті.

Азаматтардың өтініштері болған жағдайда ППН қызметкерлері өз құзыреті шеңберінде мұқият тыңдап, шаралар қабылдауы, сондай-ақ өз өкілеттіктерінен тыс мәселелер бойынша түсініктемелер беруі тиіс. Азаматтардың ар-намысы мен қадір-қасиетін сыпайылық, сыпайылық және құрметтеу патрульдік қызмет қызметкерлері үшін міндетті қасиеттер болып табылады. Қызметкерлердің барлық талаптары мен ескертулері түсініспеушіліктер мен қақтығыстарды болдырмау үшін нақты, сенімді және түсінікті болуы керек. Азаматтың қозған реакциясы жағдайында қызметкерлер шыдамдылық танытып, азаматтың мінез-құлқының

заңсыздығын және шағымдану тәртібін түсіндіруі, сондай-ақ бейнетіркеуішке міндетті түрде тіркеле отырып, әкімшілік материалдарды жасау рәсімдерін сақтауы тиіс.

Жол қозғалысын тиімді қадағалауды қамтамасыз ету үшін ПБН әртүрлі әдістер мен техникалық құралдарды, соның ішінде арнайы дыбыстық және жарық сигналдарын, бағдарламалық жасақтамасы бар планшеттерді және басқаларын пайдаланады. ПБН бұзушылықтары анықталған кезде заңнамаға сәйкес қозғалысты қолмен реттеуді және көлік құралдарын мәжбүрлеп тоқтатуды қоса алғанда, тиісті шаралар қабылдайды. Қажет болған жағдайда, ПБН туындайтын міндеттер мен проблемаларды тиімді шешу үшін басқа бөлімшелермен және қызметтермен өзара іс-қимыл жасайды.

Екі қызметкерден тұратын ПБН орындайтын полицияның модульдік бекеттеріндегі қызметтің өзіндік ерекшеліктері бар және қоғамдық тәртіп пен жол қауіпсіздігін қорғауды қамтамасыз етуге бағытталған. Бұл киімдер жалпы міндеттерден басқа арнайы тапсырмаларды орындайды. Негізгі міндеттердің бірі-бекітілген аумақты үнемі жаяу патрульдеу, әсіресе азаматтардың жаппай болу сағаттарында. Бұл ретте нарядтар бекеттің ортасынан 300-500 метр шегінде қашықтықты сақтай отырып, сағатына кемінде екі рет аралауды жүзеге асыруға тиіс. Қараңғы және түнгі уақытта патрульдеу іс-қимылдардың қауіпсіздігі мен тиімділігін қамтамасыз ету үшін жұптық нарядпен бірлесіп жүргізіледі.

Басқа ПБН-мен, сондай-ақ жақын маңдағы жаппай бару объектілерінің әкімшілігі мен жеке күзет қызметімен өзара іс-қимылды ұйымдастыруға көп көңіл бөлінеді. Бұл өзара іс-қимыл қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету жөніндегі күш-жігерді үйлестіру үшін өте маңызды.

Қызметкерлер сонымен қатар азаматтармен профилактикалық әңгімелер өткізеді, қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етеді. Олар азаматтарды құқыққа қайшы әрекеттер жасаудан сақтандырады және қоғамға жат мінез-құлыққа жол бермеуді түсіндіреді. Азаматтардан, оның ішінде туристерден қылмыстар мен оқиғалар туралы хабарламалар мен ақпараттарды қабылдауға ерекше назар аударылады. ПБН бұл туралы дереу кезекші бөлімге баяндайды және қажетті көмек көрсете отырып, ден қою шараларын қабылдайды. Полицияның модульдік бекеттеріндегі қызмет жұртшылықпен және құқықтық тәртіптің басқа да күштерімен белсенді өзара іс-қимылды, сондай-ақ болып жатқан оқиғалар мен оқиғаларға жедел ден қоюды көздейді.

Курорттық, саяжай аудандарында және көпшілік демалатын аймақтарда патрульдік-бекеттік қызмет атқару шеңберінде ПБН бірқатар мамандандырылған міндеттерді орындайды. Шомылу маусымы кезеңінде Азаматтық қорғау органдарымен ынтымақтастықта су айдындарында рейдтік іс-шараларды өткізуге ерекше назар аударылады. Бұл іс-шаралардың мақсаты-демалушылардың қауіпсіздігін арттыруға ықпал ететін құқық бұзушылықтардың алдын алу және анықтау. ПБН сонымен қатар осы аудандарда қоғамдық тәртіп пен мүліктік қауіпсіздікті қамтамасыз етуге ықпал ете отырып, саяжай қауымдастықтарының өкілдерімен өзара әрекеттеседі. Патрульдеу кезінде қылмыстық және әкімшілік құқық бұзушылықтар жасалуы мүмкін жерлерге, сондай-ақ санаторийлерді, курорттарды, жағажайларды, саябақтарды және басқа да осындай нысандарды қоса алғанда, адамдардың көп шоғырланатын жерлеріне назар аударылады. Бұдан басқа, ПБН осы аумақтардағы тәртіп пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін полиция органдарына жүктелген өзге де міндеттерді орындайды.

Туристік объектілер контекстінде ПБН міндеттеріне аумақты патрульдеу, туристерге көмек көрсету, құқық бұзушылықтарды анықтау және жолын кесу, сондай-ақ көші-қон заңнамасын бұзушылықтар анықталған жағдайда көші-қон қызметтерімен ынтымақтастық кіреді. Маңызды аспект-патрульдік аймақтардағы туристік маршруттар мен маңызды нысандар туралы ақпаратқа ие болу, бұл ауданды тиімді шарлауға және келушілерге өзекті ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Курорттық және саяжай аудандарында, сондай-ақ туристік объектілерде патрульдік-бекеттік қызметті атқару ПБН икемділікті, бейімделуді және халықтың әртүрлі топтарымен және ұйымдармен тиімді өзара іс-қимыл жасау қабілетін талап етеді.

Ұйымдастырылған колонналарды сүйемелдеу кезінде қоғамдық тәртіпті және жол қауіпсіздігін қорғауды қамтамасыз ету жөніндегі патрульдік-бекеттік қызметті атқару

осы колонналардың қауіпсіздігін және кедергісіз қозғалысын қамтамасыз етуге бағытталған бірқатар нақты міндеттер мен іс-қимылдарды қамтиды.

1. Дайындық шаралары. Сүйемелдеу экипажына тартылған ПБН бағандардың жүру бағытын, қозғалысты ұйымдастыру ерекшеліктерін және маршруттардағы басқа ПБН-пен өзара іс-қимылды зерделеуге міндетті. Сондай-ақ, ілеспе бағаналардың жүргізушілеріне нұсқау және ілесіп жүруді тиісті журналға тіркеу жүргізіледі.

2. Құжаттар мен көлік құралдарын тексеру. Бұған балалармен бірге бағандарды алып жүру кезінде құжаттарды тексеру, көлік құралдарын көзбен шолу, жолаушылар санының отыратын орындардың санына сәйкес келетіндігі және барлық қажетті құжаттардың болуы кіреді.

3. Сүйемелдеуді ұйымдастыру. Патрульдік көліктердің санына байланысты әртүрлі әдістермен жүзеге асырылуы мүмкін-бағанның алдында бір автомобиль, бір жетекші және бір жабылатын екі автомобиль немесе сигналдық көлік қосылған үш автомобиль.

4. Қозғалыс жылдамдығын орнату. Экипажының басшысы жол жағдайлары мен колоннаның сипаттамаларын ескере отырып, қозғалыс жылдамдығын анықтайды.

5. Кедергісіз өтуді қамтамасыз ету. Көлік құралдары еріп жүретін колоннаның артында жинақталған жағдайда экипаждың басшысы оларды өткізу үшін шаралар қабылдайды.

6. Басқа ПБН өзара әрекеттесу. Экипажының сұрауы кезінде басқа ПБН ілеспе колонналардың қауіпсіз өтуін қамтамасыз ету үшін шаралар қабылдайды.

Осылайша, ұйымдастырылған бағандарды сүйемелдеу ПБН жоғары деңгейдегі ұйымдастыруды, жол қауіпсіздігі саласындағы білім мен дағдыларды, сондай-ақ процестің барлық қатысушыларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін жол қозғалысының басқа қатысушыларымен іс-әрекеттерді үйлестіру қабілетін талап етеді.

ПБН әкімшілік құқық бұзушылықтары анықталған кезде бірқатар рәсімдер қолданылады, полиция қызметкерлері белгіленген рәсімдерге және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес әрекет етеді. Олар кез-келген заңсыз әрекетті дереу тоқтатуды талап етуден бастайды, содан кейін құқық бұзушының жеке басын анықтауға көшеді. Маңызды кезең-құқық бұзушылықтың барлық мән-жайларын, соның ішінде әкімшілік іс қозғауды болдырмайтын жағдайларды анықтау. Бүкіл процесс оқиғаларды мұқият құжаттаумен және қажетті материалдарды жинаумен бірге жүреді. Бұл ретте көлік құралын басқару құқығына және оның тиесілілігіне құқық белгілейтін құжаттарды тексеруге ерекше назар аударылады, ол электрондық деректер жүйелері (электрондық планшеттер) арқылы немесе интернет байланысы болмаған жағдайда кезекші бөлім арқылы жүзеге асырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар электрондық немесе қағаз форматта жасалады, ал құқық бұзушыларға әрқашан олардың құқықтары мен міндеттері түсіндіріледі. Егер хаттама оқиға орнында жасалмаса, адамды жақын маңдағы полиция бөлімшесіне жеткізу жүргізіледі.

Бұдан басқа, патрульдік нарядтар сот қаулыларын орындамау фактілері анықталған жағдайларда жеке сот орындаушыларына жәрдем көрсетеді. Көлік құралдарын ұстау және жеткізу ӘҚБтК нормаларына сәйкес жүзеге асырылады, бұл ретте ұсталған көлік құралдары мен алып қойылған мемлекеттік тіркеу нөмірлері белгіленген рәсімдерге сәйкес беріледі.

Жүргізуші куәліктері алынған жағдайларда патрульдеушілер уақытша куәліктер береді, ал бөлімшелердің басшылары медициналық мекемелерге куәландыруға жеткізілген адамдар бойынша тұрақты салыстырып тексеруді қамтамасыз етеді. Бұл шаралар заңды жауапкершілікті күшейтуге және әкімшілік реттеудің тиімділігін арттыруға бағытталған.

Әкімшілік жауапкершіліктен артықшылығы және дипломатиялық иммунитеті бар адамдармен өзара іс-қимыл жасау кезінде ПБН белгілі бір ережелер мен рәсімдерге сәйкес әрекет етеді. Бұл Парламент депутаттарына, президенттікке кандидаттарға, судьяларға және басқа да ерекше мәртебеге ие адамдарға қатысты. Олар қоғамдық тәртіпті бұзған жағдайда, ПБН әкімшілік іс қозғайды және келісу және шешім қабылдау үшін материалдарды прокуратура органдарына жібере отырып, дәлелді баянат жасайды. Бұл ретте мұндай адамдардың тиісті келісімінсіз күштеп әкелуге немесе әкімшілік жазалау шараларына тартыла алмайтынын ескеру қажет. Дипломатиялық иммунитеті бар адамдарға қатысты ПБН сонымен

қатар әкімшілік іс қозғайды және есеп жасайды. Алайда, мұндай адамдардың жеке басына қол сұғылмайтындығын және оларды әкімшілік құқық бұзушылық үшін жеке тексеруге, ұстауға немесе әкелуге болмайтынын есте ұстаған жөн.

Кәмелетке толмағандармен өзара іс-қимыл жасасу кезінде ПБН көшедегі құқық бұзушылықтардың алдын алу және жолын кесу үшін белгілі бір рәсімдерді ұстанады. ПБН негізгі міндеттеріне кәмелетке толмағандардың көшелерде және қоғамдық орындарда жасаған қылмыстық және әкімшілік құқық бұзушылықтарының алдын алу және жолын кесу кіреді. ПБН сонымен қатар патрульдеу бағыты бойынша жоғалған немесе жоғалған балалардың орналасқан жерін анықтауға назар аударады. Мас күйдегі жасөспірімдерді ата-аналарына, қамқоршыларына немесе тиісті мекемелерге беру үшін тұрғылықты жеріне жеткізу де маңызды міндет болып табылады. ПБН кәмелетке толмағандардың қоғамға жат топтарын және оларды жинау орындарын, сондай-ақ жасөспірімдерді құқыққа қарсы іс-әрекетке тартатын ересектерді белсенді түрде анықтайды.

Жол-көлік оқиғаларын жасау кезінде ПБН бірқатар негізгі міндеттерді орындайды. Олар жағдайды бағалаудан бастайды, зардап шеккендердің саны мен жағдайын анықтайды, жедел жәрдем шақырады және алғашқы медициналық көмек көрсетеді. Содан кейін ПБН тергеу жедел тобы (ЖТТ) келгенге дейін олардың оқиға орнында болуын қамтамасыз ете отырып, ЖТТ қатысушылары мен куәгерлерді анықтайды. ПБН дәлелдемелік базасын қамтамасыз ету үшін оқиғаға байланысты заттай дәлелдемелер мен іздер жазылады. ЖТТ, ПБН келгеннен кейін жиналған ақпаратты жібереді және олардың нұсқауларын орындайды. Олар сондай-ақ жол-көлік оқиғасы болған жердің айналасындағы жол қозғалысын бақылайды, оны мүмкіндігінше айналма жолмен ұйымдастырады. Егер ЖТТ жасырын жүргізуші қатысса, ПБН көлік құралы мен жүргізушінің маркасы, типі, мемлекеттік тіркеу белгісі және өзге де белгілері туралы деректерді жинайды және кезекші бөлімге береді. ЖТТ орнындағы барлық іс-әрекеттер бейнетіркегіштермен тіркеледі және іс материалдарына енгізіледі. Материалдық залалға әкеп соққан Жол қозғалысы ережелерін (ЖТТ) бұзу туралы материалдарды ресімдеу кезінде ЖТТ белгіленген қағидалар мен нормативтік актілерге сәйкес оқиға орнының сызбасын жасайды. Жол-көлік оқиғасы орнындағы ПБН барлық әрекеттері қатаң реттелген және құқықтық тәртіпті қамтамасыз етуге, зардап шеккендерге көмек көрсетуге және дәлелдемелер жинауға бағытталған.

Төтенше жағдайлар кезінде ПБН қауіпсіздікті қамтамасыз ету және азаматтарға көмек көрсету үшін бірқатар маңызды міндеттерді орындайды:

1. Өрт кезінде: ПБН кезекші бөлімге баяндайды, халықты эвакуациялауды ұйымдастырады, авариялық-құтқару қызметтерінің қолжетімділігін қамтамасыз етеді, күдіктілерді ұстайды, куәгерлерді анықтайды, зардап шеккендерге көмек көрсетеді, бөгде адамдарды өрт орнына жібермейді және оқиға орнын күзетуді қамтамасыз етеді.

2. Су тасқыны, су тасқыны, ауыл болған кезде: ПБН халықты су басу қаупі туралы хабардар етеді, эвакуация жүргізеді, азаматтар мен мүлікті құтқарады, өткел кезінде тәртіпті ұйымдастырады, тонаудың алдын алады.

3. Боран, дауыл, қарлы боран кезінде: ПБН жағдай туралы хабарлайды, трафикті бақылауды күшейтеді, зардап шеккендерге көмектеседі, жолдарды тазартуға және инертті материалдарды себуге көмектеседі.

4. Жер сілкінісі кезінде: ПБН қозғалыс үшін қауіпті жерлерді анықтайды, көлік пен жаяу жүргіншілерді қайта бағыттайды, зардап шеккендерге көмек көрсетеді.

5. Апаттар, апаттар, авариялар кезінде: ПБН кезекші бөлімге хабарлайды, азаматтарды құтқарады, шұғыл қызметтердің қолжетімділігін ұйымдастырады, оқиға орнын күзетуді қамтамасыз етеді.

6. Эпидемиялар кезінде: ПБН аурулар туралы хабарлайды, қауіпсіздік шараларын сақтайды, қозғалысын шектейді, маңызды объектілерді қорғауды ұйымдастырады.

7. Эпизоотия кезінде: ПБН жануарлардың аурулары туралы хабарлайды, қозғалысын шектеуді қамтамасыз етеді, маңызды объектілерді қорғауды ұйымдастырады.

8. Қоғамдық тәртіпті жаппай бұзу қаупі төнген кезде: ПБН кезекші бөлімге баяндайды, жағдайды бағалайды, азаматтарды ескертеді, жанжалдың өршуі кезінде шаралар қабылдайды.

9. Террористік актілер және қауіпті заттар табылған кезде: ПБН кезекші бөлімге хабарлайды, қоршауды қамтамасыз етеді, эвакуациялауға көмектеседі, шұғыл қызметтерге қол жеткізуді ұйымдастырады.

10. ПО ведомстволық жоспарларын енгізу кезінде: ПБН арнайы топтардың құрамында жұмыс істейді.

Осы кіші бөлімнің қорытындысында полиция қызметкерлерінің ПБҚ қызметіндегі сервистік модель жұртшылықтың қажеттіліктері мен үміттерін ескере отырып, жоғары сапалы полиция қызметтерін көрсетуге бағытталғанын атап өту қажет. Бұл модель полиция мен қоғам арасындағы сенім мен түсіністікті қалыптастыруға ықпал ететін азаматтармен белсенді қарым-қатынасты білдіреді. Ол құқық бұзушылықтың алдын алуды және жедел ден қоюды ғана емес, сонымен қатар қызмет көрсету сапасы мен азаматтардың қанағаттанушылығына да назар аударады. Бұл қоғамдық қауіпсіздікті нығайтуға және полиция жұмысының тиімділігін арттыруға көмектеседі.

Әдебиет

1. Еропкин М.И., Кузнецова А.А. Становление советской милиции: учеб. пособие. Горький, 1979. – С. 96

2. Инструкция об организации Советской рабоче-крестьянской милиции // Сборник законодательных документов по вопросам организации и деятельности советской милиции (1917-1934 гг.). кафедры административно-правовых дисциплин – М., 1967. – С. 14-16.

3. Приказ МВД РК «Об утверждении Инструкции по несению патрульно-постовой службы сотрудниками полиции Республики Казахстан по обеспечению охраны общественного порядка и дорожной безопасности в населенных пунктах и на загородных автомобильных дорогах» от 15 февраля 2023 года №164. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 17 февраля 2023 года №31917.

4. Crimestoppers Impact Report 2017-18. // Интернет-ресурс: // <https://crimestoppers-uk.org/getmedia/99d7e44c-f746-4458-8a4c-1d6bcddb5635/Crimestoppers-Impact-Report-2017-18.pdf> (дата обращения: 06.02.2023).

5. Дакимов А.Т. Роль миграционной службы в реализации сервисной модели полиции: магистерский проект.... на соис. академ. степ. маг. – Косшы, 2023. – С. 69.

6. Штинкемайер Б. Полиция в Германии // В сборнике: Методика и дидактика учебного процесса и научной деятельности в подготовке сотрудников полиции. Материалы международного научно-практического семинара. Омская академия МВД России. 2011. – С. 89-101.

ЕРЕМЕЕВ

Дмитрий Витальевич

начальник Управления организации ведомственного образования Департамента кадровой работы МВД Республики Казахстан, к.ю.н., полковник полиции

Проблемы и перспективы внедрения сервисной модели в деятельность участковых инспекторов полиции

Сервисная модель полиции является новой концепцией для Казахстана, направленной на увеличение доверия населения к правоохранительным органам и повышение эффективности их работы. Данная модель фокусируется на взаимодействии с населением, а не на карательных функциях, что соответствует мировым тенденциям развития полиции.

Внедрение сервисной модели полиции актуально в условиях усиливающейся критики по поводу бюрократизма и недоверия к правоохранительным органам. Важнейшей задачей становится трансформация полиции в институт, который обеспечивает безопасность через взаимодействие с гражданами.

Сервисная модель предполагает, что полиция должна быть ориентирована на удовлетворение потребностей общества и взаимодействие с ним для поддержания правопорядка. В отличие от традиционной карательной модели, сервисная модель направлена на профилактику преступности, уменьшение конфликтов, повышение открытости и прозрачности действий полиции.

Сервисная модель полиции основывается на концепции «полиции как службы», где приоритетом становится не наказание, а предотвращение правонарушений и взаимодействие с населением [1, с. 46].

Сервисная модель полиции предполагает создание доверительных отношений между полицией и населением через прозрачность действий и вовлечение граждан в обеспечение общественной безопасности [2, с. 40].

Особенностью сервисной модели является ее гибкость и акцент на профилактику преступности через вовлечение общества. Это достигается за счет прозрачности работы полиции, улучшения качества предоставляемых услуг и вовлечения граждан в решение локальных проблем.

Внедрение сервисной модели полиции в Казахстане связано с рядом серьезных вызовов, которые затрудняют успешное проведение реформ. Эти проблемы касаются как организационных аспектов, так и технического и кадрового обеспечения системы. Рассмотрим основные проблемы подробно.

Одной из наиболее значительных проблем, стоящих на пути внедрения сервисной модели полиции, является недостаток кадров и высокая нагрузка на участковых инспекторов полиции. В рамках этой модели участковый инспектор играет ключевую роль в поддержании общественного порядка и взаимодействии с населением. Однако в Казахстане на одного участкового инспектора приходится слишком большое количество населения. По статистике, на одного инспектора в городских районах приходится в среднем от 3 000 до 5 000 человек, а в сельской местности это число может быть еще выше. Это создает чрезмерную нагрузку на сотрудников полиции, снижая их способность эффективно взаимодействовать с гражданами.

Проблемы высокой нагрузки:

– Инспекторы не имеют возможности своевременно и качественно реагировать на все запросы и жалобы населения. Это приводит к тому, что обращения граждан могут оставаться без внимания, что снижает доверие к полиции.

– У инспекторов не хватает времени на профилактическую работу, что является основой сервисной модели. Вместо этого они вынуждены реагировать на уже совершенные правонарушения, что оставляет мало возможностей для предупреждения преступности.

– Отсутствие времени на индивидуальный подход к каждому гражданину, что необходимо для построения доверительных отношений с населением. Сервисная модель предполагает регулярные встречи с жителями, проведение профилактических бесед, вовлечение общественности в решение вопросов безопасности. Однако из-за нехватки кадров такие мероприятия часто не проводятся.

Например, в одном из районов Астаны на одного участкового инспектора приходится более 4 000 человек. В таких условиях сложно поддерживать личные контакты с каждым жителем и проводить регулярную профилактическую работу, что является основой сервисной модели полиции [3, с. 49].

Кроме того, можно выделить multifunctionality должности - участковый инспектор полиции выполняет широкий спектр обязанностей, включая как профилактические мероприятия, так и реакцию на правонарушения. Это создает чрезмерную нагрузку на сотрудников и ограничивает возможности для работы по выстраиванию доверительных отношений с населением, что является основой сервисной модели полиции. В условиях нехватки времени инспекторы вынуждены сосредотачиваться на оперативных задачах, таких как реагирование на вызовы и составление отчетов, что ограничивает их способность эффективно заниматься профилактикой и просвещением граждан.

Для решения проблемы кадрового дефицита необходимо увеличение штата полиции, особенно на уровне участковых инспекторов. Также важно перераспределить обязанности между различными подразделениями полиции, чтобы уменьшить нагрузку на участковых. Важно пересмотреть нормативы численности инспекторов в зависимости от числа населения и криминогенной обстановки в конкретном районе.

Кроме того, внедрение современных технологий и цифровых инструментов может помочь оптимизировать работу участковых инспекторов и снизить административную нагрузку, что позволит им сосредоточиться на взаимодействии с гражданами и профилактике правонарушений.

Следующей значимой проблемой является ограниченность финансовых и технических ресурсов, необходимых для полноценного внедрения сервисной модели. Данная модель требует серьезных инвестиций как в инфраструктуру, так и в обучение сотрудников. Однако на данный момент бюджет полиции в Казахстане не всегда способен покрыть все необходимые расходы для успешного перехода на новую модель.

Проблемы финансирования:

– Недостаток средств на создание сервисных центров полиции, где граждане могут получать консультации и помощь без необходимости обращаться в отделения полиции. Важно, чтобы такие центры были удобны для населения, а их сотрудники были специально обучены для работы в рамках сервисной модели.

– Недостаток финансов на подготовку и повышение квалификации сотрудников. Для внедрения сервисной модели полиции необходимо переподготовить большую часть действующих сотрудников, чтобы они могли эффективно взаимодействовать с гражданами, заниматься профилактикой правонарушений и разрешением конфликтов на местах. Однако существующее финансирование программ подготовки не всегда отвечает этим требованиям.

Качество подготовки и повышения квалификации участковых инспекторов напрямую влияет на их способность внедрять сервисные подходы в повседневную работу. Однако текущее финансирование программ обучения в Казахстане часто оказывается недостаточным для удовлетворения современных требований. Это приводит к тому, что многие участковые инспекторы не имеют возможности регулярно обновлять свои знания и навыки, особенно в

области психологического взаимодействия с населением, медиации конфликтов, использования цифровых технологий и сервисных методов работы с гражданами.

Кроме того, в рамках существующих программ обучения уделяется недостаточное внимание вопросам сервисной модели, ориентированной на потребности и права граждан. В результате, инспекторы часто не обладают достаточными знаниями для эффективного использования сервисных подходов в своей деятельности. Например, в международной практике полицейские проходят тренинги по психологии общения, управлению конфликтами и медиаторским практикам, которые помогают им решать конфликты мирным путем и предотвращать эскалацию напряженности в сообществе. В Казахстане подобные тренинги проводятся в малых количествах.

– Ограниченные технические ресурсы. В рамках сервисной модели необходимо использование современных информационных систем, позволяющих гражданам подавать обращения онлайн, отслеживать их статус и получать консультации. Внедрение таких систем требует значительных затрат на разработку, техническое сопровождение и обучение сотрудников.

Так, в одном из регионов Казахстана было начато строительство сервиса полиции по модели открытых общественных центров, однако из-за нехватки финансирования проект был приостановлен на стадии реализации, что показало недостаточную поддержку инициатив [1, с. 93].

Все это влияет на ограничения в организации работы. Так, например, важным элементом сервисной модели является возможность граждан легко обращаться к участковым инспекторам через различные каналы связи. Однако в Казахстане существующая организационная структура полиции зачастую затрудняет этот процесс. Например, участковые пункты могут находиться в неудобных для жителей местах, а часы приема граждан могут быть ограничены. Кроме того, ограниченная численность инспекторов делает невозможным создание круглосуточных или гибких графиков приема, что снижает доступность полиции для населения и затрудняет построение доверительных отношений.

Технические проблемы.

Сервисная модель полиции предполагает использование цифровых технологий для оптимизации работы полиции и улучшения взаимодействия с населением. Однако, по данным МВД Казахстана, технические возможности правоохранительных органов ограничены. Многие участковые пункты полиции не оборудованы современными средствами связи и не имеют доступа к информационным системам, что затрудняет реализацию сервисной модели на практике. Необходимы инвестиции в цифровизацию, а также развитие интернет-инфраструктуры в сельских регионах, где работа полиции сильно осложнена отсутствием современных средств коммуникации.

Ограниченные финансовые ресурсы и технические возможности препятствуют полноценному внедрению сервисной модели полиции, требующей значительных вложений в инфраструктуру и обучение сотрудников [1, с. 92].

Для решения проблемы недостаточного финансирования необходимо:

– Привлечение дополнительных средств из государственного бюджета для модернизации инфраструктуры полиции.

– Расширение программ государственного и международного грантования для поддержки инновационных проектов в правоохранительных органах.

– Поиск партнеров среди частного сектора для финансирования отдельных проектов, таких как развитие цифровых сервисов и создание сервисных центров на основе государственно-частного партнерства.

Внедрение новых технологий, таких как мобильные приложения для обратной связи с гражданами, системы онлайн-обращений, позволит снизить нагрузку на сотрудников и ускорить процесс реагирования на запросы населения.

Эти два больших блока проблем, включающие в себя и дополнительные проблемы – кадровый дефицит и недостаток ресурсов – являются ключевыми барьерами на пути внедрения сервисной модели полиции в Казахстане. Решение этих проблем потребует комплексных

изменений как в организации работы полиции, так и в обеспечении устойчивого финансирования для модернизации и обучения сотрудников.

Таким образом, несмотря на усилия по внедрению сервисной модели полиции в Казахстане, эти проблемы существенно тормозят процесс реализации реформ. Недостаток кадров и высокая нагрузка на участковых инспекторов, отсутствие адекватного финансирования программ подготовки и обучения, а также ограниченные технические и организационные ресурсы представляют собой основные вызовы. Для успешного преодоления этих проблем необходимо обеспечить достаточное финансирование, улучшить техническую оснащенность полицейских участков, а также пересмотреть и обновить программы обучения, чтобы они были более ориентированы на сервисную модель полиции. Только в этом случае внедрение сервисных подходов позволит полиции более эффективно выполнять свои задачи и строить доверительные отношения с гражданами, что является важным аспектом современного правопорядка.

Несмотря на трудности, сервисная модель полиции имеет значительные перспективы развития в Казахстане. Ориентация на международный опыт и использование современных технологий могут значительно улучшить взаимодействие полиции с населением. Страны с развитой сервисной моделью, такие как Великобритания, Сингапур и Нидерланды, показывают примеры успешного взаимодействия полиции и граждан. В этих странах сервисная модель снизила уровень преступности и улучшила восприятие полиции в обществе. Например, в Великобритании внедрение этой модели привело к снижению преступности на 15% за первые пять лет.

Международный опыт показывает, что сервисная модель полиции способствует не только снижению уровня преступности, но и повышению доверия со стороны населения.

Также, одним из ключевых аспектов внедрения сервисной модели является использование современных технологий. В Казахстане уже существуют платформы, где граждане могут подавать жалобы, получать консультации и отслеживать результаты обращения онлайн. Цифровизация работы полиции может существенно сократить время реагирования на инциденты и улучшить прозрачность работы. Эти технологии могут включать как мобильные приложения для населения, так и внутренние информационные системы, позволяющие улучшить координацию и управление.

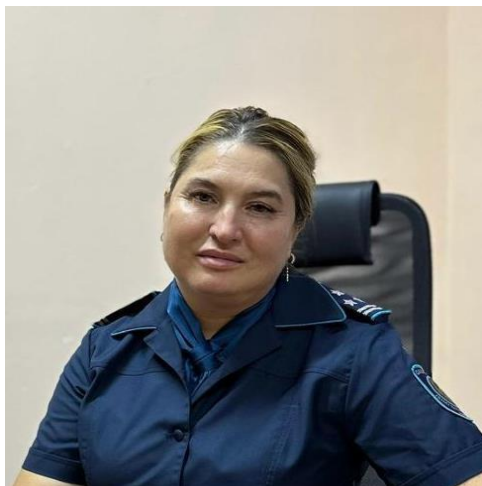
В то же время, создание и развитие повсеместно сервисных центров полиции, которые предоставляют широкий спектр услуг для населения, может стать решающим фактором в реализации сервисной модели. Такие центры могут предоставлять гражданам возможность обращаться за консультациями, подавать документы, получать помощь в решении социальных вопросов.

Сервисные центры полиции могут стать важным инструментом для повышения качества обслуживания граждан и налаживания конструктивного диалога между полицией и обществом [3, с. 58].

Внедрение сервисной модели полиции в Казахстане – это важный шаг в развитии системы правоохранительных органов, направленный на повышение доверия граждан и улучшение качества обслуживания. Несмотря на существующие проблемы, такие как недостаток кадров, финансовых ресурсов и подготовка сотрудников, перспективы этой модели представляются достаточно многообещающими. Ориентация на международный опыт и цифровизация могут помочь сделать полицию более открытой и эффективной.

Литература:

1. Рахимов Б.А. Сервисная модель полиции в Казахстане: проблемы и перспективы. – Алматы: КазГЮУ, 2023. – С. 160.
2. Громов Д.А. Сервисная модель полиции: пути внедрения и международный опыт. – СПб.: СПбГУ, 2023. – С. 320.
3. Нурпейсов К. Роль участкового инспектора в системе правоохранительных органов Казахстана // Правовая политика и правосудие, 2021. – С. 45-60.

**КОРЖУМБАЕВА
Тамара Муслимовна**

начальник кафедры
административно-правовых дисциплин
Алматинской академии МВД Республики Казахстан
им. М. Есбулатова, к.ю.н., профессор,
полковник полиции

Сервисные подходы в деятельность участкового инспектора полиции

В последние годы в Республике Казахстан внедряется сервисная модель полиции, которая направлена на повышение эффективности взаимодействия между правоохранительными органами и обществом. Важную роль в этой модели играет участковый инспектор полиции, который является связующим звеном между государственными структурами и гражданами.

Полицейская деятельность в современных условиях требует не только обеспечения правопорядка, но и налаживания доверительных отношений с гражданами. В этом контексте в Республике Казахстан внедряется сервисная модель полиции, основанная на принципах взаимодействия и сотрудничества с обществом. Центральное место в этой системе занимает участковый инспектор полиции, который ежедневно контактирует с населением и оперативно реагирует на возникающие проблемы.

1. Роль участкового инспектора в сервисной модели полиции

Сервисная модель полиции предполагает смещение акцентов с традиционных репрессивных мер на профилактическую работу и взаимодействие с населением. Участковый инспектор в этой модели выполняет ключевую функцию – он становится первичным контактом граждан с правоохранительными органами.

Задачи участкового инспектора, такие как профилактика правонарушений, взаимодействие с гражданами, сбор и анализ информации о криминогенной обстановке, а также участие в разрешении конфликтных ситуаций, являются ключевыми элементами их работы и важной основой для внедрения сервисных подходов. Эти обязанности требуют не только профессиональной компетенции, но и высокого уровня взаимодействия с сообществом, что напрямую согласуется с сервисной моделью полицейской деятельности.

Таким образом, основными задачи участкового инспектора являются:

- Профилактика правонарушений на закрепленной территории.
- Взаимодействие с гражданами, разъяснение законодательных норм.
- Сбор и анализ информации о криминогенной обстановке.
- Участие в разрешении конфликтных ситуаций.

Рассмотрим более подробно данные задачи.

1. Профилактика правонарушений на закрепленной территории

– Предупреждение преступлений и административных нарушений: Участковый инспектор активно работает над предотвращением правонарушений путем регулярного патрулирования территории, проведения профилактических бесед с гражданами и мониторинга лиц, состоящих на профилактическом учете.

– Работа с лицами, склонными к совершению правонарушений: Участковый обязан контролировать ранее судимых лиц, лица, находящиеся под административным надзором, и граждан, которые потенциально могут совершить преступления (например, алкоголиков, наркоманов).

– Инициирование профилактических мероприятий: Инспектор организует различные встречи, акции и лекции для жителей своего района по вопросам безопасности, правопорядка и профилактики правонарушений.

2. Взаимодействие с гражданами, разъяснение законодательных норм

– Консультирование граждан: Участковый инспектор является основным связующим звеном между населением и полицией. Он должен помогать гражданам понимать их права и обязанности, разъяснять законодательные нормы и изменения в законах, чтобы избежать правонарушений по незнанию.

– Прием обращений и заявлений граждан: Инспектор проводит личные приемы граждан, рассматривает их жалобы и заявления по поводу правонарушений и других инцидентов.

– Организация общественных встреч и собраний: Участковый участвует в общественных мероприятиях, на которых обсуждаются вопросы правопорядка и безопасности, а также разъясняются важные нормы законодательства.

3. Сбор и анализ информации о криминогенной обстановке

– Оперативный мониторинг криминогенной обстановки: Участковый регулярно собирает информацию о состоянии преступности на своей территории, используя различные источники: от заявлений граждан до оперативных сводок и собственных наблюдений.

– Сотрудничество с местными организациями: Важной частью работы является взаимодействие с образовательными учреждениями, торговыми объектами, частными охранными предприятиями и другими организациями, которые могут предоставлять важную информацию о правонарушениях и возможных угрозах.

– Анализ тенденций преступности: Инспектор анализирует статистику правонарушений, выявляет закономерности, зоны риска и группы населения, которые чаще всего становятся участниками преступлений, и разрабатывает мероприятия по снижению уровня правонарушений.

4. Участие в разрешении конфликтных ситуаций

– Посредничество в бытовых и межличностных конфликтах: Участковый часто привлекается для урегулирования семейных и соседских конфликтов, которые могут перерасти в более серьезные правонарушения. Важно не только юридическое разрешение споров, но и работа по предотвращению повторных ситуаций.

– Обеспечение общественного порядка при массовых мероприятиях: Участковый инспектор участвует в обеспечении безопасности и правопорядка во время праздников, митингов, спортивных и культурных мероприятий.

– Реагирование на вызовы и экстренные ситуации: В обязанности участкового входит оперативное реагирование на сигналы и обращения граждан о нарушениях общественного порядка или правонарушениях. Он должен незамедлительно предпринимать меры для урегулирования конфликтов и обеспечения безопасности.

Эти задачи требуют от участкового инспектора не только глубоких профессиональных знаний и навыков, но и умения строить доверительные отношения с местным сообществом, что является ключевым элементом сервисного подхода в полицейской работе.

Эффективная работа участкового инспектора играет ключевую роль в обеспечении безопасности на местах и является важным фактором в снижении уровня преступности и повышении доверия граждан к полиции. Участковый инспектор, будучи самым близким представителем правоохранительных органов для населения, ежедневно взаимодействует с местными жителями, выявляет угрозы, разрешает конфликты и проводит профилактическую работу, что делает его работу критически важной для поддержания правопорядка и общественного доверия. Подробно рассмотрим, как эффективная работа участкового способствует решению этих задач.

1. Снижение уровня преступности

1.1 Профилактика преступлений и правонарушений

Эффективная работа участкового инспектора направлена, прежде всего, на предупреждение преступлений и административных правонарушений. В рамках этой деятельности участковый постоянно мониторит криминогенную обстановку на своей

территории, проводит профилактические беседы с гражданами, организует лекции и мероприятия, направленные на повышение правовой грамотности населения.

Превентивные меры: Регулярное присутствие участкового на территории снижает вероятность правонарушений, так как потенциальные преступники понимают, что их действия могут быть быстро замечены и пресечены. Профилактическая работа с лицами, склонными к правонарушениям (например, ранее судимыми или состоящими на учете), помогает контролировать их поведение и предотвращать возможные рецидивы.

Работа с молодежью и уязвимыми группами: Участковый инспектор играет важную роль в профилактике преступлений среди молодежи и социально уязвимых групп населения. Организация встреч в школах, спортивных клубах, а также работа с семьями в сложных жизненных ситуациях помогают уменьшить вероятность вовлечения молодых людей в преступную деятельность.

1.2 Оперативное реагирование на преступления и нарушения

Участковый инспектор должен быть первым, кто реагирует на правонарушения на своей территории. Быстрое реагирование на обращения граждан позволяет предотвратить развитие криминальной ситуации и сократить количество повторных преступлений.

Оперативный сбор информации: Благодаря постоянному взаимодействию с местными жителями, участковый имеет доступ к важной информации, которая может помочь в раскрытии преступлений. Он собирает сведения о подозрительных лицах или событиях, а также может установить связи между различными инцидентами, что способствует повышению раскрываемости преступлений.

Посредничество в конфликтах: Участковый также помогает разрешать межличностные и бытовые конфликты, которые в противном случае могут перерасти в более серьезные правонарушения, такие как драки или угрозы. Участковый работает как медиатор, помогая урегулировать споры мирным путем.

2. Повышение доверия граждан к полиции

2.1 Доверительные отношения с населением

Участковый инспектор является «лицом» полиции на местном уровне. Его взаимодействие с жителями напрямую влияет на то, как население воспринимает всю полицейскую систему в целом. Участковый, который активно взаимодействует с населением, оказывает помощь в решении проблем и проводит профилактическую работу, способствует формированию доверия к полиции.

Открытость и доступность: Когда участковый инспектор доступен для жителей, готов к диалогу и открыто объясняет свои действия, это повышает уровень доверия к его работе и, в целом, к полицейской службе. Участковые, которые знают своих жителей лично и поддерживают регулярные контакты, воспринимаются как защитники интересов общества.

Прозрачность действий: Когда участковый ведет свою работу прозрачно, будь то разрешение конфликтов, помощь в разъяснении законодательства или реакция на правонарушения, граждане чувствуют, что полиция работает в их интересах и защищает их права. Это создает ощущение справедливости и законности действий полицейских.

2.2 Учет потребностей местного населения

Эффективная работа участкового основывается на понимании конкретных потребностей и проблем местного населения. Каждый район имеет свои уникальные особенности, включая социально-экономическое положение, криминогенную обстановку и уровень гражданской активности.

Индивидуальный подход: Участковый инспектор должен адаптировать свои методы работы под специфические условия своей территории. Например, в районах с высоким уровнем имущественных преступлений особое внимание может уделяться профилактике краж, в то время как в районах с активной молодежной средой участковый может сосредоточиться на организации мероприятий для молодежи с целью предотвращения правонарушений.

Обратная связь с населением: Важной частью работы участкового является сбор мнений и предложений от граждан относительно работы полиции и безопасности в районе. Опросы, встречи с местными сообществами и онлайн-обращения позволяют участковому

понять, что беспокоит граждан, и какие меры необходимо предпринять для улучшения ситуации. Это улучшает восприятие полиции как организации, которая работает в интересах населения.

3. Влияние на общественную безопасность

3.1 Формирование чувства безопасности у граждан

Эффективная работа участкового инспектора напрямую влияет на субъективное восприятие безопасности жителями района. Когда граждане видят активную и компетентную работу полиции на местах, это снижает их уровень тревожности и создает ощущение защищенности. Регулярные патрули, публичные мероприятия и встречи с населением позволяют людям чувствовать, что полиция постоянно присутствует и готова прийти на помощь.

Публичные мероприятия и профилактическая работа: Участковые организуют встречи с гражданами для разъяснения мер личной безопасности, обсуждения вопросов правопорядка и разъяснения правовых норм. Такие мероприятия не только информируют граждан, но и повышают их уровень доверия к полицейским, так как показывают, что участковый заинтересован в безопасности каждого жителя района.

Присутствие в ключевых зонах риска: Участковый знает наиболее криминогенные зоны на своей территории и уделяет им повышенное внимание. Это может быть регулярное патрулирование, установка видеонаблюдения или организация совместных рейдов с другими полицейскими подразделениями. Чем активнее участковый работает в зонах риска, тем ниже вероятность правонарушений в этих местах.

3.2 Снижение рецидивов и реабилитация правонарушителей

Важной задачей участкового инспектора является работа с лицами, которые уже совершали правонарушения, особенно с теми, кто освобожден условно-досрочно или находится на учете. Эффективное взаимодействие с такими людьми помогает не только предотвратить повторные правонарушения, но и способствует их социальной реабилитации.

Контроль за ранее судимыми и административный надзор: Участковый регулярно проводит профилактические беседы с лицами, состоящими на учете, разъясняет последствия правонарушений и следит за их поведением. Это помогает предотвратить рецидивы и мотивирует людей не возвращаться на путь преступности.

Поддержка в реабилитации: Участковый может направлять лиц, находящихся на учете, на программы социальной реабилитации или трудоустройства, что способствует их успешной адаптации в обществе. Такая работа не только снижает уровень повторных преступлений, но и способствует снижению общей криминогенной обстановки в районе.

4. Создание партнерских отношений между полицией и обществом

4.1 Вовлечение населения в обеспечение правопорядка

Важным аспектом эффективной работы участкового инспектора является формирование партнерских отношений с гражданами и общественными организациями. Участковый может организовывать общественные комитеты, группы добровольных помощников, а также привлекать граждан к совместной работе по обеспечению правопорядка. Это особенно важно в рамках сервисной модели полиции, где акцент делается на сотрудничестве с обществом.

Группы содействия полиции: Участковый инспектор может инициировать создание гражданских групп, которые помогают полиции следить за порядком в районе, организовывать охрану общественных мероприятий или участвовать в патрулировании. Это не только повышает уровень общественной безопасности, но и укрепляет связь между полицией и местным населением.

Социальные сети и онлайн-взаимодействие: Современные технологии позволяют участковым эффективно взаимодействовать с гражданами через социальные сети и онлайн-платформы. Участковые могут использовать такие инструменты для оповещения населения о правонарушениях, получения обратной связи или проведения опросов. Это помогает выстраивать партнерские отношения и обеспечивает более оперативное взаимодействие.

4.2 Повышение гражданской активности и ответственности

Эффективная работа участкового инспектора способствует не только снижению уровня преступности, но и повышению гражданской активности и ответственности среди местного населения. Люди, видя положительный пример взаимодействия с полицией, начинают активнее участвовать в жизни своего района, заботятся о безопасности и правопорядке.

Просветительская деятельность: Участковый проводит работу по правовому просвещению, объясняя гражданам их права и обязанности, что мотивирует жителей активно участвовать в защите своего района от правонарушений. Это может быть организация лекций, информационных кампаний или раздача брошюр с правилами поведения в различных ситуациях.

Программы совместной ответственности: В некоторых районах участковые могут запускать программы совместной ответственности, в которых граждане берут на себя часть обязанностей по поддержанию правопорядка, например, путем создания соседских дежурств. Это усиливает взаимодействие между жителями и полицией и способствует формированию сплоченных сообществ, где люди поддерживают друг друга и совместно решают проблемы безопасности.

Эффективная работа участкового инспектора имеет ключевое значение для обеспечения безопасности в районах и формирования доверительных отношений между полицией и гражданами. Снижение уровня преступности, оперативное реагирование на инциденты, профилактическая работа с уязвимыми группами населения и создание партнерских отношений с обществом позволяют участковым инспекторам не только предотвращать правонарушения, но и укреплять общественное доверие. Когда участковый инспектор работает эффективно, он становится не только гарантом правопорядка, но и важной частью сообщества, что способствует развитию стабильного и безопасного общества в целом.

Вышеизложенное свидетельствует о том, что внедрение и развитие сервисной модели в деятельности участковых инспекторов полиции представляет собой один из ключевых шагов на пути к совершенствованию правоохранительной системы, ориентированной на потребности граждан. Эта модель предполагает переход от традиционного, в основном карательного подхода к выполнению обязанностей участковыми инспекторами к новому, проактивному и ориентированному на общественные запросы подходу, который делает акцент на взаимодействии, сотрудничестве и профилактике правонарушений.

Главная цель внедрения сервисной модели – повысить доверие населения к правоохранительным органам, сделать участковых инспекторов доступными и открытыми для диалога с обществом, снизить уровень конфликтов и правонарушений за счет профилактической работы. Участковые инспекторы в рамках новой модели становятся не только защитниками правопорядка, но и важными социальными партнерами, которые помогают гражданам решать повседневные проблемы безопасности и предотвращать потенциальные конфликты.

Реализация сервисной модели потребует комплексного подхода, включающего несколько важнейших аспектов: это и улучшение профессиональной подготовки участковых, и совершенствование материально-технической базы, и разработка четких механизмов взаимодействия полиции с населением, а также с другими государственными и общественными структурами. Особенно важно сосредоточиться на обучении и повышении квалификации сотрудников полиции, предоставляя им навыки общения, медиативные умения, знание современных технологий и методов профилактики правонарушений. Это позволит не только повысить качество их работы, но и создать доверительную атмосферу в обществе.

Важную роль в успешной реализации сервисной модели играет поддержка со стороны государства. Развитие нормативно-правовой базы, которая позволит эффективно использовать потенциал сервисной модели, а также обеспечение финансирования для модернизации работы полиции являются ключевыми условиями для успеха. Нельзя обойти вниманием и необходимость информационно-просветительской работы с населением, направленной на формирование позитивного отношения к реформам в полиции, улучшение правовой грамотности граждан и повышение их доверия к правоохранительным органам.

Несмотря на существующие сложности и вызовы, внедрение сервисной модели в деятельность участковых инспекторов полиции имеет значительные перспективы для улучшения ситуации в правоохранительной сфере. Переход к сервисной модели сможет не только повысить уровень безопасности и порядка на местах, но и сделать работу полиции более эффективной, гуманной и ориентированной на долгосрочные интересы общества. Участковые инспекторы становятся важнейшим элементом в этой системе, являясь «первой линией» взаимодействия с гражданами и обеспечивая прямую связь полиции с сообществами, что способствует укреплению доверия, профилактике правонарушений и поддержанию общественного порядка.

Таким образом, предложенные в статье подходы и решения направлены на комплексное преобразование деятельности участковых инспекторов полиции в соответствии с современными требованиями общества и международной практикой. Внедрение этих рекомендаций на практике поможет улучшить работу полиции, снизить уровень правонарушений и повысить качество взаимодействия правоохранительных органов с населением, что, в конечном счете, станет основой для формирования более безопасной и благополучной социальной среды.

Литература:

1. Балашов И.Г. Профилактика правонарушений: правовые и организационные аспекты. – Казань: Изд-во Казанского университета, 2019. – С. 190.
2. Рахимов Б.А. Сервисная модель полиции в Казахстане: проблемы и перспективы. – Алматы: КазГЮУ, 2023. – С. 160.
3. Мухтаров Е.С. Полиция и общественность: построение партнерских отношений в Казахстане. – Астана: Евразийский национальный университет, 2023. – С. 160.
4. Кузнецов В. Модели взаимодействия полиции и общества // Вестник МВД Казахстана, 2022. – №3. – С. 33-50.
5. Иванов А. «Профилактика правонарушений: задачи и функции участкового» // Казахстанская полицейская академия, 2020. – С. 85-105.
6. Нурпеисов К. Роль участкового инспектора в системе правоохранительных органов Казахстана // Правовая политика и правосудие. – 2021. – С. 45-60.

КУЛЬТЕМИРОВА

Лейла Тимуровна

старший научный сотрудник научно-исследовательского
центра Алматинской академии МВД
Республики Казахстан им. М. Есбулатова, к.ю.н.,
ассоциированный профессор (доцент)

Отдельные аспекты взаимодействия участкового инспектора полиции с гражданами в контексте сервисной модели обеспечения безопасности

Построение эффективной модели государственного управления, осуществляемое в рамках проводимых сегодня реформ, сопровождается преобразованиями в различных сферах деятельности, в том числе, правоохранительной. «Ни один аспект социально-экономического развития не может быть успешно реализован без верховенства закона и гарантирования безопасности наших граждан», – говорится в программном документе «Казахстан в новой реальности: время действий» [1].

Профилактика правонарушений и эффективность государственной системы ее обеспечения, качество правовой базы и ее регламентирующий потенциал, деятельность субъектов профилактики правонарушений и характер их взаимодействия с институтами гражданского общества – эти и другие аспекты относятся к числу критериев, определяющих уровень защищенности граждан, их доверия к государству и, в конечном итоге, незыблемость ценностей правового государства.

Формирование в Казахстане сервисной модели обеспечения безопасности основано на тесном и непосредственном взаимодействии государства и общества. Данная модель предполагает функционирование таких элементов, как: профилактика правонарушений, ориентированная на потребности местного населения; эффективное межведомственное взаимодействие; профессиональная и доступная полиция; безопасная инфраструктура и информационно-коммуникационные решения. Реализация отдельных проектов в рамках каждого из указанных элементов позволит достичь решения такой стратегической задачи, как построение «слышащего государства» и достижение доверия со стороны общества к государству, как гаранту безопасности, и его институтам.

Достижение провозглашенных целей и решение поставленных задач требует соответствующего ресурсного обеспечения, эффективность которого определяется как состоятельностью правовой базы, так и уровнем правового сознания и правовой культуры граждан, их вовлеченности в процесс функционирования правового государства. «Мы должны пробудить гражданскую активность в стране и запустить процесс осознанного и конструктивного партнерства между государством и обществом», – подчеркнул Глава государства [2].

В современных условиях взаимодействие между правоохранительными органами и гражданами становится все более актуальным. В рамках сервисной модели обеспечения безопасности, активно внедряемой в правоохранительные структуры, участковый инспектор полиции играет активную роль, так именно он обеспечивает непосредственный контакт с населением. Его деятельность не только направлена на поддержание правопорядка, профилактику правонарушений, но также создание и развитие доверительных отношений с гражданами.

Сервисная модель основана на системе, ориентированной на потребности населения, которая строится на принципах открытости и доступности. Такая концепция работы направлена на повышение доверия к полиции и снижение уровня преступности через активное сотрудничество. Участковый инспектор становится не только представителем органа государственной власти, но и консультантом, помощником. Это требует от него профессиональных знаний, эмоциональной устойчивости и навыков коммуникации.

Важным аспектом работы участкового инспектора полиции является профилактика правонарушений. Основная задача заключается не только в реагировании на уже совершенные преступления, но, что наиболее важно, в их предотвращении. Для этого необходима активная работа с населением, разъяснительная работа с ним, информирование о возможных рисках и способах их минимизации. Участковые инспекторы полиции, обладая информацией о социально-экономических условиях на обслуживаемом участке, могут прогнозировать возможные угрозы и разрабатывать соответствующие меры по их предотвращению.

Одной из форм взаимодействия участкового инспектора с гражданами являются публичные встречи и собрания. На таких мероприятиях люди могут высказать свои проблемы и предлагать решения, а участковый инспектор, в свою очередь, предоставляет информацию о правопорядке, новых инициативах органов внутренних дел и о возможностях участия граждан в обеспечении безопасности. Открытость и доступность таких встреч способствует формированию доверительных отношений.

Современные технологии также играют важную роль во взаимодействии участкового инспектора полиции с населением. Развитие информационных технологий позволяет создавать новые способы общения с гражданами. Социальные сети и мобильные приложения в качестве инструмента информирования о правонарушениях или для обращения с жалобами становятся все более популярными. Это позволяет быстро и эффективно реагировать на информацию, что значительно улучшает качество работы и обработки обращений граждан.

Взаимодействие с населением может происходить и через работу с общественными формированиями, сотрудничество с некоммерческими организациями и инициативными группами, работающими в сфере безопасности. Особой востребованностью сегодня пользуется волонтерское движение. Вклад волонтеров в поддержание общественного порядка, особенно во время массовых мероприятий, в поиск без вести пропавших людей, в профилактику правонарушений, в пропаганду здорового образа жизни, обеспечение общественной безопасности доказал их состоятельность. Студенческие объединения, осуществляющие охрану общественного порядка на территории учебных заведений, юные помощники полиции, пропагандирующие уважение закона со школьной скамьи – эти и другие объединения молодого поколения закладывают сегодня фундамент правового воспитания и правовой культуры граждан.

Сотрудничество может проявляться в организации совместных мероприятий, а также в рамках программ по обучению граждан основам безопасности. Общественные формирования, в свою очередь, могут помогать полиции в выявлении правонарушений, информируя о подозрительных действиях и помогая в организации профилактических мероприятий. На фоне социальной активности граждан повышается их роль и участие в вопросах обеспечения правопорядка. В целом по стране действует более 5,5 тысяч общественных формирований правоохранительной направленности, включающие свыше 29 тысяч человек. К числу общественных формирований относятся отряды «Сақшы», «Советы общественности», формирования от предприятий и организаций различных форм собственности.

Правовую основу добровольного участия граждан в борьбе с противоправными действиями, повышения эффективности профилактической работы в Республике Казахстан составляет ряд правовых актов.

В соответствии с Законом Республики Казахстан от 9 июля 2004 года за №590 «Об участии граждан в обеспечении общественного порядка» органы внутренних дел:

– определяют порядок, формы и виды привлечения граждан к мероприятиям по обеспечению общественного порядка, не связанным с контрольными и надзорными функциями;

- разъясняют гражданам, участвующим в обеспечении общественного порядка, их права и обязанности в сфере обеспечения общественного порядка;
- организуют на базе участковых пунктов полиции правовую подготовку граждан, участвующих в обеспечении общественного порядка.

В соответствии с приказом Министра внутренних дел Республики Казахстан от 29 декабря 2015 года №1095 участковый инспектор полиции привлекает местное население к участию в обеспечении общественного порядка; не реже одного раза в квартал проводит отчетные встречи с населением; ежедневно осуществляет сбор значимой информации путем обхода административного участка [3].

Косвенное регулирование вопросов участия граждан в охране общественного порядка осуществляется Законом Республики Казахстан от 23 апреля 2014 года №199-V «Об органах внутренних дел Республики Казахстан». Согласно ст.6, органы внутренних дел вправе устанавливать сотрудничество на гласной основе с гражданами для реализации задач, возложенных на органы внутренних дел, а также поощрять граждан, отличившихся в охране общественного порядка.

Свою нишу в рассматриваемой сфере занимает Закон Республики Казахстан от 29 апреля 2010 года №271-IV «О профилактике правонарушений» [4]. Статья 17 данного закона гласит, что участие граждан и организаций в профилактике правонарушений осуществляется путем добровольного оказания содействия другим субъектам профилактики правонарушений. При этом, их участие может осуществляться в организации правовой пропаганды; в работе консультативно-совещательных и экспертных органов; в содействии другим субъектам профилактики правонарушений. В целях повышения эффективности профилактической работы осуществляется координация деятельности всех субъектов профилактики правонарушений путем разработки и осуществления ими согласованных действий по своевременному предупреждению, выявлению и пресечению правонарушений, устранению причин и условий, способствующих их совершению.

Виды взаимодействия с органами внутренних дел, формы участия граждан в обеспечении общественного порядка установлены Правилами привлечения граждан к мероприятиям по обеспечению общественного порядка, их форм и видов, не связанным с контрольными и надзорными функциями [5]. В качестве субъектов обеспечения общественного порядка граждане могут выступать как в организованной форме непосредственного участия в охране общественного порядка, так и в форме выражения активной гражданской позиции через личную нетерпимость к любым проявлениям нарушений общественного порядка.

В соответствии с указанными Правилами организованное индивидуальное участие граждан в обеспечении общественного порядка осуществляется путем оказания ими содействия органам внутренних дел в:

- сообщении о ставших известными им фактах готовящихся, совершаемых или совершенных правонарушений, причинах и условиях, им способствующих;
- выявлении лиц, подлежащих постановке на профилактические учеты участковых инспекторов полиции и подразделений по делам несовершеннолетних, проведении с ними индивидуальной профилактической работы – при непосредственном участии сотрудников указанных служб органов внутренних дел.

Граждане, участвующие в обеспечении общественного порядка, могут по договоренности между собой и с уведомлением территориального органа внутренних дел коллективно участвовать в обеспечении общественного порядка по месту жительства, работы, учебы или нахождения своей собственности. Согласно вышеуказанным Правилам, коллективное участие осуществляется в следующих направлениях:

- обеспечение общественного порядка на улицах, площадях, вокзалах, транспортных магистралях и других общественных местах, а также при проведении различных спортивных, культурно-массовых и развлекательных мероприятий - под непосредственным руководством сотрудников органов внутренних дел;

- оказание неотложной помощи лицам, пострадавшим от несчастных случаев, дорожно-транспортных происшествий и правонарушений, а также находящихся в беспомощном состоянии;
- спасение людей, имущества при стихийных бедствиях и других чрезвычайных ситуациях;
- обеспечение безопасности дорожного движения и предупреждение дорожно-транспортных происшествий;
- охрана пастбищ и других мест выпасов и стойбищ скота;
- предупреждение и пресечение краж зернопродуктов и других сельскохозяйственных культур;
- охрана общественного порядка на территории учебных заведений, включая общежития и учебно-производственные мастерские;
- охрана подъездов многоквартирных домов и прилегающей к ним территории – институт консьержей.

Граждане, участвующие в обеспечении общественного порядка, не наделены полномочиями по осуществлению административно-юрисдикционных и процессуальных действий. Пределы их прав и обязанностей, мера ответственности и объем правовых ограничений установлены законодательством. Так, в соответствии со ст.7 Закона Республики Казахстан «Об участии граждан в обеспечении общественного порядка», граждане, участвующие в обеспечении общественного порядка, вправе:

- оказывать – содействие органам внутренних дел в мероприятиях по обеспечению общественного порядка, не связанных с контрольными и надзорными функциями;
- предупреждать и пресекать уголовные и административные правонарушения;
- применять в целях пресечения правонарушений и задержания правонарушителей физическую силу и другие средства, если иными способами достичь указанных целей не представляется возможным. При этом не должно быть допущено превышение необходимых для этого мер. Запрещается применять физическую силу и другие средства в отношении женщин, лиц с явными признаками инвалидности, несовершеннолетних, когда их возраст известен или очевиден, кроме случаев совершения ими вооруженного либо группового нападения (насилия);
- в предусмотренных законами Республики Казахстан случаях задерживать и доставлять в правоохранительные или иные органы государственной власти лиц, совершивших уголовное или административное правонарушение. При необходимости, когда есть основания полагать, что при задержанном лице находятся оружие или иные опасные предметы либо предметы, имеющие значение для уголовного дела, осматривать одежду задержанного и изымать их для передачи в указанные органы;
- участвовать в оказании медицинской и иной помощи гражданам, пострадавшим от противоправных посягательств, дорожно-транспортных происшествий, стихийных бедствий и иных чрезвычайных ситуаций;
- осуществлять разъяснительную и правовую работу по профилактике правонарушений, немедицинского употребления психоактивных веществ;
- требовать от граждан соблюдения общественного порядка.

В обязанности граждан, участвующих в обеспечении общественного порядка, входит:

- соблюдение конституционных прав и свобод граждан;
- незамедлительное информирование органов внутренних дел о ставших известными им фактах готовящихся либо совершенных уголовных правонарушений;
- в предусмотренных законодательством случаях предъявление по требованию граждан удостоверения, подтверждающего правомерность его участия в обеспечении общественного порядка;
- разъяснение гражданам, задержанным за совершение уголовного или административного правонарушения, основания применяемых к ним принудительных мер;

– прохождение правовой подготовки перед участием в мероприятиях по обеспечению общественного порядка.

В ходе правовой подготовки граждан, участвующих в охране общественного порядка, участковый инспектор полиции разъясняет запреты, заключающиеся в:

- осуществлении процессуальной и иной деятельности, отнесенной в соответствии с законодательством Республики Казахстан к исключительной компетенции правоохранительных и других государственных органов;
- присвоении полномочий сотрудников правоохранительных органов;
- препятствии законной деятельности сотрудников правоохранительных органов;
- недопустимости выступать понатыми при участии в мероприятиях по обеспечению общественного порядка;
- совершении действий, унижающих честь и достоинство человека и гражданина либо неправомерно ограничивающих права и свободы граждан;
- использовании при участии в мероприятиях по обеспечению общественного порядка специальных средств, находящихся на вооружении правоохранительных органов.

Действующая система участия граждан в обеспечении общественного порядка основывается на организованном и неорганизованном порядке вовлеченности граждан в сферу обеспечения правопорядка. Неорганизованная форма заключается в активной гражданской позиции и нетерпимости граждан к любым проявлениям противоправных действий. Организованная форма выражается в официальном закреплении статуса гражданина в качестве лица, участвующего в обеспечении общественного порядка. Как было выше отмечено, такая форма может проявляться в индивидуальном либо коллективном участии в мероприятиях правоохранительной направленности.

Роль участкового инспектора полиции в вовлечении граждан к охране общественного порядка, к обеспечению безопасности является значительной. В условиях современных вызовов и угроз взаимодействие с гражданами становится ключевым элементом работы органов внутренних дел. Сервисная модель, ориентированная прежде всего, на профилактику правонарушений и потребности граждан, требует не только профессиональных, но и личностных качеств, готовность и умение выстраивать доверительные отношения с гражданами.

Литература

1. Послание Главы государства народу Казахстана от 1 сентября 2020 года «Казахстан в новой реальности: время действий»
2. Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана от 16 марта 2022 года Новый Казахстан: путь обновления и модернизации
3. Приказ Министра внутренних дел Республики Казахстан от 29 декабря 2015 года №1095 «Об утверждении Правил организации деятельности участковых инспекторов полиции, ответственных за организацию работы участкового пункта полиции, участковых инспекторов полиции и их помощников»
4. Закон Республики Казахстан от 29 апреля 2010 года №271-IV «О профилактике правонарушений»
5. Приказ Министра внутренних дел Республики Казахстан от 27 ноября 2004 года №641 «Об утверждении Правил привлечения граждан к мероприятиям по обеспечению общественного порядка их форм и видов, не связанным с контрольными и надзорными функциями».

КОБДИКОВА
Шамсигуль Мадениетовна
профессор кафедры
административно-правовых дисциплин
Алматинской академии МВД
Республики Казахстан им. М. Есбулатова, д.т.н

Интеграция сервисного подхода в моделировании дорожного движения на магистральных улицах городов для повышения общественной безопасности

Внедрение в практику методики по управлению пропуском автомобилей по магистральным улицам крупных городов может дать значительный эффект как в сокращении задержек автомобилей, так и в недопущении появления длительных заторов в движении автомобилей. Также данный вариант должен будет обеспечивать недопущение появления длительных пробок, которые в последние годы возникли в черте самых крупных городов мира. Быстрое увеличение парка автомобилей, особенно в крупных городах, будет приводить к последующему резкому увеличению задержек автомобилей на перекрестках магистральных улиц и к крупным затратам. В этом случае совершенствование системы пропуска автомобилей, учитывающих эксплуатационную обстановку в целом во всем крупном городе, может дать значительный экономический эффект в деле работы городского транспорта.

Имеющаяся сейчас система автоматического регулирования движения автомобилей на магистральной улице путем применения светофоров позволила обеспечивать высокую безопасность движения на перекрестках магистральных улиц. Строгая регламентация порядка движения автомобилей не позволяет в целом обеспечивать высокие показатели работы городского транспорта на пересечениях магистральных улиц при сравнительно малой насыщенности территории городов малым парком автомобилей. В то же время, по магистральным линиям периодические потоки автомобилей по величине значительно изменяются по периодам суток по направлениям движения [1].

При этом не обеспечиваются пропуска повышенным потоком автомобилей в пункты, обеспечивающие нормализацию движения автомобильного парка в черте самых крупных городов. Так, в сторону повышенного парка автомобилей обычно сигналы светофоров открыты на короткий период. Поэтому система разрешающегося сигнала светофоров, не учитывающая возможностей применения вновь разработанных способов пропуска автомобилей, не обеспечивает высоких экономических показателей и на стабилизацию эксплуатационной обстановки в целом в крупных городах страны.

Одним из средств быстрой ликвидации заторов в движении автомобилей на магистральных улицах является временное установление постов Управления полиции. Нахождением сотрудников полиции в самых ответственных точках, возможно, будет существенно сокращать задержки автомобилей. Открытием сигналов светофоров в зависимости от характера эксплуатационной обстановки на прилегающих магистральных улицах появляется возможность в целом сокращать суммарные задержки автомобилей, по сравнению с вариантом автоматического открытия светофоров по средним данным продолжительности их открытия для средних данных.

В то же время, сотрудники полиции может добиваться значительное сокращение суммарной величины задержек автомобилей, по сравнению с существующим вариантом автоматизации разрешающегося сигналов светофоров за счет внедрения автоматизированной системы учитывающей данные новой теории, обеспечивающие недопущение длительных сбоев в движении автомобилей на перекрестках магистральных улиц. Установлением системы

открытия светофоров в зависимости от размещения парка автомобилей на магистральных улицах, возможно, будет сокращать их задержки в черте самых крупных городов (рисунок 1).

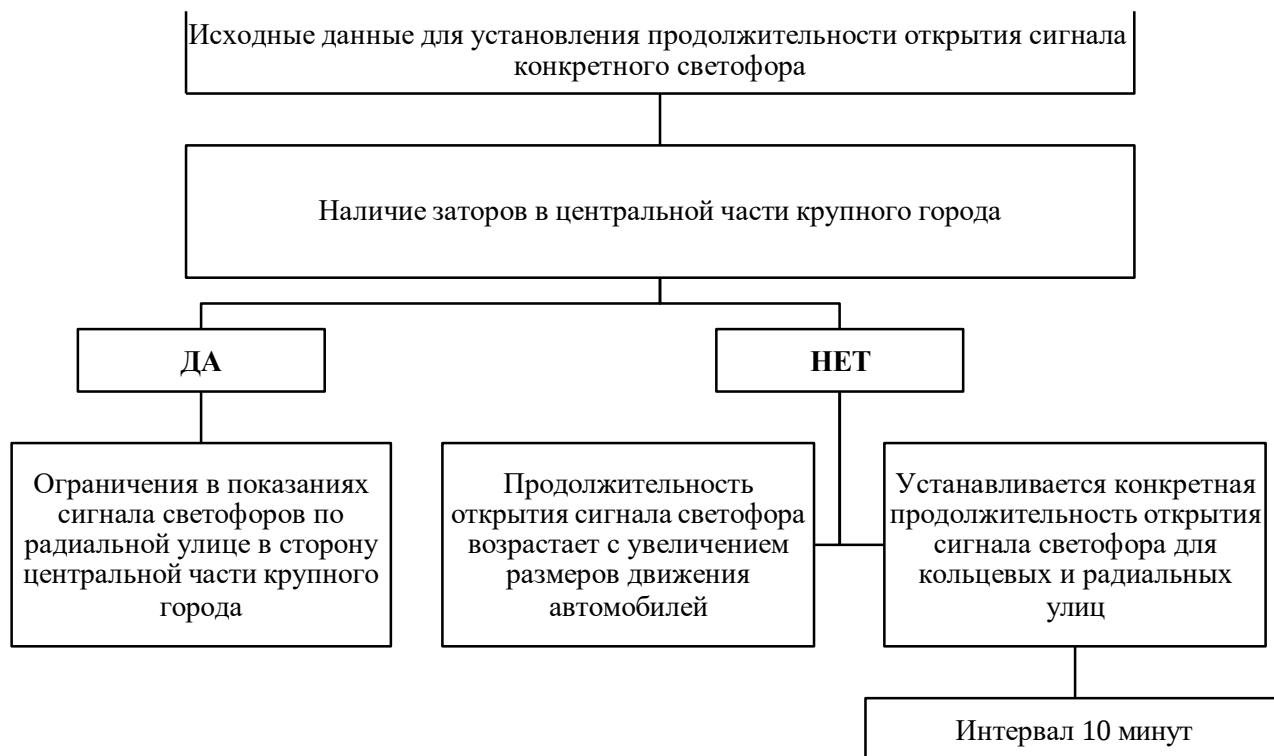

Рисунок 1 – Блок-схема по установлению продолжительности разрешающего сигнала сигналов светофоров на перекрестках улиц

Новая система автоматического управления сигналами светофоров в условиях неравномерности потока автомобилей на магистральных улицах, будет характеризоваться следующими основными особенностями [2].

1. В практических условиях эксплуатации городских магистральных улиц следует стремиться избегать переполнения парком автомобилей центральной части самых крупных городов. Автоматическая система должна будет обеспечивать недопущение возникновения пробок в движении автотранспорта на пересечениях городских магистральных улиц, особенно в центральной части городов.

2. При равных условиях преимущество в движении автомобилей на перекрестках преимущество должно быть отдано отправлению автомобилей, следующих из центральной части города на окраине или далее в сельскую местность.

3. Необходимо избегать возникновения длительных затрат в движении на перекрестках, когда каждый автомобиль задерживается перед светофором ДВА и более раз.

4. Учитывать наличие радиальных и кольцевых магистральных улиц и их влияние на возможность быстрого заполнения центральной части крупных городов повышенным парком автомобилей. Необходимо учитывать возможность быстрого изменения парка автомобилей и появление длительных сбоев в движении в работе автотранспорта на характер управления движением автомобилей на радиальных улицах.

5. В движении автомобилей необходимо будет учитывать самые узкие места в управлении движением, находящиеся на пересечении наиболее загруженных магистральных улицах в черте самых крупных городов.

6. Необходимо учитывать, что увеличение продолжительности разрешающего сигнала светофоров, по сравнению с другим поперечным сечением или направлением возможно за счет повышения пропускной способности пересечения в сторону, благоприятную для дальнейшего движения, возможно, будет значительно сокращать избыточный парк вагонов наиболее загруженных участков.

7. С изменением международной ситуации на городских улицах. Периодически будет меняться показания светофоров. На большую продолжительность будут открываться сигналы

светофоров, обеспечивающие значительное уменьшение парка автомобилей в центральной части города.

8. В случае появления заторов в движении перекресток становится важным пунктом и на этих перекрестках будет в большую продолжительность будут открываться светофоры, где дальнейшее движение автомобилей будет проходить беспрепятственно. Будут ограничиваться продолжительность показания сигналов светофоров, после прохода, которых далее автомобилей будут длительное время простаивать на перекрестках магистральных улиц.

9. Исходя из этого, характер движения и установление сигналов светофоров, с целью недопущения скопления длительных сбоев в движении на магистральных улицах будет устанавливаться следующим образом. По отдельным улицам продолжительность открытия сигнала светофоров будет оцениваться следующим образом:

9.1. Оценивается характер движения автомобилей в центральной части крупных городов. При отсутствии заторов в движении сигнал по продолжительности имеет большую величину в сторону повышенного потока автомобилей.

9.2. Учитывается наличие утра или вечера. Утром предпочтение отдается для кольцевых улиц, обеспечивающих быструю доставку большого количества автомобилей до пунктов назначения. Вечером предпочтение должно будет отдаваться потоку автомобилей, следующих по радиальным улицам и центральной части крупного города.

9.3. Учитывается наличие ограничений в пропускной способности магистральных улиц вследствие выполнения работ по ремонту дорожных устройств пути. Утром ограничения в пропуске автомобилей налагаются на поток, следующий в центральную часть крупного города. Вечером предпочтение будет отдаваться потоку автомобилей, следующему из центральной части крупного города.

9.4. При малых размерах движения выключаются светофоры на желтые мигающие огонь, обеспечивающие беспрепятственный пропуск автомобилей по магистральным улицам с пониженной скоростью и практически без задержек.

10. Пересмотр продолжительности разрешающегося сигналов светофоров на магистральных улицах должен будет происходить через каждые 10 минут. При этом для важнейших светофоров, организующих пропуск автомобилей, будет меняться их продолжительность их открытия в зависимости от наличия центральной части города и его окраин, а также в зависимости от наличия и характера сбоев в движении автомобилей в различные периоды суток.

11. При отсутствии крупных сбоев в движении на пересечениях преимущество отдается повышенному потоку автомобилей на перекрестках с улицы. В случае появления первых заторов в движении автомобилей утром в центральной части города начинается процесс ограничений в продолжительности разрешающегося сигналов светофоров по радиальным улицам в сторону центральной части крупного города.

Таким образом, мы приходим к следующим выводам:

1) Для малых размеров движения время разрешающегося сигнала светофоров рационально иметь малой величины по продолжительности. С увеличением размеров движения становится целесообразным увеличивать среднее время открытия каждого светофора.

2) С увеличением продолжительности разрешающегося сигнала светофора сокращается доля непроизводительных периодов, когда при переключении светофоров значительно снижается пропускная способность пересечения магистральных улиц.

Литература

1 Айхимбеков Б.Е., Дмитренко А.В., Кобдикова Ш.М. Принципы проектирования городских улиц в крупных городах. Современные проблемы транспортной техники: Труды Международной научно-технической конференции. – Алматы, КИНЭУ, 2006 – С. 222-226;

2 Кобдикова Ш.М., Айхимбеков Б.Е. Принципы установления задержек автомобилей в зависимости от различных факторов. «Наука и инновации на железнодорожном транспорте». Материалы международной научно-практической конференции. Алматы: КазАТК, 2007, т. 6, – С. 174-179.

3 Kobdikova Sh., Khalilev R., Arimbekova P. Methods for creating Intelligent transportation systems using dynamic micro level model of the city based on a qualitative correspondence matrix. Methods for creating Intelligent transportation systems using dynamic micro level model of the city based on a qualitative correspondence matrix

РАХМЕТ

Ерлан Даутқазыұлы

Қазақстан Республикасы ІІМ

М. Есболатов атындағы Алматы академиясының
әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының
профессоры, философия докторы (PhD),

Ішкі істер органдар жүйесіндегі сервистік модельдің рөлі

Сервистік полиция жүйесін енгізу – бұл ПО қызметін реформалаудағы жаңа қадам. Оған біртіндеп: мемлекетіміздің тәуелсіздігі орнағаннан бастап, құқық қорғау органдарын одан әрі реформалау жөніндегі шаралар туралы Президенттік жарлықтар қабылданды, оның шеңберінде полиция қызметін реформалау да өтті.

Мәселен, 1997 жылы қазақстандық милиция кеңестік модельден кету бағытын көрсету үшін полиция болып өзгертілді.

Алайда, өкінішке орай, сәтсіз реформалар да болды.

Мәселен, 2002 жылы қылмыстық-атқару жүйесі әділет Министрлігіне берілді, содан кейін қайтадан ІІМ ведомствосына өтті.

Өзіне тән емес функцияларды қысқарту курсы реформаның оң бағыты болып табылады. Қазақстандық полиция кеңестік милицияның мұрагері бола отырып, өрт сөндіру қызметінен бастап жеке куәлік беруге дейінгі көптеген мәселелерге жауап берді. Ерекше функцияларды басқа ведомстволарға немесе бәсекелестік ортаға беру негізгі міндеттерді шешуге – құқық бұзушылықтардың алдын алуға және қылмыстарды ашуға көбірек уақыт пен мүмкіндік берді.

Тұтастай алғанда құқық қорғау органдарының бүкіл жүйесінде, атап айтқанда Ішкі істер органдары жүйесінде елеулі құрылымдық өзгерістер «Қазақстан Республикасындағы құқық қорғау қызметі мен сот жүйесінің тиімділігін арттыру жөніндегі шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 17 тамыздағы Жарлығына сәйкес орын алды:

- қоғамдық тәртіпті бұзушыларды осы орталыққа жеткізу жөніндегі функцияларды қоспағанда, медициналық айықтырғыштар Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің (бейімдеу және уақытша детоксикация орталығы) қарамағына берілді;

- кәмелетке толмағандарды уақытша оқшаулау, оңалтуды бейімдеу орталықтары, қараусыз қалған және панасыз қалған балаларды орталыққа жеткізу жөніндегі функцияларды қоспағанда, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің (кәмелетке толмағандарды бейімдеу орталығы) қарамағына берілді;

- Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрлігіне көрсетілген техникалық байқаудың өткізілуін бере отырып, көлік құралдарын бәсекелестік ортаға мемлекеттік техникалық байқаудан өткізу бойынша, ішкі істер министрлігіне мемлекеттік техникалық байқаудан уақтылы өтуін бақылау функциясын сақтаған;

- аса маңызды стратегиялық объектілерді күзету жөніндегі функцияны қоспағанда күзет қызметін бәсекелестік ортаға берілді [1].

Бұдан басқа, әкімшілік реформа шеңберінде мемлекеттік басқару жүйесінде құқық қорғау жүйесін жетілдіруге бағытталған бірқатар ұйымдастыру іс-шаралары өткізілді.

2016 жылғы 1 қаңтардан бастап Ішкі істер органдары жүйесінде жергілікті полиция қызметін қалыптастыру бөлігінде бес институционалдық реформаны іске асыру бойынша 100

нақты қадам – Ұлт Жоспарын орындау мақсатында құрылған жергілікті полиция қызметі жұмыс істей бастады. [2].

Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен инновациялық Кадрлық технологиялар негізінде жинақталған тәжірибенің, ұтқырлықтың және жеделдіктің сабақтастығы қағидатын егжей-тегжейлі ашуға арналған Қазақстан Республикасы құқық қорғау органдарының кадр саясатының тұжырымдамасы мақұлданды. [3].

Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдарының ауқымды реформасының басталуы 2018 жылғы 5 қазандағы «қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру»: «полицей адамдарға қызмет ету және оларға көмектесу үшін жалданған. Полицей көмекке адамдар мұқтаж болған кезде келетін дос болуы керек, азаматтар полицейлерге сеніп, өз проблемаларымен келуі керек», – деп атап өтті Н. Назарбаев [4]. Осылайша, Елбасы халықпен жұмыстың жаңа форматын енгізу, полицияны бағалау критерийлерін қайта қарау арқылы полицияның сервистік моделіне көшу міндетін қойды.

2010 жылы полиция жұмысының критерийлерін өзгертуге әрекет жасалды-барлық қылмыстарды ашу бойынша полицияның бағасы алынып тасталды және тек ауыр және аса ауыр қылмыстардың ашылуы қалды. Бірақ негізінен реформалау ішкі істер органдары жүйесіндегі құрылымдық өзгерістерге дейін азайды.

«Полицияның сервистік моделіне» тікелей көшуді Ел Президенті Қосымжомарт Кемелұлы Тоқаевтың 2020 жылғы 1 қыркүйектегі «Қазақстан Жаңа нақты ахуалда: іс-қимыл уақыты» – «...халық үніне құлақ асатын мемлекет» атты жыл сайынғы Жолдауында белгілеген-бұл шын мәнінде «әділ мемлекет» құрылысының тұжырымдамасы. Азаматтардың проблемаларын есту және көру жеткіліксіз, бастысы – оларға дұрыс және объективті жауап беру...елдегі қазіргі жағдай құқық қорғау органдарына жаңа талаптар қояды, олар бүкіл прогрессивті әлемде азаматтарының сұраныстарына сәйкес келуі керек полиция институты сервистік модель негізінде дамуда. Біз де осындай модельге көшу туралы айттық, бірақ әзірге жұмыс үзінді нәтижелеріне әкелді құқық қорғау органдарының қызметкерлерін адамдармен ашық диалог жүргізуге үйрету маңызды. Бұл бағыт кадрларды даярлау және іріктеу жүйесінде басымдыққа ие болуы тиіс [5].

Егер сервистік полиция ұғымын қарастыратын болсақ, «сервис» (ағылшын сөзінен – қызмет) – күнделікті өмірдің әртүрлі салаларында халыққа қызмет көрсету.

Халықаралық тәжірибеде «сервистік полиция» деген мынадай ұғым қабылданды: «сервистік полиция – полиция қызметіндегі қоғамдық бағдарланған тәсіл – басқару стилі, проблемаларды шешуге және қоғаммен әріптестікке бағытталған ұйымдастыру стратегиясы».

Бұл модель әр елде криминогендік жағдайды және елдің басқа сипаттамаларын ескере отырып қолданылады. Сондықтан жаңа модельдің даму жолдары бірдей бола алмайды.

Қазіргі уақытта біздің құқықтық базамызда «полицияның сервистік моделі» туралы бірыңғай түсінік жоқ. Осыған байланысты ғылыми қоғамдастық «полицияның сервистік моделі» Қазақстандық тұжырымдамасын әзірлеуді жеделдету мәселесін көтерді, өйткені әртүрлі шетелдік институционалдық модельдерді механикалық енгізу оларды мемлекетіміздің менталитетіне бейімдеусіз табысты қамтамасыз етпейді.

Нормативтік бекіту ішкі істер органдарының қызметкерлері оны іске асыруда бірыңғай тәсілдерді әзірлеу және қоғамның полиция қызметіндегі сервистік тәсілдің мәнін түсінуі мақсатында да қажет [6].

«Полицияның сервистік моделін» енгізу қоғамның да, барлық мемлекеттік органдардың да барлық мүдделі тараптарының үйлесімді өзара іс-қимылы кезінде тиімді болады.

Қызмет көрсету моделі бойынша полиция жұмысының принциптерін қарастырайық:

- танылу және қолжетімділік: азаматтардың өтініш жасауына ыңғайлы болу үшін полицияның азаматтармен жеке байланысын орнатуды көздейді;

- ашықтық және есептілік: қоғамдық бақылауды жүзеге асыру, халық алдындағы жұмыс жоспарлары мен қорытындыларын талқылау;

- тілектестік және сыйластық сақтау этикалық кодекс стандарттарын, полиция және жалпыға бірдей адам құқықтарын қорғау.

Жаңа модельдің сәттілігіне кепілдік беретін шарттар – бұл сенім мен серіктестік қағидаттарына негізделген полицияның халықпен өзара әрекеттесуі.

Бұл қоғаммен байланыс, мемлекеттік қызметшінің имиджін көтеру құқық қорғау органдарына «халық үніне құлақ асатын мемлекетке» қарай жылжуға, бұзушылықтарды жедел анықтауға, сондай-ақ ұсақ құқық бұзушылықтарға мүлдем төзбеушілік қағидатын дамытуға көмектеседі. Полиция заңға мүлдем бейтарап қызмет көрсетуді үнемі көрсету арқылы қоғамдық сенімге ие болуға тырысуы керек.

«Ішкі істер органдары туралы» Қазақстан Республикасының Заңында ПО ұйғарымы берілген: «Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары (бұдан әрі-ішкі істер органдары) адамның және азаматтың өмірін, денсаулығын, құқықтары мен бостандықтарын, қоғам мен мемлекеттің мүдделерін құқыққа қарсы қол сұғушылықтардан қорғауға, қоғамдық тәртіпті қорғауға және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге арналған құқық қорғау органы болып табылады» [7].

Осыған байланысты полицияны азаматтарға олардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қызмет көрсету органы ретінде қалыптастыру міндетін дұрыс түсіндіру қажет. Шын мәнінде, полицияға қызмет көрсету функциясын беру оның қоғамға неғұрлым белсенді интеграцияланатын және заң нормаларын сақтауға жауапты құқық қорғау органы мәртебесіне қосымша әлеуметтік қызмет мәртебесіне ие бола отырып, халыққа жақындайтын тенденцияның салдары болып табылады.

Мәселен, «қылмыс деңгейін төмендету» міндетінің орнына полиция қауіпсіздік мәселелерін бірлесіп шеше отырып, қоғамдық пікір көрсеткен мәселелерді шешуге жұмысты бағыттауы тиіс: белгілі бір ауданның халқының толып кетуі, бұл тонауға, жастардың бұзақылық әрекеттеріне ықпал етеді; скверлер мен демалыс орындарында жарықтың болмауы, бұл тәуліктің қараңғы уақытында қозғалуды қауіпті етеді; ауданның қалааралық трассаларға жақындығы, бұл түнгі уақытта олардың тыныштығын бұзады және т.б. егер азаматтар полицияға жүгінсе, олар қауіпсіздік мәселелерін анықтауға қатысады. Мұнда аталған проблемаларды шешу үшін ынтымақтастықтың жаңа әдістерін қолдану қажет, бұл жалпы қылмыстың жай-күйіне әсер етеді, құқықтық тәртіп пен қауіпсіздікті қамтамасыз етеді. Азаматтар тарапынан полицияға деген сенімге қол жеткізудің шарттарының бірі-халықпен тікелей байланыста болатын жергілікті полиция қызметі пайдаланатын «қадамдық қол жетімділіктегі полиция» қағидатын белсенді қолдану.

Полиция қызметкерлері күнделікті күрделі кәсіби міндеттерді орындайды, қиын жағдайлар мен қақтығыстарды шешеді, оларды шешу кезінде қателіктер жіберу азаматтардың құқықтарының бұзылуына және сенімсіздіктің өсуіне әкеледі. Осыған байланысты қоғамдық пікірге және полиция имиджін қалыптастыруға кәсіби құзыреттілік деңгейі мен полиция қызметінің тиімділік дәрежесі үлкен әсер етеді.

Сервистік полицияның кешенді моделін құрудың мақсаты-барлық мемлекеттік құрылымдар мен қоғамның тиімді өзара іс-қимылы арқылы, құқық бұзушылықтардың алдын алу, қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету, халыққа уақтылы көмек көрсету арқылы азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету. Нәтижесінде халықтың барынша қауіпсіздігін қамтамасыз етуді және азаматтардың тәртіп сақшыларына толық сенімін күтеміз.

Сервистік полиция тұжырымдамасында келесі міндеттер көрсетілген:

1. Әкімдік жанынан қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі тұрақты ведомствоаралық топ (ӘҚҚЕТВТ) құру.

2. Қауіпсіздік мәселелерін шешуге жұртшылықты тарту.

3. ПО бөлімшелерінің жұмыс стандарттары мен алгоритмдерін қайта қара, азаматтармен тікелей өзара іс-қимыл жасайды.

4. ӘҚҚЕТВТ, мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың өзара іс-қимыл тетіктерін әзірлеу және енгізу.

5. Полиция мен ӘҚҚЕТВТ қызметін бағалаудың жаңа критерийлерін әзірлеу және енгізу.

6. ӘҚҚЕТВТ, сондай-ақ жергілікті полиция қызметкерлері үшін сервистік тәсіл бойынша оқыту бағдарламаларын әзірлеу.

7. Сервистік тәсілді ақпараттық және технологиялық қамтамасыз ету;

8. Азаматтардың ыңғайлылығы мен қауіпсіздігі үшін инфрақұрылымды дамыту.

9. Қауіпсіздік мәселелерін шешу үшін проблемалық-бағдарланған тәсілді енгізу. [8].

Оң тәжірибені енгізудің алғашқы нәтижелері ҚР ІІМ сайтында жарияланды, онда қалалық және аудандық полиция бөлімдерінде ХҚКО қағидаты бойынша күн сайын қызмет көрсетуді қамту 5 мыңнан астам азаматты құрайтын азаматтар үшін 239 қабылдау бөлмесі құрылғаны атап өтілді. Азаматтар қабылдау бөлмелеріне жүгініп, полиция ғимаратына бармай-ақ «бірінші шекарада» көптеген мәселелерді шешеді. Полицияның халыққа қызмет көрсетудің бұл нысаны барлық полиция бөлімшелерінде құрылады, онда үй-жайларда азаматтарға ыңғайлы болу үшін тиісті инфрақұрылым қарастырылған [8].

Бұдан басқа, «Жолдағы қабылдау» ай сайынғы кең ауқымды акцияларын өткізу тәжірибеге енгізілді, ол арқылы адамдар өз проблемаларын жедел шешуге, заң көмегі мен арыз алуға, полиция жұмысын жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізуге мүмкіндік алды. Халыққа кеңес беру қызметін ҚР ІІМ ресми сайты да көрсетеді, сондай-ақ апта сайын ІІМ мен полиция департаменттерінің басшылығы азаматтарды қабылдауды жүргізеді. Министрлікте және әрбір полиция департаментінде ведомстволық сайттар жұмыс істейді, әлеуметтік желілерде беттер құрылды. «Фейсбук» әлеуметтік желісіндегі парақшада ІІМ-нің жеке қауіпсіздік департаменті бар, бұл пайдаланушыларға ішкі істер органдарының қызметкерлері тарапынан заңдылық пен тәртіпті бұзу фактілері бойынша департамент басшысына, сондай-ақ ІІМ-нің «1402» Бірыңғай сенім телефоны арқылы тікелей жүгінуге мүмкіндік береді. Сондай-ақ, жаңа ақпараттық технологияларды-бейнекамераларды, дабыл жүйелерін, фронт-офистерді пайдалану, мобильді қосымшалар құру, осы тақырыпқа арналған сайттар мен форумдар ашу қарастырылған, бұл қызмет көрсету сапасына айтарлықтай әсер етеді.

Шетелдік тәжірибе бойынша «SOS батырмасы» жобасы әзірленді – ІІМ көшелерде, қоғамдық орындарда, сондай-ақ трассаларда орнатуды ұсынатын шұғыл шақыру құрылғысы. Дабыл түймесінің жұмыс принципі қарапайым-басу арқылы сіз құқық бұзушылық туралы хабарлама жібере аласыз немесе полициядан көмек сұрай аласыз.

Сондай-ақ, Екінші деңгейдегі банктердің мобильді қосымшаларында Көлік құралдарын қайта тіркеу сервисі таныстырылды. Жеке тұлғаларға автомобильдерді тіркеу бойынша қызмет тек арнайы ХҚКО-да және «электрондық үкімет» порталында көрсетіледі. Бұл мемлекеттік қызмет қосымшада тексерілген Kaspi.kz. автокөлікті тіркеу мүмкіндігі басқа мобильді қосымшаларда пайда болады. «Енді сатушы көлікті қосымшадан алып тастаған кезде, қызмет көлік құралын ауыртпалықтар, айыппұлдар мен салық қарыздары үшін автоматты түрде тексереді. Егер төленбеген салықтар мен айыппұлдар болса, сатушы оларды бірден қосымшада төлей алады. Сатып алушы сатып алу үшін ақша аударады, баж төлейді, көлікті есепке қояды және мемлекеттік нөмірлік белгіні онлайн таңдайды».

Сонымен қатар, тұжырымдамада сервистік полиция шеңберінде қызметкерлер қызметінің тиімділігін бағалау әдістемесін әзірлеу мәселелерін қарастыру қажет деп санаймыз. Бұл ереже әрбір қызметкердің азаматтар тарапынан оның қызметін оң бағалауға мүдделілігін көздейді. Мониторинг үшін ХҚКО қызметкерлерін бағалау қағидаты бойынша автоматтандырылған базаны әзірлеу қажет. Қызмет түрі бойынша тікелей Халықпен жұмыс істемейтін Қазақстан Республикасы ІІМ арнаулы оқу орындарының профессорлық-оқытушылық құрамына (бұдан әрі – ПОҚ) келетін болсақ, арнаулы оқу орындарының жанынан курстардан өтіп жатқан білім алушылар көрсетілетін қызметті алушылар болып табылады. Бағалау (көрсетілетін қызметті алушылар) оқу курсына аяқтау қорытындысы бойынша әрбір оқытушыға: өте жақсы, жақсы, қанағаттанарлық және қанағаттанарлықсыз түрде жүргізілуі тиіс. Бұл әдіс білім алушыларға оқыту деңгейін бағалауға, Қазақстан Республикасы ІІМ оқу орындарының ПОҚ тарапынан қызмет көрсету – сервис әдістемесінің сапасын жақсарту үшін ұсыныстар мен ескертулер жіберуге мүмкіндік береді.

Осыған байланысты оқытудың (ПОҚ қызметтерін көрсету) сапасын мониторингтеудің ыңғайлылығы үшін профессор-оқытушылар құрамының арнайы автоматтандырылған дерекқорын әзірлеу қажет.

ІІМ оқу орындарына азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша жұмыстың жаңа тәсіліне бағдарланған кәсіби кадрларды даярлау бойынша үлкен жауапкершілік жүктелген.

Тұжырымдаманың негізгі ережелері 2025 жылдың соңына дейін жүзеге асырылады деп болжануда.

Әдебиет

1. Қазақстан Республикасында құқық қорғау қызметі мен сот жүйесінің тиімділігін арттыру жөніндегі шаралар туралы"Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 17 тамыздағы Жарлығы.

2. Қазақстан Республикасы Президентінің 2015 жылғы 20 мамырдағы «Ұлт жоспары – 100 нақты қадам» бағдарламасы

3. «Қазақстан Республикасының Құқық қорғау жүйесін одан әрі дамыту жөніндегі шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2013 жылғы 31 желтоқсандағы №720 Жарлығы

4. Президент Н. Назарбаевтың 2018 жылғы 5 қазандағы «қазақстандықтардың әлауатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Қазақстан халқына Жолдауы.

5. Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Қазақстан Жаңа нақты ахуалда: іс-қимыл уақыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы, 01.09.2020ж. Нұр-сұлтан қаласы.

6. Сайтбеков А.М. «қазақстандық полицияның сервистік үлгісі: болашағы мен келешегі» мақаласы. 21.09.2020ж., Polisia.kz

7. «Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары туралы» 23.04.2014 жылғы Қазақстан Республикасының Заңы.

8. Осокин Р.Б., Денисенко М.В. Уголовно-правовая характеристика незаконного распространения порнографических материалов или предметов: науч.-практ. пособие. – М.: Моск. ун-т МВД России, 2005. – С. 104.

9. Осокин Р. Б. К вопросу об ответственности за размещение объявлений (информации) об оказании сексуальных услуг // Преступления в информационной сфере: проблемы расследования, квалификации, реализации ответственности и предупреждения: материалы Междунар. науч.-практ. конф.. – Тамбов, 2013. – С. 73-76.

10. Кокорев В.Г. Особенности криминализации нарушения права на свободу совести и вероисповеданий и средства воздействия на данное преступление // Современные правовые проблемы: взгляд студентов: сб. материалов VII Всерос. науч. студ. конф. (г. Саратов, 4 декабря 2014 г.). – Саратов, 2015. – С. 101-106.

11. Уголовное право Российской Федерации: учебник / под общ. ред. И.А. Бобракова, А.А. Телегина. – Брянск: Моск. ун-т Министерства внутренних дел Российской Федерации, 2008. – С. 627.

12. Уголовно-правовое воздействие: проблемы понимания и реализации (к юбилею д-ра юрид. наук, профессора Натальи Александровны Лопашенко): сб. материалов Междунар. науч.-практ. конф. (г. Саратов, 29-30 сентября 2014г.)

**АБДУЛЛИНА
Сабина Халилевна**

доцент кафедры уголовного
процесса и криминалистики Алматинской
академии МВД Республики Казахстан
им. М. Есбулатова доктор философии (PhD),
подполковник полиции

**К вопросу о критериях доверия населения к полиции:
теоретические аспекты и практические подходы**

Доверие населения к полиции играет фундаментальную роль в обеспечении общественной безопасности и устойчивости государства. В странах с высоким уровнем доверия к правоохранительным органам население более склонно сотрудничать с полицией, предоставлять важную информацию о преступлениях и соблюдать законы. В странах с низким уровнем доверия, напротив, наблюдается отчуждение между обществом и полицией, что снижает эффективность правопорядка.

Для Республики Казахстан вопрос доверия к полиции приобретает особую значимость в условиях роста ожиданий общества к прозрачности, открытости и профессионализму правоохранительных органов.

Доверие населения к полиции является важнейшей социальной категорией, которая определяет уровень взаимодействия общества с правоохранительными органами, а также эффективность их работы. В научной литературе доверие к полиции рассматривается как многоаспектное явление, включающее различные элементы, такие как легитимность, честность, справедливость, компетентность и доступность правоохранительных структур.

Легитимность полиции – это степень, в которой население воспринимает действия правоохранительных органов как законные, справедливые и обоснованные. Согласно теории процессуальной справедливости, предложенной Томом Тайлером, легитимность полиции строится не только на эффективности её работы, но и на том, как она осуществляет свои функции. Это означает, что граждане оценивают полицию не только по результатам борьбы с преступностью, но и по процессам, которые применяются при принятии решений и взаимодействии с обществом.

Процессуальная справедливость (procedural justice) включает четыре ключевых компонента:

1. **Голос и участие:** Граждане ожидают, что их мнение будет учтено при принятии решений. Они хотят участвовать в процессах, касающихся их безопасности, и быть услышанными, когда они обращаются в полицию с жалобами или просьбами.

2. **Справедливое обращение:** Население ожидает, что полиция будет действовать беспристрастно и не дискриминировать граждан по различным признакам, таким как раса, пол, возраст и социальный статус.

3. **Прозрачность:** Полиция должна предоставлять информацию о своей деятельности, разъяснять гражданам принятые решения и обосновывать свои действия, особенно в случаях, касающихся применения силы или других серьезных вмешательств в жизнь граждан.

4. **Уважение:** К гражданам должно относиться с достоинством, полиция должна быть вежливой и уважительной. Если граждане считают, что их права и достоинство соблюдаются, это способствует росту доверия к полиции.

Легитимность полиции напрямую связана с её эффективностью, так как именно через доверие формируется готовность граждан содействовать правоохранительным органам. В странах, где полиция пользуется доверием, население чаще обращается за помощью, активно сотрудничает с полицейскими в раскрытии преступлений и готово следовать указаниям правоохранительных органов в кризисных ситуациях.

Доверие к полиции можно рассматривать как форму социальной уверенности, основанной на ожиданиях, что полицейские будут действовать в соответствии с моральными и профессиональными нормами. В психологическом контексте доверие формируется через ряд факторов, таких как:

- **Честность:** население верит, что полиция будет действовать честно и не злоупотреблять своими полномочиями.

- **Компетентность:** полиция должна обладать необходимыми знаниями и навыками для эффективного выполнения своих обязанностей, включая раскрытие преступлений, защиту прав граждан и обеспечение безопасности на улицах.

- **Надежность:** полиция должна быть доступной и оперативно реагировать на вызовы и обращения граждан. Население ожидает, что в случае необходимости полиция окажет помощь быстро и эффективно.

- **Забота о благополучии граждан:** полиция должна демонстрировать, что её главной задачей является защита интересов общества и благополучие граждан, а не только поддержание порядка через насилие или принуждение.

Отношения доверия формируются на основе накопленного опыта взаимодействия с полицией. Если граждане получают положительный опыт взаимодействия с правоохранительными органами, например, через быстрое реагирование на вызовы, справедливое решение конфликтов или корректное поведение полицейских, это укрепляет их доверие. В противном случае негативный опыт, связанный с грубым обращением или игнорированием проблем граждан, может существенно подорвать доверие к полиции.

Многочисленные исследования показывают, что доверие к полиции зависит от ряда факторов, как индивидуальных, так и институциональных.

К индивидуальным факторам можно отнести:

- **опыт взаимодействия с полицией:** личный или наблюдаемый опыт взаимодействия с полицией играет ключевую роль в формировании доверия. Позитивные встречи с полицейскими (например, при обращении за помощью) способствуют росту доверия, тогда как негативные случаи (такие как неправомерные задержания или несправедливое обращение) могут снизить уровень доверия.

- **восприятие безопасности:** в районах с высоким уровнем преступности население склонно иметь меньше доверия к полиции, так как считает её неэффективной в обеспечении безопасности. Наоборот, в более безопасных районах, где полиция воспринимается как гарантия правопорядка, уровень доверия обычно выше.

- **социальные и демографические характеристики:** исследования показывают, что возраст, пол, раса, социальный статус и уровень образования могут оказывать влияние на уровень доверия к полиции. В некоторых странах этнические меньшинства и молодежь менее склонны доверять полиции из-за исторических проблем или личного негативного опыта.

Институциональные факторы

- **эффективность полиции:** как уже отмечалось, способность полиции эффективно обеспечивать безопасность и раскрывать преступления является важным фактором доверия. Чем выше показатели раскрываемости преступлений и успешного реагирования на вызовы, тем выше доверие к полиции.

- **коррупция и злоупотребление полномочиями:** коррупция в правоохранительных органах подрывает доверие общества к полиции. Исследования показывают, что в странах с высоким уровнем коррупции население менее склонно доверять полиции и сотрудничать с ней.

- **открытость и подотчетность:** полиция должна быть открыта для общества, обеспечивать доступ к информации о своей деятельности и подотчетна перед гражданами за свои действия. Открытость и подотчетность способствуют созданию доверительных отношений между населением и полицией, так как граждане видят, что полиция работает в их интересах и может быть привлечена к ответственности за нарушения.

Доверие к полиции является фундаментом для поддержания общественного порядка. Когда граждане доверяют полиции, они более склонны соблюдать законы, сообщать о правонарушениях и участвовать в деятельности по поддержанию правопорядка, что создаёт благоприятные условия для обеспечения безопасности.

С другой стороны, низкий уровень доверия к полиции приводит к отчуждению между обществом и правоохранительными органами. В таких условиях население может не сообщать о преступлениях, избегать взаимодействия с полицией и не выполнять её указания, что снижает общую эффективность правоохранительных органов.

Таким образом, доверие к полиции является сложным и многогранным понятием, которое зависит от восприятия населения профессионализма, легитимности, честности и доступности полиции. Легитимность, основанная на процессуальной справедливости, и психологические аспекты доверия играют важную роль в формировании позитивного отношения общества к полиции. Для поддержания высокого уровня доверия полиция должна быть открытой, прозрачной, подотчетной и эффективно выполнять свои функции по обеспечению безопасности и защите прав граждан.

Доверие населения к полиции базируется на ряде критериев, которые определяют, насколько правоохранительные органы соответствуют ожиданиям общества и справляются со своими обязанностями. Эти критерии включают профессионализм, справедливость и отсутствие коррупции, открытость и прозрачность, а также качество взаимодействия с обществом. Рассмотрим каждый из этих критериев подробно.

1. Профессионализм – это ключевой критерий, по которому граждане судят о работе полиции. Профессиональная деятельность полиции включает широкий спектр обязанностей: от защиты правопорядка до раскрытия преступлений и обеспечения безопасности на улицах.

Профессионализм определяется несколькими основными аспектами:

– **компетентность сотрудников полиции:** граждане ожидают, что сотрудники полиции будут обладать необходимыми знаниями, навыками и опытом для выполнения своих функций. Это касается как тактических, так и юридических аспектов их работы. Компетентные полицейские способны быстро реагировать на вызовы, грамотно расследовать преступления и эффективно защищать права граждан.

– **скорость реагирования:** население оценивает профессионализм полиции по её способности оперативно реагировать на происшествия. Время, которое полицейские тратят на прибытие на место происшествия или обработку жалоб, напрямую влияет на уровень доверия. Если полиция быстро и эффективно решает проблемы граждан, это повышает доверие к ней.

– **раскрываемость преступлений:** уровень раскрываемости преступлений является важным показателем профессионализма полиции. Чем больше раскрытых дел, тем выше уровень доверия населения. Люди верят, что полиция способна защитить их от преступников и восстановить справедливость.

– **психологическая и физическая подготовка:** полицейские должны быть психологически устойчивыми, особенно в стрессовых ситуациях. Граждане ожидают, что полицейские будут вести себя спокойно, сдержанно и адекватно, даже в самых сложных условиях. Это также включает в себя физическую подготовку, позволяющую полицейским эффективно выполнять свои обязанности.

2. Справедливость и отсутствие коррупции

Коррупция и несправедливое отношение со стороны полиции – это серьёзные препятствия для формирования доверия у населения. Коррупция в правоохранительных органах может проявляться в различных формах, таких как взяточничество, злоупотребление служебным положением и покровительство преступникам. Для повышения доверия к полиции необходимо полностью исключить или минимизировать коррупционные практики. Необходимо выделить:

– **честность и неподкупность полиции:** одним из важнейших элементов справедливости является честность полицейских. Население ожидает, что сотрудники полиции будут действовать в рамках закона и не будут злоупотреблять своими полномочиями в личных интересах. Исследования показывают, что уровень доверия к полиции резко падает, если население считает её коррумпированной.

– **справедливость правоприменения:** справедливость предполагает равное и беспристрастное применение закона ко всем гражданам, независимо от их социального статуса, этнической принадлежности или политических предпочтений. Если полиция воспринимается как орган, который действует справедливо и без предвзятости, это значительно увеличивает уровень доверия к ней.

– **неприменение чрезмерной силы:** население ожидает, что полиция будет использовать силу только в строго необходимых случаях и в соответствии с законом. Применение чрезмерной силы или насилия вызывает недовольство и снижает доверие к полиции. Важно, чтобы полиция была готова действовать адекватно и пропорционально, даже в самых напряженных ситуациях.

– **прозрачность в борьбе с коррупцией:** открытые антикоррупционные механизмы, такие как общественные расследования и отчеты о действиях полиции, помогают укрепить доверие к правоохранительным органам. Программы по борьбе с коррупцией и их публичное освещение демонстрируют стремление полиции к честности и справедливости.

3. Открытость и прозрачность

Прозрачность работы полиции и её готовность к взаимодействию с общественностью являются важными критериями, способствующими росту доверия. Граждане должны быть уверены, что полиция работает на благо общества, а её действия подотчётны и прозрачны.

Можно выделить:

– **доступ к информации:** открытая информация о работе полиции, её результатах и стратегиях по обеспечению безопасности помогает гражданам лучше понимать и поддерживать правоохранительные органы. Законодательство Республики Казахстан, включая закон «О доступе к информации», способствует созданию прозрачных механизмов взаимодействия полиции с гражданами.

– **регулярные отчеты полиции:** полиция должна предоставлять отчеты о своей деятельности и результатах своей работы. Это могут быть публичные отчеты, публикации в СМИ или онлайн-платформах, а также встречи с представителями общественности. Такие мероприятия помогают населению узнать о прогрессе и проблемах полиции, что способствует повышению доверия.

– **обратная связь с гражданами:** открытая и эффективная система обратной связи позволяет полиции быть доступной для граждан и быстро реагировать на их жалобы и предложения. Это также включает возможность подать жалобу на действия полиции и получить быстрый и справедливый ответ.

– **вовлечённость в общественные мероприятия:** полиция, которая активно взаимодействует с гражданами через публичные мероприятия, консультации и программы профилактики преступности, воспринимается как более доступная и прозрачная структура. Например, проведение информационных сессий для граждан о правах и обязанностях полиции, участие в благотворительных и социальных проектах создают позитивный образ полиции в обществе.

4. Взаимодействие с обществом

Качество взаимодействия полиции с гражданами играет ключевую роль в формировании доверия. Полиция, которая активно взаимодействует с населением, учитывает их интересы и предлагает сотрудничество в обеспечении безопасности, получает больше доверия. Взаимодействие с обществом можно рассматривать через несколько аспектов:

– **диалог с населением:** важно, чтобы полиция была готова к диалогу с гражданами, учитывала их мнения и просьбы, а также предлагала решения для улучшения безопасности. Это особенно важно в местных сообществах, где участковые инспекторы могут стать важной связующей нитью между полицией и населением.

– **программы по взаимодействию с населением:** полицейские программы, направленные на установление партнёрских отношений с населением, способствуют укреплению доверия. Такие программы могут включать регулярные встречи с гражданами, работу с уязвимыми группами населения, проведение просветительских мероприятий по вопросам правопорядка.

– **роль участковых инспекторов:** участковые инспекторы играют важную роль в поддержании порядка на местах и установлении доверительных отношений с жителями

конкретных районов. Их задачи включают профилактику правонарушений, взаимодействие с гражданами и разрешение конфликтных ситуаций. Прямой контакт с гражданами позволяет полиции быть более доступной и чувствительной к нуждам местного населения.

– **профилактика преступности:** одним из ключевых направлений работы полиции является профилактика правонарушений и предотвращение преступлений. Полиция, которая проводит профилактические мероприятия, консультирует население и активно работает над предотвращением конфликтов, воспринимается как более заботливая и надежная структура. Успешная профилактика преступлений укрепляет доверие граждан и формирует положительное отношение к работе полиции.

5. Эффективность разрешения жалоб и обращений граждан

Жалобы граждан и их удовлетворение – это важный показатель доверия к полиции. Если полиция оперативно и справедливо рассматривает жалобы на свои действия, это способствует формированию позитивного имиджа в обществе.

Можно выделить:

– **прозрачные процедуры рассмотрения жалоб:** граждане должны иметь возможность подавать жалобы на действия полиции, и такие жалобы должны рассматриваться в установленные сроки. Полиция, которая внедряет открытые и понятные процедуры работы с жалобами, вызывает больше доверия.

– **объективность при рассмотрении жалоб:** обращения граждан должны рассматриваться объективно и беспристрастно. Если полиция показывает, что готова принимать критику и исправлять свои ошибки, это повышает доверие к ней. Системы внутреннего контроля и внешнего мониторинга, такие как специализированные независимые комиссии, играют важную роль в обеспечении объективности рассмотрения жалоб.

В правовом поле Республики Казахстан заложены основы для формирования доверительных отношений между полицией и населением.

Законодательство Республики Казахстан содержит нормы, направленные на обеспечение открытости и прозрачности деятельности полиции. Закон «О доступе к информации» гарантирует гражданам право на получение информации о работе полиции, а закон «О порядке рассмотрения обращений физических и юридических лиц» обеспечивает возможность подачи жалоб на действия сотрудников полиции.

Национальные программы, такие как «Безопасный город» и «Цифровая полиция», направлены на повышение доверия к полиции через модернизацию её деятельности, улучшение взаимодействия с гражданами и обеспечение безопасности на улицах. Эти программы внедряют новые технологии, позволяющие гражданам получать более быстрые и качественные услуги от полиции.

Таким образом, повышение доверия населения к полиции возможно через реализацию комплекса мер, включающих повышение профессионализма сотрудников, борьбу с коррупцией, улучшение коммуникации с населением и использование современных технологий. Важным шагом в укреплении доверия является проведение реформ, направленных на улучшение подготовки кадров, повышение прозрачности работы и внедрение механизмов общественного контроля. Регулярные отчеты перед населением, участие в публичных обсуждениях и работа с жалобами граждан позволят полиции стать более открытой и прозрачной организацией, что способствует росту доверия.

И в заключение, хотелось бы отметить, что доверие населения к полиции является многогранным и сложным феноменом, зависящим от множества факторов, таких как профессионализм, справедливость, открытость и взаимодействие с обществом. Для Республики Казахстан этот вопрос остаётся актуальным в контексте модернизации правоохранительных органов и реализации государственных программ по обеспечению безопасности. Критерии доверия к полиции должны стать основой для разработки стратегий, направленных на улучшение работы полиции и укрепление её легитимности.

Литература

1. Tyler T.R. (2006). Why People Obey the Law. Princeton University Press.
2. Лапина Н.А. Формирование доверия к полиции в условиях реформирования правоохранительных органов // Журнал «Право и политика». – №5, 2019. – С. 87-102.
3. Кенжегулов Ж.К. Социально-психологические аспекты доверия к полиции в Казахстане // Научный журнал «Социология и право». – №4. – 2021. – С. 98-110.
4. Порохова Т.И. Эффективность правоохранительных органов и доверие населения: российский и международный опыт // Государственная служба и кадровая политика. – №4. – 2021. – С. 45-59.
5. Карапетян А.М. Коррупция в органах внутренних дел и её влияние на доверие граждан // Правоведение и общество. – №3. – 2018. – С. 120-135.
6. Миронов В.С. Социальные и профессиональные критерии доверия к сотрудникам полиции // Журнал «Социальная психология». – №6. – 2017. – С. 67-80.
7. Абдрахманова А.С. Полиция и общество: партнерство в обеспечении правопорядка // Журнал «Государство и право». – №1. – 2020. – С. 23-36.

ШОКАНОВА

Евгения Владимировна

доцент кафедры административно-правовых
дисциплин Алматинской академии МВД
Республики Казахстан им. М. Есбулатова
м.ю.н., полковник полиции

Международный опыт сервисной модели обеспечения общественной безопасности

В последние десятилетия концепция сервисной модели полиции стала актуальной темой для правоохранительных органов многих стран. Сервисная полиция ориентирована на предоставление высококачественных услуг гражданам, акцентируя внимание на профилактике правонарушений и взаимодействии с обществом. Этот подход требует изменения парадигмы работы полиции, перехода от традиционной модели к более современным.

Национальным планом развития Республики Казахстан до 2025г. предусмотрено изменение акцентов от силовой модели работы полиции к сервисной модели взаимодействия правоохранительных органов с гражданами для построения безопасного и правового общества. Рассмотрим международный опыт внедрения сервисной полиции на примерах различных стран.

В исследовании 1968 года, проведенном социологом и политологом Джеймсом К. Уилсоном, были выявлены три различные модели полицейской деятельности – караульная, правовая и служебная, или сервисная модель полиции.

Караульная модель полицейской деятельности направлена на поддержание общественного порядка. Задача полиции – разрешать споры и поддерживать порядок, а не предупреждать неблагоприятное развитие событий. Правовая модель сосредоточена на соблюдении буквы закона. Полицейские организации считают себя блюстителями закона. Полицейские организации, работающие в правовой модели, избегают участия в публичных спорах, возникающих из-за несоблюдения социальных норм, которые не нарушают закон.

Эскалация преступности и насилия, переживаемая современным обществом, привела к пересмотру существующих моделей полицейской деятельности, которые, помимо своей неэффективности, стали подрывать доверие к полиции и, как следствие, к государству в целом. Пересмотр устаревших методов работы полиции и учет текущих потребностей общества заставили многие полицейские силы перейти от традиционной реактивной формы полицейской деятельности к подходу, ориентированному на сотрудничество с обществом. Возникла новая модель, известная как сервисная полиция, которая ставит во главу угла задачи, направленные на предотвращение случаев насилия и преступлений, а также на повышение устойчивости общества в отношении преступности.

При сервисной модели полицейские считают себя друзьями общества, а не солдатами, борющимися с преступностью. Преступность – это проблема общества, а не только полиции. Поэтому поддержание партнерских взаимоотношений с гражданским обществом – один из основных принципов этой модели. Полицейские организации данной модели сотрудничают с социальными службами и другими агентствами в целях оказания конкретной помощи несовершеннолетним и правонарушителям, помощи общественным группам предотвращать преступность и насилие, и заниматься решением проблем.

Практически во всех случаях сервисная модель полиции оказалась лучшей моделью, которая гарантирует свободу и, в то же время, обеспечивает соблюдение закона, в строгом соответствии с правами человека и демократическими свободами личности, и использует гендерный подход и критерии широкой социальной интеграции с целью предоставления более качественных полицейских услуг несовершеннолетним, молодежи и другим социально уязвимым группам населения.

Проактивная упреждающая работа сервисной модели полиции, направленная на решение основных проблем совместно с гражданским обществом, а не на реагирование на инциденты, вызываемые этими проблемами, показывает отличные результаты. На сегодняшний день более 60 стран приняли эту модель полицейской деятельности, при этом Казахстан является первопроходцем в Центральноазиатском регионе. Преодоление конфронтационной модели традиционных полицейских сил «мы против них» и налаживание партнерских взаимоотношений с обществом для более эффективной работы полиции и улучшения связей между полицией и местным населением – основная цель реформ на сегодняшний день

В Германии, Франции, Великобритании, Японии и других передовых странах полицейские несут свою службу при поддержке подавляющего большинства членов общества и давно освоили социальную технологию, суть которой в том, что полиция должна охранять общественный порядок таким образом, как желает того само охраняемое общество. Это выражается в формировании нового способа охраны общественного порядка и снижения уровня преступности: так называемой «сообщественной полиции» (или *community policing*: термин предложен Марком Мором из Школы государственного управления им. Д. Кеннеди, Гарвард) в рамках которой граждане рассматриваются как соучастники процесса производства правопорядка. Соответственно вместо задачи «снижать уровень преступности» полиция нацелилась на решение проблем сообщества. Концептуальной основой такого изменения стало убеждение в том, что преступность в определенном географическом районе может быть снижена с помощью изучения характеристик и проблем района, а затем в применении соответствующей стратегии и мероприятий.

Великобритания: полицейские службы и сообщества

Модель полицейской деятельности Великобритании основывается на принципах, разработанных в XIX веке, с созданием Лондонской полиции в 1829 году, инициированной Робертом Пилом. Основные принципы, акцентируют внимание на концепциях доверия, общественного сотрудничества и профилактики преступности. Современная модель сочетает в себе традиционные методы полицейской работы и современных технологий.

В Великобритании концепция сервисной полиции активно используется с 1980-х годов. В рамках реформы местной полиции произошло значительное усиление взаимодействия с сообществом. Полиция начала внедрять модели «полиции сообщества», где полицейские представители активно сотрудничали с местными жителями для решения их проблем. Одним из примеров является программа «Neighborhood Policing Teams», где небольшие группы полицейских работают в определённых районах, знакомятся с местными жителями и активно участвуют в жизни сообщества.

Общественная полиция взаимодействует с сообществами для выявления и решения местных проблем, что укрепляет доверие населения. Актуальные вызовы, такие как терроризм, киберпреступность и этнические конфликты, требуют от полиции гибкости и внедрения новых программ, направленных на профилактику и реагирование. Полиция также акцентирует внимание на многообразии и инклюзивности, стремясь учитывать интересы всех групп населения. Таким образом, модель полицейской деятельности Великобритании представляет собой динамичную систему, адаптирующуюся к изменяющимся условиям и потребностям общества, с акцентом на сотрудничество и профилактику.

Нидерланды: переход к гражданской службе

В Нидерландах на протяжении последних двух десятилетий также осуществляется переход к сервисной модели полиции. Одной из ключевых функций сервисной полиции является предотвращение преступности через активное взаимодействие с общественностью и партнёрство с различными организациями. Полиция также уделяет особое внимание

профилактической работе, включая программы по обучению граждан и продвижению безопасного поведения. Полиция активно использует современные технологии для повышения эффективности своих операций. Это включает в себя внедрение систем видеонаблюдения, аналитических инструментов и цифровых платформ для взаимодействия с населением. Важным аспектом работы полиции является соблюдение принципов прозрачности и подотчетности. Регулярные отчеты и открытые диалоги с обществом способствуют укреплению доверия и сотрудничества между полицией и гражданами. В работе полиции было создано несколько инициатив, направленных на улучшение взаимодействия с гражданами. Например, службы «полицейского советника» помогают гражданам в сложных ситуациях, а также участвуют в профилактике правонарушений. Полиция активно использует социальные сети для общения с населением, что позволяет быстро реагировать на запросы и замечания граждан.

Канада: интеграция технологий.

Модель полицейской деятельности Канады ориентируется на сообщество и сотрудничество между полицией и гражданами. Эта модель проводится через несколько ключевых принципов, включая превентивную работу, решение проблем и вовлечение граждан в процесс обеспечения безопасности. Основное внимание уделяется не только реагированию на преступления, но и предотвращению их возникновения, что достигается через активное сотрудничество с местными организациями и сообществами. Полиция активно собирает отзывы граждан для улучшения своих услуг и понимания потребностей населения. Также важным элементом является улучшение обучения полицейских, с акцентом на эмоциональный интеллект и культурную компетентность, что позволяет более эффективно взаимодействовать с разнообразными группами населения.

Канада – одна из стран, где сервисная полиция основывается на использовании современных технологий. Полиция не только взаимодействует с гражданами, но и активно использует цифровые платформы для получения обратной связи. Программа «911 как служба» позволяет гражданам сообщать о правонарушениях через мобильные приложения, что улучшает качество реагирования и повышает уровень безопасности. Кроме того, канадские правоохранительные органы проводят регулярные опросы общественного мнения, чтобы адаптировать свою работу к потребностям граждан.

Австралия: акцент на профилактике.

Модель полиции Австралии представляет собой интегрированную систему обеспечения правопорядка, где ключевыми элементами являются сотрудничество с местными сообществами и акцент на превентивные меры. Основное внимание полиция уделяет не только реагированию на преступления, но и предотвращению правонарушений через программы по повышению осведомленности и взаимодействию с населением. Каждый штат и территория Австралии имеют свои собственные полицейские силы, что позволяет учитывать специфические социальные и культурные особенности регионов. В Австралии акцент на профилактику преступности стал ключевым аспектом работы полиции. Модель «превентивной полиции» предполагает активное участие полицейских в жизни местных сообществ, формируя доверие между населением и правоохранительными органами. Полиция проводит образовательные программы, направленные на повышение правовой осведомленности граждан, а также организует различные мероприятия, способствующие укреплению связей между полицией и обществом. Активно используются современные технологии для расследования преступлений и повышения эффективности работы. Программы по обучению сотрудников фокусируются на навыках общения и разрешения конфликтов, что способствует созданию доверительных отношений с населением. Модель полиции в Австралии сочетает в себе инновационные подходы, взаимодействие с обществом и адаптацию к специфическим потребностям различных регионов.

Таким образом международный опыт внедрения сервисной полиции показывает, что успешная работа правоохранительных органов требует изменений в подходах, которые должны быть ориентированы на потребности граждан. Взаимодействие с сообществом, использование современных технологий и акцент на профилактике правонарушений являются

ключевыми элементами современных полицейских стратегий. Эти реформы позволяют не только повысить уровень доверия к полиции, но и создать более безопасное и комфортное пространство для всех членов общества.

Литература

1. Сервисная модель обеспечения общественной безопасности: теория и практика: Коллективная монография / Бегалиев Е.Н., Балымов Е.К., Избас Р.С., Маланьина Л.С., Хасанова В.В. – Актобе. – С. 154.
2. Важенина И.В. Модели организации деятельности полиции зарубежных государств в сфере взаимодействия с гражданским обществом – Москва: Академия управления МВД России, 2024.
3. Смышляев А.С., Калкаманулы Д. Сервисная модель работы административной полиции: современное состояние и перспективы развития /: Учебное пособие. – Костанай: Костанайская академия МВД РК имени Ширакбека Кабылбаева, 2022.
4. Янбухтин Р.М. Полиция как социальный институт (теоретико-методологические и практические аспекты)» //Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. – Тамбов: Грамота, 2014. №12.

САНАПИЯНОВА

Асель Нурсаиновна

доцент кафедры административно-правовых
дисциплин Алматинской академии МВД
Республики Казахстан им. М. Есбулатова,
м.ю.н., подполковник полиции

Сервисные подходы в профилактической деятельности участкового инспектора полиции: современные вызовы и перспективы развития

В последние годы в Казахстане произошли значительные изменения в системе правоохранительных органов, особенно в части реформирования работы участковых инспекторов. Одной из ключевых реформ стало внедрение сервисной модели полиции, направленной на улучшение взаимодействия с населением и профилактику правонарушений. Этот подход предполагает, что участковые инспекторы должны не только реагировать на уже совершенные правонарушения, но и активно работать над их предупреждением, выстраивая доверительные отношения с гражданами.

В то же время в условиях реформирования системы правоохранительных органов Республики Казахстан внедрение сервисных подходов в деятельность участковых инспекторов полиции является важным элементом стратегии по повышению общественной безопасности и укреплению доверия граждан к полиции.

Сервисная модель работы полиции предполагает смещение акцента с традиционного «реактивного» подхода к правонарушениям на проактивные стратегии, ориентированные на предупреждение нарушений через тесное взаимодействие с населением и общественными организациями. В этой связи роль участкового инспектора в профилактической деятельности приобретает особую значимость.

Сегодня сервисные подходы предполагают предоставление правоохранительными органами услуг, направленных на обеспечение правопорядка и безопасности населения. В центре этих подходов находится идея того, что полиция должна не только реагировать на правонарушения, но и активно работать на предупреждение потенциальных угроз. Принципы сервисной модели включают ориентацию на потребности граждан, прозрачность деятельности полиции и взаимодействие с обществом на основе доверия.

Таким образом, сервисная модель трансформирует традиционные функции полиции, превращая ее в институт, направленный на обслуживание общества. Это требует более активной роли участковых инспекторов, которым необходимо обеспечивать профилактическую деятельность, взаимодействовать с гражданами и решать социальные конфликты.

В условиях сервисной модели работы участковый инспектор становится ключевой фигурой в профилактической деятельности.

Его основными задачами являются:

– Профилактика правонарушений на закрепленной территории. Участковый инспектор проводит регулярные обходы, взаимодействует с населением и выявляет потенциально опасные ситуации.

– Взаимодействие с гражданами и разъяснение законодательных норм. Инспектор проводит профилактические беседы, информирует население о нормах законодательства и последствиях правонарушений.

– Сбор и анализ информации о криминогенной обстановке. Участковый инспектор систематически собирает данные о правонарушениях, анализирует криминогенные риски и разрабатывает меры профилактики.

– Участие в разрешении конфликтных ситуаций. Важной задачей является предотвращение эскалации конфликтов через диалог и медиацию.

Таким образом, сервисная модель деятельности предполагает, что участковый инспектор не только реагирует на преступления, но и активно предотвращает их, повышая уровень доверия населения к полиции.

Несмотря на очевидные преимущества сервисного подхода, его внедрение в правоохранительные органы Казахстана сталкивается с рядом проблем. На сегодня выделяют следующие ключевые сложности:

1. Недостаток кадров и высокая нагрузка на участковых инспекторов

Одной из основных проблем является нехватка кадров в подразделениях полиции. В среднем один участковый инспектор обслуживает слишком большое количество граждан, что приводит к перегрузке и снижению качества выполнения профилактических функций. Кроме того, значительное время уходит на решение оперативных задач, что не позволяет инспекторам уделять достаточное внимание профилактической работе.

2. Недостаточное финансирование и ограниченные ресурсы

Недостаточное финансирование приводит к нехватке технических и организационных ресурсов, необходимых для эффективной работы участковых инспекторов. В частности, участковые пункты полиции часто не имеют доступа к современным техническим средствам, что затрудняет их работу. Кроме того, финансирование программ повышения квалификации сотрудников полиции также ограничено, что сдерживает внедрение новых методов работы.

3. Организационные трудности и недостаток межведомственного взаимодействия

Организационные проблемы заключаются в слабом уровне координации между различными государственными структурами и правоохранительными органами. Эффективная профилактическая работа требует активного взаимодействия с общественными организациями, местными властями и гражданами, но на практике эти процессы часто оказываются несогласованными.

Для успешного внедрения сервисной модели в Казахстане необходимо предпринять ряд мер, направленных на устранение существующих проблем. В частности, можно выделить следующие перспективные направления:

1. Увеличение численности кадров и перераспределение нагрузки

Одним из приоритетных шагов должно стать увеличение числа участковых инспекторов. Это позволит снизить нагрузку на каждого инспектора и повысить качество профилактической работы. Также необходимо оптимизировать распределение задач, предоставляя инспекторам больше времени для взаимодействия с гражданами и профилактики правонарушений.

2. Улучшение технического обеспечения и цифровизация процессов

Модернизация технической базы участковых пунктов полиции станет важным шагом для повышения эффективности их работы. Внедрение цифровых технологий и автоматизация рутинных процессов позволит участковым инспекторам больше времени уделять непосредственно взаимодействию с населением и профилактической деятельности.

3. Развитие программ повышения квалификации и профессиональной подготовки

Профессиональное развитие участковых инспекторов является неотъемлемой частью успешной реализации сервисной модели. Особое внимание должно быть уделено обучению новым методам профилактики, психологии, коммуникации и конфликтологии. Это позволит участковым инспекторам более эффективно решать социальные конфликты и работать с разными категориями граждан.

4. Усиление взаимодействия с местными сообществами и общественными организациями

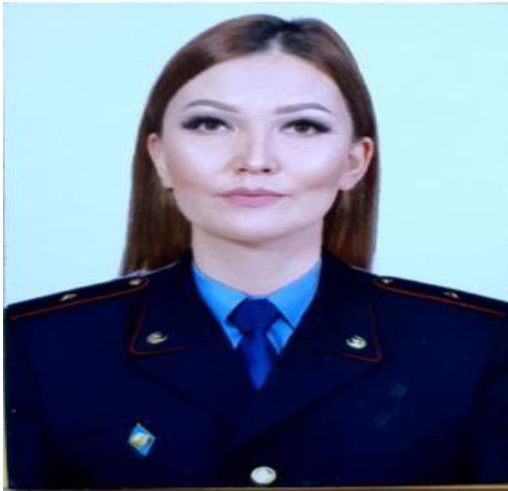
Важным элементом сервисной модели является развитие партнерских отношений с местными сообществами и общественными организациями. Активное привлечение граждан к участию в профилактических мероприятиях, а также сотрудничество с социальными и образовательными учреждениями могут значительно повысить эффективность профилактической работы полиции.

Таким образом, внедрение сервисных подходов в деятельность участковых инспекторов полиции Казахстана является важным шагом на пути к реформированию правоохранительных органов. Сервисная модель предполагает усиление профилактической работы через активное взаимодействие с населением и создание доверительных отношений между полицией и гражданами. Однако для успешной реализации этих подходов необходимо решить ряд проблем, связанных с кадровым дефицитом, недостаточным финансированием и организационными трудностями. Принятие мер по модернизации технической базы, повышению квалификации инспекторов и усилению взаимодействия с местными сообществами станет ключевым шагом к успешной реализации сервисной модели в Казахстане.

Современные вызовы, стоящие перед участковыми инспекторами, включают высокий уровень нагрузки, недостаток технических и организационных ресурсов, а также необходимость эффективного взаимодействия с различными социальными группами. Основной задачей данной статьи является анализ сервисных подходов в профилактической работе участкового инспектора полиции, выявление существующих проблем и определение перспектив их преодоления.

Литература

1. Нурпейсов К. Роль участкового инспектора в системе правоохранительных органов Казахстана. // Правовая политика и правосудие. – 2021. – №2. – С. 45-52.
2. Иванов А. Профилактика правонарушений: задачи и функции участкового // Казахстанская полицейская академия, 2020. – С. 123-135.
3. Кузнецов В. Модели взаимодействия полиции и общества // Вестник МВД Казахстана, 2022. – №4. – С. 33-50.
4. Рахимов Б. Перспективы реформирования полиции в РК // Вопросы правоохранительной деятельности. – 2023. – №1. – С. 90-95.
5. Ахметов Д. Сервисная модель полиции: теория и практика // Социология права. – 2020. – №3. – С. 56-70.

АРЫСТАНГАЛИЕВА

Жулдыз Ерлановна

Қазақстан Республикасы ІІМ

М. Есболатов атындағы Алматы академиясы
әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының доценті,
з.ғ.м., полиция майоры

Халықаралық тәжірибе: шет мемлекеттердің сервистік полициясы

Полиция қызметінің тиімділігін арттыруға және халықтың сенімін арттыруға ұмтылу қазіргі құқық қорғау жүйесінің негізгі аспектісі болып табылады. Осыған байланысты сервистік полиция саласындағы халықаралық тәжірибені зерделеу және бейімдеу ерекше маңызға ие болады. Бұл мақала әртүрлі елдердегі сервистік полицияның тәжірибелері мен стратегияларын талдауға арналған, олардың қоғамға қызмет көрсетуге бағдарлануына баса назар аударылады. Оқытудың инновациялық әдістеріне және жұртшылықпен өзара іс-қимылға, сондай-ақ оның мәдени және әлеуметтік ерекшеліктерін ескере отырып, осы тәсілдерді Қазақстан контекстінде бейімдеу әлеуетіне басты назар аударылады. Мақала сондай-ақ полиция қызметі саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың маңыздылығын атап көрсетеді және жаһандық трендтер контекстінде Қазақстанның полиция жүйесін дамыту мен жетілдіру үшін құнды ұсынымдар ұсынады.

Қазақстан Президентінің мәлімдемесіне сүйене отырып, елдегі полицияның сервистік моделін іске асыру тәсілдерін қайта қараудың және пысықтаудың маңыздылығы атап өтіледі. Бұл ретте халықаралық тәжірибені: шет мемлекеттердің сервистік полициясын зерделеу және бейімдеу ерекше маңызға ие болады. Азаматтардың қауіпсіздігі мен қанағаттануын қамтамасыз ету саласындағы ең жоғары стандарттарға қол жеткізу үшін әлемдік озық тәжірибелерге терең бойлау және оларды кейіннен ұлттық құқық қорғау жүйесіне ықпалдастыру қажет.

Қалыптастыру процесі сервистік моделін полиция басталды 80-ші жылдары өткен ғасырдың алдыңғы қатарлы шет елдерде болған тәжірибесіне полиция қызметінің жаңа тұжырымдамасын. Атап айтқанда, «қоғамдық полиция», «проблемалық-бағдарланған полиция», муниципалды қылмыстық профилактика, азаматтық-бағдарланған полиция жұмысы және қауіпсіздік серіктестігі сияқты терминдер белсенді қолданыла бастады [2, 22-29 б.].

«Қоғамдық полиция» «Проблемалық-бағдарланған полиция» тұжырымдамасы екі түрлі тәсіл өзара іс-қимыл, полиция мен азаматтық қоғам ұсынады. Бірінші модель назар азаматтардың белсенді қатысуы процесінде қауіпсіздігін қамтамасыз ете отырып, олардың тең құқылы серіктестер бұл процесте. Екінші модель, керісінше, азаматтық қоғамды құқық қорғау қызметін жоспарлау және жүзеге асыру кезінде ескерілуі керек мәселелер мен қажеттіліктер туралы ақпарат көзі ретінде қарастырады. Екі тәсілдің де артықшылықтары бар және оларды құқық қорғау органдарының алдында тұрған нақты жағдайлар мен міндеттерге байланысты тиімді пайдалануға болады.

Муниципалды қылмыстық профилактика жергілікті деңгейге, соның ішінде белгілі бір муниципалитеттің ерекшеліктері мен қажеттіліктерін талдауға негізделген қылмыстың алдын алу шараларына бағытталған. Бұл белгілі бір аудандардағы қылмыстың түпкі себептерін жоюға бағытталған мақсатты бағдарламаларды құруға мүмкіндік береді.

Азаматтық-бағдарланған полиция жұмысы дегеніміз-белсенді өзара іс-қимыл полиция азаматтары, тану, олардың құқықтары мен бостандықтарын, сондай-ақ олардың мүдделері мен

қажеттіліктерін. Бұл полиция мен қоғам арасында сенімді қарым-қатынас орнатуға мүмкіндік береді, бұл құқық қорғау қызметінің тиімділігіне ықпал етеді.

Қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы әріптестік қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікті қамтамасыз етудің кешенді жүйесін құру мақсатында әртүрлі органдар мен ұйымдардың, мемлекеттік және жеке ұйымдардың ынтымақтастығын қамтиды. Бұл ортақ мақсатқа жету үшін әртүрлі құрылымдардың ресурстары мен құзыреттерін біріктіруге мүмкіндік береді.

Осылайша, бұл үш компонент қылмыстың алдын алуға, азаматтардың мүдделерін есепке алуға және сектораралық ынтымақтастыққа баса назар аударатын қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің заманауи тәсілін қалыптастырады.

П.Н. Астапенконың пікірінше, Еуропалық Одақ полициясының қызметі азаматтық-жария әріптестік қағидаттарымен айқындалады, онда полиция қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікті қамтамасыз етуге кепілдік беретін министр рөлін атқарады. Осы серіктестік аясында полиция қызметінің негізгі аспектілері мыналарды қамтиды:

1. Қоғамдық мүдделер мен құндылықтарға бағдарлану;
2. Қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелерінде мемлекеттік құрылымдармен, қоғамдық бірлестіктермен және азаматтармен белсенді өзара іс-қимыл жасау;
3. Қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікті сақтағаны үшін полицияның, мемлекеттік органдардың, қоғамның және жекелеген азаматтардың жалпы жауапкершілігі;
4. Полицияның іс-әрекетін азаматтық қадағалау тетіктерін іске асыру [3. 45-46 б.].

АҚШ, Ұлыбритания, Германия, Франция және Жапония сияқты бірқатар дамыған елдерде полиция органдары азаматтық қоғаммен белсенді жұмыс істейді. Бұл елдер әлеуметтік технологияға негізделген модельді қабылдады, оған сәйкес полиция азаматтардың үміттеріне сәйкес қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге тырысып, қоғамның мүддесі үшін әрекет етеді [4, 1 б.]. Осылайша, полицияның басты мақсаты жай ғана «қылмыс деңгейін төмендетуден» қоғамды толғандыратын өзекті мәселелерді шешуге бағытталған [5, 32 б.]. Демек, қылмыс деңгейін тиімді төмендету үшін полицияның бақылауын күшейтіп қана қоймай, аталған әлеуметтік мәселелерді белсенді түрде шешу қажет. Осы мәселелерді тиімді шешу түрлі мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдардың ынтымақтастығын, сондай-ақ жергілікті халықтың белсенді қатысуын қоса алғанда, кешенді тәсілді талап етеді. Осылайша, полиция тәртіпті қамтамасыз ететін орган ғана емес, сонымен қатар азаматтардың өміріне қолайлы жағдай жасауға ықпал ете отырып, аймақтың әлеуметтік даму процесінің белсенді қатысушысы болуы керек.

Бұл бағдарламалардың тиімділігі статистикалық мәліметтермен және азаматтардың оң пікірлерімен расталады. Олар қазірдің өзінде жасалған қылмыстарға реакция жасауға ғана емес, сонымен қатар олардың алдын алуға, сондай-ақ қылмыстардың ықтималдығы аз болатын жағдайларды жасауға бағытталған.

Мысалы, «Көршілерді қадағалау» бағдарламасы азаматтардың өз ауданының қауіпсіздігін қамтамасыз етуге белсенді қатысуын көздейді, бұл полиция мен қоғам арасындағы сенімді нығайтуға мүмкіндік береді [6]. «Сынған терезелер» аса ауыр қылмыстардың алдын алу үшін ұсақ құқық бұзушылықтарға жылдам жауап беруге бағытталған [7].

Құқық қорғау саласындағы еріктілік әлемнің көптеген елдерінде барған сайын өзекті және сұранысқа ие болып келеді. Еріктілер қоғамның игілігі үшін әрекет ете отырып, қоғамдық қауіпсіздікті нығайтуға және тәртіпті сақтауға айтарлықтай үлес қосады. Олардың қатысуы полицияның жұмысын оңтайландыруға ғана емес, сонымен қатар азаматтар мен құқық қорғау органдары арасындағы сенімді нығайтуға мүмкіндік береді.

Полиция қызметінің батыстық тұжырымдамасы қоғамға қызмет етуге баса назар аударады, бұл полицияның қоғамдағы рөлін қабылдауды түбегейлі өзгертеді. Полицияның жазалаушы орган ретінде дәстүрлі қабылдауынан алшақтап, Батыс елдері оған азаматтарға жақын болу, олардың қажеттіліктеріне қол жетімді және жауап беру міндетін қояды [8, 4 б.].

Бұл тәсіл полиция мен қоғам арасындағы сенімді нығайтуға мүмкіндік береді, бұл өзара әрекеттесуді тиімдірек және тиімді етеді. Полицейлер тәртіп сақшылары ғана емес, кез-келген уақытта көмекке келуге дайын көмекшілер болады. Бұл әсіресе азаматтар көптеген қиындықтар мен қиындықтарға тап болатын қазіргі заманғы қалалық кеңістікке қатысты.

Жұмыс уақытының көп бөлігі азаматтарға көмек көрсетуге бағытталған АҚШ-тағы полиция қызметінің келтірілген мысалы осы тәсілдің тиімділігінің айқын дәлелі болып табылады. Бұл полицияға икемді, бейімделгіш және қоғамның нақты қажеттіліктеріне бағытталған болуға мүмкіндік береді [9, 8 б.].

Дамыған елдердегі, атап айтқанда АҚШ-тағы заманауи полиция қызметі ұзақ уақыт бойы жоғары мамандандырылған функциялардан қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етудің жан-жақты және жан-жақты тәсіліне көшті. Н.А. Биекенов американдық полиция құқығы оқулықтарын талдай отырып, полицияның осы көп қырлы тәсілді көрсететін үш негізгі функциясын анықтайды.

Бірінші функция – қоғамдық тәртіпті сақтау – қоғамдағы тыныштық пен тәртіпті бұзуы мүмкін кез келген көріністердің алдын алуға және оларға жауап беруге бағытталған әрекеттердің кең ауқымын қамтиды, бұл шу немесе тәртіпсіздік сияқты кішігірім бұзылуларға және жаппай тәртіпсіздіктер сияқты ауыр оқиғаларға жауап беруді қамтуы мүмкін.

Екінші функция – заңды қолдану – заңнаманың нақты бұзушылықтарына жауап берумен байланысты, қылмыс жасаған адамдарды анықтауға, ұстауға және жауапқа тартуға бағытталған әрекеттерді қамтиды.

Үшінші функция – көмек көрсету – полицияның азаматтарға әртүрлі қолдау көрсететін қызмет ретіндегі рөлін көрсетеді. Бұл алғашқы медициналық көмек сияқты төтенше жағдайларды да, ақпарат беру немесе білім беру бағдарламалары сияқты онша айқын емес тапсырмаларды да қамтуы мүмкін [10, 3-8 бб.].

Осылайша, полиция қызметі қазіргі жағдайда барған сайын жан-жақты және азаматтарға қызмет көрсетуге бағытталған, бұл полицияға шақырулардың көпшілігі қылмыспен байланысты емес деген статистикамен расталады, бұл полицияның қоғамның әртүрлі қажеттіліктеріне жауап беруге икемділігі, бейімделгіштігі мен дайындығының маңыздылығын көрсетеді.

В.С. Лури назар көп функционалды рөлі полиция шешуде күнделікті проблемалар мен қақтығыстар қоғамда. Тәртіпті сақтау ірі бұзушылықтарға реакция ғана емес, сонымен қатар тұрмыстық жанжалдарды шешу, жолдардағы қауіпсіздікті қамтамасыз ету және қоғамдық тыныштықты бақылау. Статистика бойынша АҚШ-та растайды басым бөлігі сын полициясы байланысты осындай повседневыми мәселелерімен екендігін көрсетеді икемділік полиция қызметі [11, 5 б.].

АҚШ-та полицейлерді әртүрлі лауазымдарға іріктеу және тағайындау процесіне жауапты тәуелсіз азаматтық органдар жүйесі бар. Бұл азаматтық комиссиялар тағайындау процесінде ашықтық пен объективтілікті қамтамасыз ете отырып, полиция департаменттерінің кадрлық ресурстарын басқаруда шешуші рөл атқарады. Олар сондай-ақ жұмыс уақытына, функционалдық міндеттерге, тәртіптік шараларға және қызметкерлердің әлеуметтік кепілдіктеріне қатысты мәселелерді бақылайды. Бұл комиссиялардың мүшелері, әдетте, полиция қызметінде кәсіби тәжірибеге ие емес, бұл олардың тәуелсіздігі мен Шешім қабылдаудағы объективтілігін қамтамасыз етеді. Олардың кандидатуралары аймақтық басқарудың жоғарғы деңгейінде бекітіліп, олардың қоғам алдындағы беделі мен жауапкершілігін көрсетеді [12].

Британдық құқық қорғау жүйесі азаматтық қоғаммен белсенді қарым-қатынастың мысалы болып табылады. Басты назар полиция қызметінің ашықтығы мен ашықтығына аударылады. Полиция бөлімшелеріндегі тәуелсіз сараптама бюросы азаматтарға құқық қорғау органдарының әрекеттерін бақылауға мүмкіндік береді, бұл полицияға деген сенімді нығайтуға ықпал етеді. Полицейлерді жеке сәйкестендіру, олардың аты-жөні мен нөмірлері де осы мақсатқа қызмет етеді. Полиция жүйесі шеңберінде жұмыс істейтін комиссиялар азаматтардың құқық қорғау саясатын қалыптастыруға және іске асыруға қатысуын қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Олар полицияның қызметін бақылап қана қоймай, қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету бойынша стратегиялар мен бағдарламаларды әзірлеуге белсенді қатысады. Бұл тәсіл Ұлыбританияның азаматтардың мүдделері мен қажеттіліктеріне бағытталған демократиялық және жауапты құқық қорғау жүйесін құруға деген ұмтылысын көрсетеді [13].

Сервистік полиция қызметі тұжырымдамасының ажырамас бөлігі болып табылады. Бұл идеяның негізінде полиция ішкі қауіпсіздікті қамтамасыз ете отырып, мемлекет белгілеген

міндеттер мен Заңда белгіленген өкілеттіктер шеңберінде әрекет етеді деген түсінік жатыр. Бұл ретте ол азаматтық қоғамның бақылауында болуға тиіс. Полиция органдарының қызметі азаматтардың мүдделеріне бағытталуы керек және қауіпсіздік саласындағы мәселелерді қоғаммен бірлесіп шешу керек.

Жапония бұл процеске азаматтарды белсенді тарта отырып, қоғамдық тәртіпті сақтау және құқық бұзушылықтың алдын алу саласында әсерлі нәтижелер көрсетуде. Жергілікті қоғамдық бірлестіктер бұзушылықтардың алдын алу шараларына, әсіресе жастар арасында белсенді қатысады. 1967 жылдан бастап елде жастарға тәлімгерлік жүйесі жұмыс істейді, ал 1980 жылға қарай тәлімгерлердің қызметін үйлестіретін орган құрылды. Сонымен қатар, кәмелетке толмағандармен өзара іс-қимыл комитеттерінің еріктілері жастар арасындағы Қылмысқа қарсы күресте көмек көрсете отырып, Құқық қорғау органдарымен белсенді ынтымақтасады. Бұл мамандар жасөспірімдерге бағытталған орталықтарда жұмыс істейді.

Дегенмен, дүниежүзілік тарихта қызмет көрсету функциясын полиция қызметіне біріктіру әрекеттері сәтсіз болған мысалдар бар. Атап айтқанда, қауіпсіздіктің өсіп келе жатқан қажеттіліктеріне жауап ретінде француз билігі «communitypolicing» тұжырымдамасының жергілікті аналогы болып табылатын «policedeproximite» (жақын полиция) тұжырымдамасын жасады. Негізгі идея полицияның қылмыспен күресуге бағытталған құрылым ретінде ғана емес, қоғамдық тәртіп пен тыныштықты қамтамасыз ету қызметтерін ұсынатын мемлекеттік қызмет ретінде әрекет етуі болды [18, 124 б.].

Соған қарамастан, АҚШ, Ұлыбритания, Германия және Жапонияда сәтті қолданылған қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету саласындағы полиция жұмысының әдістемелері мен тәсілдері Францияда өз қолданысын таппады [19, 1 б.]. 1990 жылдардың басында жақын полиция тұжырымдамасын реформалау және енгізу әрекеттері күтілген нәтиже бермеді.

Кейіннен, 1995 жылы қауіпсіздік туралы Заң (LOPS) қабылдау арқылы «жақын полиция» тұжырымдамасын жандандыруға жаңа әрекет жасалды. Бұл заң қызметтің үш негізгі бағытын қамтыды:

- аумақтық деңгейде қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі іс-қимылдарды оқшаулау;
- әлеуметтік қызмет контекстіндегі қауіпсіздік мәселелерін қарау;
- жергілікті проблемалар мен жағдайларды талдау және диагностикалау.

Аталған Заң мен «жақын полиция» тұжырымдамасын енгізу барысында жергілікті қауіпсіздік туралы шарттар бағдарламасы іске қосылды және полиция жүйесіне терең реформа жүргізілді. Профилактикалық жұмыстарға басты назар аударылып, оны репрессиялық шаралардан жоғары қойды. Атап айтқанда, келесі тәжірибелер енгізілді:

- жаяу патрульдерді ұйымдастыру;
- нақты аудандарға мамандандырылған агенттерді тағайындау;
- дүкенге ұқсайтын терезелері бар шағын полиция бөлімшелерінің ашылуы;
- полицияға көмектесетін еріктілер бірлестіктерін құру;
- консультациялық кеңестермен және комитеттермен ынтымақтастық;
- азаматтарды қылмыстың алдын алу шаралары туралы үнемі хабардар ету [20].

Нәтижесінде Францияның қауіпсіздік саясатында жаңа дәуір басталды. Ішкі істер министрі Н. Саркозидің басшылығымен полиция жұмысының бірқатар доктриналары мен әдістері қайта қаралды. Басты назар репрессиялық шаралар мен қылмысқа қарсы белсенді іс-қимылға аударылды. Бұрын енгізілген профилактикалық және әлеуметтік бағдарламалар артта қалды. Н. Саркози полицияның негізгі міндеті әлеуметтік жұмыс емес, азаматтардың тәртібі мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету деп тұжырымдады. Оның шешуші ұстанымы және қылмыскерлерге қатысты қатандыққа баса назар аударуы бұрынғы әдістер тиімсіз деп санайтын заңның көптеген министрлері арасында қолдау тапты. Франция қауіпсіздікті басқарудың қатаң және орталықтандырылған жүйесіне көшті, бұл кейінгі жылдардағы полиция қызметіне әсер етті [21].

Алайда, мұндай модельді сәтті енгізу әр нақты мемлекеттің ұлттық, мәдени және әлеуметтік ерекшеліктерін ескеруді қажет ететіндігін ескеру қажет. Бір елде тиімді жұмыс істейтін нәрсе Әлеуметтік-мәдени ортадағы, тарихи тәжірибедегі және қазіргі саяси ортадағы айырмашылықтарға байланысты басқа елде күтілетін нәтиже бермеуі мүмкін.

Сервистік полиция саласындағы халықаралық тәжірибені зерттеу полиция мен азаматтық қоғам арасындағы белсенді өзара іс-қимыл қажеттілігін терең түсінуді көрсетеді. Бұл өзара іс-

кимыл сенім қатынастарын құруға негіз болады, бұл өз кезегінде құқық қорғау қызметінің тиімділігін арттырады. Алайда, мұндай модельді сәтті жүзеге асыру үшін әр елдің ұлттық және мәдени ерекшеліктерін ескеретін жеке көзқарас қажет.

Шет мемлекеттердің тәжірибесін талдай отырып, біз төмендегілерді ұсынамыз:

1. Тәуелсіз азаматтық құрылымдарды құру. АҚШ тәжірибесіне сүйене отырып, Қазақстан полиция қызметін бақылау және бағалау үшін тәуелсіз азаматтық комиссиялар құра алады. Бұл полиция қызметтерінің азаматтар алдындағы ашықтығы мен жауапкершілігін күшейтуге мүмкіндік береді.

2. Қоғаммен белсенді қарым-қатынас. Британдық тәжірибеден шабыт ала отырып, азаматтар мен полиция арасында тікелей кері байланыс тетіктерін, соның ішінде тәуелсіз сараптама бюросын және қоғаммен тұрақты кездесулерді құру қажет.

3. Ашықтық пен ашықтық. Неміс тәжірибесінің негізінде Қазақстан полиция қызметтері үшін ашықтық стандарттарын, оның ішінде жылдық есептерді, статистиканы және зерттеу нәтижелерін жариялауды әзірлеп, енгізуі керек.

4. Жастар арасындағы профилактикалық жұмыс. Жапондық тәжірибеге сүйене отырып, тәлімгерлік бағдарламаларын құруды, құқықтық тәртіп бойынша оқыту мен білім беруді қоса алғанда, жастармен жұмысты жандандыру қажет.

5. Біліктілікті арттыру және оқыту. Полиция қызметкерлерін халықаралық стандарттар мен тәжірибелер негізінде тұрақты оқыту және біліктілігін арттыру көрсетілетін қызметтердің сапасын жақсартуға және азаматтардың сенімін арттыруға көмектеседі.

Сонымен, бейнебақылау жүйелері, мобильді кері байланыс қосымшалары және интерактивті өзара әрекеттесуге арналған онлайн платформалар сияқты инновациялық технологияларды қолдану қазіргі полиция қызметінің ажырамас бөлігіне айнауда. Онлайн платформалар азаматтардың сұраныстарына оқыту, кеңес беру және жедел әрекет ету орны бола алады. Жасанды интеллект пен аналитикалық жүйелерді біріктіру үлкен деректерді талдауға көмектеседі.

Полицияның сервистік моделі саласындағы халықаралық тәжірибе азаматтық қоғаммен өзара іс-қимылға әртүрлі және тиімді тәсілдерді көрсетеді. АҚШ, Ұлыбритания, Германия және Жапония сияқты елдер осы модельдің әртүрлі аспектілерін сәтті жүзеге асырып, оларды ұлттық ерекшеліктеріне бейімдеді. Қазақстан Республикасы үшін үздік әлемдік тәжірибелерді зерделеу және бейімдеу құқық қорғау органдарының неғұрлым ашық, ашық және тиімді жүйесін құрудың кілті болуы мүмкін. Халықаралық тәжірибені қолдану азаматтардың полицияға деген сенімін арттырып қана қоймай, құқық қорғау органдарының жұмысын тиімдірек етуге мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде қоғамдағы тұрақтылық пен қауіпсіздікті қамтамасыз етуге ықпал етеді [23, 58 б.].

Әдебиет

1. Президент провел расширенное заседание коллегии Министерства внутренних дел // Интернет-ресурс: // <https://www.akorda.kz/ru/prezident-provel-rasshirennoe-zasedanie-kollegii-ministerstva-vnutrennih-del-3052832> (дата обращения: 06.02.2023).

2. Сасенов А.Б. Проблемы в деятельности местной полицейской службы и пути их решения // Юрист Юга России и Закавказья. – 2017. – №3 (19). – С. 22-29.

3. Астапенко, П. Н. Конституционно-правовые основы деятельности полиции (милиции) стран европейского союза и Российской Федерации (сравнительно-правовой анализ): автореф. дис. д-ра юрид. наук: 12.00.02. Московский университет МВД России. – М., 2009. – С. 60.

4. A handbook to support learning in area of equal opportunities in Metropolitan Police probationer training. Hendon. – Metropolitan Police Training School, 1992. – 31-35p.

5. Изучение и формирование общественного мнения о деятельности полиции (опыт работы полиции зарубежных стран): реферативный сборник. – М.: Академия управления МВД России, 2004. – С. 17.

6. Меньшикова Н.С. Партнерское сотрудничество полиции и гражданского общества: специфика осуществления в современных условиях. CyberLeninka // Интернет-ресурс: // <https://cyberleninka.ru/article/n/partnerskoe-sotrudnichestvo-politsii-i-grazhdanskogo-obschestva-spetsifika-osuschestvleniya-v-sovremennyh-usloviyah> (дата обращения: 06.02.2023).

7. L. Kelling and James Q. Wilson. Broken Windows. The Atlantic. // Интернет-ресурс: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1982/03/broken-windows/304465/> (дата обращения: 06.02.2023).
8. Павловский Н.Ю., Пылев С.С. 61 вопрос, 61 ответ: о службе и учебе полицейских штата Орегон (США). – М., 1997. – С. 7.
9. Bard M. Family Crisis Intervention – From Concept to Implementation. – Washington, Dept. Of Justice, 1974. – 11p.
10. Биекенов Н.А. Сервисная функция полиции: некоторые аспекты зарубежного опыта // журнал Наука. – 2020. – №1(64). – С. 3-8.
11. Лури В.С. Анализ современного опыта психологической подготовки сотрудников полиции США: автореф. дис. канд.псих. наук. – М.: Академия МВД РФ, 1991. – С. 5.
12. Хью Орде. Британская общественность не стала бы доверять вооруженной полиции или принимать ее. The Guardian // Интернет-ресурс: https://translated.turbopages.org/proxy_u/en-ru.ru.a9569c2f-651cefb5-046a536a-74722d776562/https/www.theguardian.com/commentisfree/2012/sep/20/british-public-not-trust-armed-police (дата обращения: 06.02.2023).
13. Анализ деятельности зарубежной полиции в сфере реагирования на общественную критику. Pravo.studio. // Интернет-ресурс: <https://pravo.studio/pravoohranitelnyie-organyi-rossii/analiz-deyatelnosti-zarubejnoj-politsii-sfere-106059.html> (дата обращения: 06.02.2023).
14. Crimestoppers Impact Report 2017-18. // Интернет-ресурс: <https://crimestoppers-uk.org/getmedia/99d7e44c-f746-4458-8a4c-1d6bcddb5635/Crimestoppers-Impact-Report-2017-18.pdf> (дата обращения: 06.02.2023).
15. Дакимов А. Т. Роль миграционной службы в реализации сервисной модели полиции: магистерский проект.... на соис. академ. степ. маг. – Косшы, 2023. – С. 69.
16. Штинкемайер Б. Полиция в Германии // В сборнике: Методика и дидактика учебного процесса и научной деятельности в подготовке сотрудников полиции. Материалы международного научно-практического семинара. Омская академия МВД России. 2011. – С. 89-101.
17. Взаимодействие полиции с общественными объединениями и гражданам. Административная деятельность полиции // Интернет-ресурс: <https://isfic.info/poladm/demud94.htm> (дата обращения: 06.02.2023).
18. Bolle P.-H. La police de proximite': notion, institution, action –Eguzkilore. 1998. № 12.–172 p.
19. Donselot J., Ilyvekens A. Le “Community policing” aux Etats Unis. –Avril 2000 // Интернет-ресурс: <http://www.gip-recherche-justice.fr/recherches/syntheses/38-communitypolicing.pdf> (дата обращения: 06.02.2023).
20. Андреева И.А. Полицейская система Франции: генезис, формирование, развитие. – Омск, 2015 г. // Интернет-ресурс: <https://dissertation.lecture.center/dissertatsii-gosudarstva-pravai-storiya/reformirovanie-natsionalnoy-politsii-frantsii-95908.html> (дата обращения: 06.02.2023).
21. Три года правления Н. Саркози: итоги, проблемы, перспективы. Перспективы // Интернет-ресурс: https://www.perspektivy.info/book/tri_goda_pravlenija_n_sarkozi_itogi_problemy_perspektivy_2010-07-12.htm (дата обращения: 06.02.2023).
22. Ferret J. Evaluer la police dite de proximite? Les Cahiers de la securite interieure. – 2003. – №53. – 100 p.
23. Абдихаликов А.А.. Проблемы подготовки сотрудников полиции к применению мер правового принуждения// Ученые труды Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова. – 2023. – №2 (75). – С. 55-62

БИМБЕТ

Асемгул Бимбетқызы

Қазақстан Республикасы ІІМ
М. Есболатов атындағы Алматы академиясы
әкімшілік-құқықтық пәндер кафедрасының
аға оқытушысы, з.ғ.м., полиция майоры

Полицияны жаңғырту құралы ретіндегі сервистік модельдің түсінігі, мәні

Қылмыс адамзат пайда болғаннан бері болған және оның табиғаты, пайда болу шарттары ғасырлар бойы бүкіл әлем ғалымдарын толғандырып келеді. Ғылым қоғамның әл-ауқатының көрсеткіші болып табылатын қылмыстың өсу заңдылықтарын, себептерін анықтады, алайда осы процесті реттеу тұрғысынан өзінің барлық ағартушылығымен әр мемлекет алдында белгілі бір қауымдастық өзінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қандай баға төлеуге дайын екендігі туралы сұрақ туындайды.

2018 жылы ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаев өзінің Қазақстан халқына Жолдауында азаматтардың санасында полицей туралы жазалаушы ретінде емес, көмекші ретінде ұғымды қалыптастыру мақсатында полиция жұмысын сервистік модельге көшіру қажеттігін атап өтті [2]. Оларға осы реформаны 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап бастау туралы нақты тапсырма берілді. Бұл халықаралық тәжірибені зерделеуде және ұлттық заңнама мен қоғамның ерекшеліктеріне барынша жауап беретін тұжырымдаманы әзірлеуде ҚР ІІМ үшін бастапқы нүкте болды.

Қызметке кіріскен алғашқы күндерден бастап Қасым-Жомарт Тоқаев реформалар үшін реформа – бұл мемлекетті жоғалтудың нақты жолы" деп бірнеше рет атап өтті, осылайша кампанийщинадан кетуге және қажет болған жағдайда реформа жүргізуге жағдай жасады [3]. Мемлекет басшысы ел дамуының демократиялық бағытының жалғасын нақты атап өтті, онда азаматтық қоғам мен оның алдындағы транспаренттілік басым рөл атқарды.

Айта кету керек, Қазақстанда жұртшылық полицияның сервистік моделіне көшу мәселесін, негізінен, халықтың құқық қорғау органдарына деген сенім деңгейін төмен бағалау нәтижесінде кеңінен талқылауда. Кейбір шолушылар бұл процесті елдің ішкі саясатындағы дағдарыспен байланыстырады, ал басқалары оны ұлттық құқықтың дамуының сапалы жаңа деңгейіне көшу нәтижесінде қарастыруға бейім.

Бірінші ұстанымға қатысты ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев өз сөзінде мемлекеттік аппараттағы дағдарыс және халыққа есеп беруді және көліктілікті, мемлекет институттары қызметінің ашықтығын көздейтін сервистік модельге бағдарланған "халық үніне құлақ асатын мемлекет" тұжырымдамасын іске асыруға тезірек көшу қажеттігі туралы бірнеше рет мәлімдегенін атап өтуге болады.

Дағдарыс ұғымы шектеулі уақыт пен елеулі белгісіздік жағдайында түбегейлі шешімдер қабылдауға мәжбүрлейтін жедел іс-қимылдарды талап ететін қауіп-қатерлерге толы оқиғалардың дамып келе жатқан өзгеруіндегі бетбұрыс жағдайын болжайды [4].

Сонымен қатар, ол құқықтық саясат тұжырымдамасымен ұлттық құқық саласындағы мемлекеттік жоспарлаудың басым бағыттарын айқындады, олардың ішінде құқық қорғау

органдарының қызметін одан әрі жетілдіру, халықтың сенім дәрежесін тиімділік критерийі ретінде бекіте отырып [1].

Алайда, өзгерістерге ықпал ететін себептерге қарамастан, бұл процесс іске қосылды және қайтымсыз.

Полицияның сервистік моделіне көшу кезінде негізгі ұғым «сервис» сөзі болып табылады. Латын қызметінен алынған қызмет-қызмет; латын сөздерінің туындылары қызмет көрсету-қызмет көрсету, Қызмет көрсету және қызмет көрсету-қызметші, құл, мәжбүрлі [5].

С.И. Ожеговтың сөздігінде «сервис» сөзі «қызмет көрсету» сөзімен бірдей, яғни «кімнің қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жұмыс істеу» [6].

Д.Н. Ушаков нұсқалардың бірі ретінде Service ағылшын неологизмінен «сервис» ұғымын ұсынады, «күнделікті тұрмыстық қажеттіліктерде халыққа қызмет көрсету және оған барлық ыңғайлылықтарды жасау бойынша мекемелер мен іс-шаралар жиынтығы (киілетін заттарды тез жөндеу, үйге сатып алуды жеткізу, анықтамалық іс және т.б.)» [7].

Біздің қоғамда бұл сөз «қызмет көрсету» саласымен көбірек байланысты және оны «сервистік модель» тіркесінде қолданған кезде қызмет көрсетудің нақты түрін білдіреді. «Қызмет» ұғымы оларды ұсыну сапасының өзіндік өлшеміне айналды (мысалы: тамаша қызмет).

Халықаралық тәжірибеге сәйкес сервистік полиция – бұл полицияның идеологиясы мен ұйымдастырушылық стратегиясы азаматтарға сапалы полиция қызметтерін көрсетуге және қоғаммен серіктестікте қауіпсіздік мәселелерін шешуге бағытталған полиция қызметіне осындай көзқарас.

Қазіргі конституциялық теорияны ескере отырып, құқықтық мемлекеттің басты ерекшелігі-қоғамдық тәртіптен тұратын азаматтық қоғам үшін қалыпты өмірді қамтамасыз ету, бұл өз кезегінде қоғамдық қауіпсіздіксіз мүмкін емес.

Қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету әлеуметтік өмірдің әртүрлі салаларындағы адамдардың мінез-құлқының ұйымдастырушылық және құқық қорғау шаралары жүйесін құрайтын тиісті ережелерді сақтаумен байланысты. Оларға мыналар жатады: жол қозғалысы, қоғамдық орындардағы мінез-құлық, атыс қаруымен жұмыс істеу, табиғи және техногендік апаттармен күресу, сондай-ақ сақталуы алдын алу, жолын кесу және жауапкершілікке тарту арқылы жүзеге асырылатын басқа да іс-шаралар.

Азаматтық қоғам құқықтық тәртіпті қамтамасыз ете алмайды, өйткені оны құрайтын адамдардың өзі табиғатына байланысты қоғам белгілеген салыстырмалы құқықтық тәртіпті сақтау ережелерін бұзады. Тиісінше, қоғамдық тәртіпті, қоғамның қалыпты өмірін қамтамасыз ету міндеті мемлекетке, атап айтқанда оның құқық қорғау органына жүктеледі.

Ұлттық азаматтық қоғам үшін жоғары сапалы қызмет көрсететін полиция дегеніміз не? Бүгінгі таңда Қазақстан азаматтары құқық қорғау жүйесі қызметкерлерінің жұмысын қандай өлшемдер бойынша бағалайды?

Мемлекет басшысының тапсырмасын іске асыру шеңберінде ведомстволық ғылыми мекемелер де, ҰЕҰ да жүргізген көптеген әлеуметтік зерттеулер мынаны көрсетті. Республика халқы полицейдің артықшылықты қасиеттерінің қатарында: заңдылық, уақтылық, сапа, сыпайылық және хабардарлық.

Бұл талаптар ескеріліп, полицияның ұлттық сервистік моделінің қағидаттарында көрініс тапты, мысалы, қадамдық қолжетімділік, халықпен тығыз серіктестік, ашықтық және есеп беру.

Құқық қорғау жүйесін реформалаудың бастапқы буыны полицияның сервистік моделін дамыту болып айқындалды, мұнда басты рөл полицияға қадамдық қолжетімділік бағдарламасын қамтамасыз етумен қатар, нақты аумақтық бірлік халқының пікіріне басым мән бере отырып, қоғаммен әріптестік қарым-қатынас орнатуда құрылатын сервистік тәсілге бөлінген.

ҚР ІІМ ЖАО-мен өзара іс-қимыл жасай отырып, Мемлекет басшысының «қадамдық қолжетімділіктегі полиция» бағдарламасын іске асыру жөніндегі тапсырмаларын орындау бөлігінде ауқымды жұмыс атқарды. Мәселен, 2021 жылы ғана 91 заманауи учаскелік пункт және 61 модульдік полиция бекеті пайдалануға берілді, қоғамдық орындарда және

автомагистральдарда "SOS батырмасы" құрылғылары орнатылуда, «102» мобильдік қосымшасы жұмыс істейді, бұл полиция қызметкерлеріне бейнеқоңырау арқылы онлайн форматта азаматтардың өтініштеріне жедел ден қоюға мүмкіндік береді [8].

Азаматтарға полицейлер көрсететін мемлекеттік қызметтердің 95%-ы (40 қызметтің 38-і) электрондық форматқа ауыстырылды, бұл уақытты едәуір қысқартады және оларды алу тәртібін жеңілдетеді, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайтады.

Көппәтерлі үйлердің тұрғындарына ыңғайлы болу үшін WhatsApp мессенджерлерінде учаскелік полиция инспекторларымен жалпыүйлік чаттар құрылды, онда кондоминиумда тұруға байланысты проблемалар, оның ішінде қоғамдық тәртіпті сақтау және азаматтардың қауіпсіздігі мәселелері талқыланады, бұл құқық қорғау органдары тарапынан азаматтардың қажеттіліктеріне дереу ден қоюға мүмкіндік береді.

Азаматтарды қолданыстағы заңнамадағы ерекшеліктер мен енгізілген өзгерістер мен толықтырулар туралы уақтылы хабардар ету жөніндегі іс-шаралардың ішінде «Жолдағы қабылдау бөлмесі», «ауладағы қабылдау бөлмесі» жедел-алдын алу іс-шараларын ұйымдастыруды атап өтуге болады.

Өз кезегінде, қолданыстағы жеке құрамды сақтау үшін патрульдік полиция бөлімшелері мен учаскелік полиция инспекторлары қызметкерлерінің жалақысын көтеру және әлеуметтік пакетін жақсарту бойынша шаралар қабылданды.

Сонымен қатар, ҚР-да сервистік модельге көшу үшін құқықтық және ұйымдастырушылық негіз бар.

Қылмыстық және әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы кодекстерге өзгерістер енгізілді, салалық заңдар қабылданды, оның ішінде «құқық бұзушылықтардың алдын алу туралы», «Кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтардың профилактикасы туралы», «азаматтардың қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге қатысуы туралы» және қазақстандық полицейлердің дәстүрліден сервистік жұмыс үлгісіне органикалық көшуіне ықпал ететін басқалар [9, 10, 11].

Тиісті мемлекеттік және қоғамдық институттар жұмыс істейді. Орталық, өңірлік және аудандық деңгейлерде құқық бұзушылықтардың алдын алу жөніндегі ведомствоаралық комиссиялар құрылды.

Құрамына учаскелік полиция инспекторларының, кәмелетке толмағандар по жөніндегі учаскелік полиция инспекторларының, әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғаудың бөлімшелері кіретін ЖПҚ жұмыс істейді, оны реформалаудан Президент тиісті жұмысты бастауды тапсырды.

Үшінші негізгі компонент ретінде ұжымдық сервис элементтері бар құқық бұзушылықтардың алдын алу ұсынылады, бұл қылмыскер белгілі бір әрекетті жасауды жоспарлап, жоспарлап отырған бастапқы кезеңде қылмыстық әрекеттің жолын кесуді білдіреді (яғни оның қызметі әлі қылмыстық жазаланбаған кезеңде). Тиісінше, полицияның қызметі көбінесе профилактикалық қызметпен байланысты болады, нәтижесінде адам қылмыстарды ашу процесіне қарағанда қылмыстық әрекеттерді жасаудан бас тартады. Яғни, құқық бұзушылықтардың алдын алу мәселелерінде мемлекеттік басқару институттары мен жұртшылықтың өзара іс-қимылы (жұмыссыз азаматтарды жұмысқа орналастыру, кәмелетке толмағандардың жұмыспен қамтылуын, бос уақытын ұйымдастыру, қоғамдық орындарда бейнебақылау, Дабыл беру жүйелерін орнату, көппәтерлі тұрғын үйлердің көшелері мен аулаларын тиісті жарықтандыру жабдығы және т.б.).

Дәл осы қызметті ПО-ның нақты қызметкерлерінің бағалауына жататын негізгі критерий ретінде алу ұсынылады.

Айта кету керек, бұл элемент алғашқылардың бірі болып Қарағанды облысының аумағында сыналды және жергілікті тұрғындар тарапынан да, кейіннен осы жұмысты масштабтау туралы шешім қабылдаған бейінді ведомство басшылығы тарапынан да жоғары бағаға ие болды. Қазіргі уақытта құқық бұзушылықтардың алдын алу мәселелерінде ұжымдық сервис элементтері Ақтөбе, Павлодар облыстарының, сондай-ақ Нұр-сұлтан және Алматы қалаларының аумағында қолданылды.

Сонымен қатар, азаматтық қоғам тарихи, саяси және субъективті аспектілерге байланысты белгілі бір дәрежеде теорияланған. Оның өкілдерінің көпшілігі полиция қызметкерінің жеке басы туралы біржақты пікір айтады және бұл, ең алдымен, тұтынушылардың билікке деген жалпы көңіл-күйінен туындайды. Азаматтар учаскелік полиция инспекторы немесе патрульдік полиция қызметкері болсын, өз қызметіне деген көзқарасын білдіре отырып, өзінің, полицейдің, сол елдің азаматы екенін, өз халқына тән менталитетімен, өмір сүру деңгейі орташа деңгейден едәуір төмен екенін ұмытып кеткендей, қайтадан кәсіби шығындарға байланысты.

Бұдан басқа, тұжырымдамада сервистік полицияның ұлттық моделінің төртінші құрамдас бөлігі, атап айтқанда, ішкі және сыртқы бақылау тетіктері арқылы есептілік пен ашықтық айқындалды, олар кәсіби қызмет стандарттары, полицейлерді бағалау, мониторингтеу, аттестаттау және жоғары тұрған органдарды, қадағалау құрылымдарын, парламенттік, сот бақылауын, азаматтық қоғам институттарын, оның ішінде ҰЕҰ, БАҚ-ты бақылау болып табылады, тиісінше.

Бүгінгі таңда Ұлттық қоғамда осындай құралдардың ішінде мәслихаттарды, қоғамдық кеңестерді ПО қызметінің нәтижелері туралы есептерді жүйелі тыңдау, ПО бірінші басшылары мен нақты әкімшілік учаскелердің учаскелік полиция инспекторлары тарапынан халық алдында есеп беру кездесулерін ЖАО ұйымдастыру қолданылады.

Әлемдік тәжірибеде құқық қорғау жүйесінде жүргізілетін реформалар, ең алдымен, оның құрылымының ішкі құрылымына, айталық, процесті ұйымдастыруға әсер етеді және бұл әдетте кадрларды оңтайландыруда көрінеді. Мұнда да, осы процестің заңдылығын және қажеттілігін нақты түсіну болған кезде де, күтілетін әсерге кері әсер ететін бірқатар жағдайлар туындайды.

Оңтайландыру ұғымы бизнес-процестер терминдерінің санатынан көбірек, мұнда қызметкерлер санын оңтайландыруды персоналдың жұмысын оңтайландырудан ажырату қажет. Тұтастай алғанда, оңтайландыру процесі-бұл ең аз шығындармен үлкен нәтижелерге қол жеткізуге тырысу. Қазіргі ғылымда оны жүзеге асырудың көптеген әдістері бар, сонымен бірге 30 жылдық тарих көрсеткендей, Қазақстан ІІМ үшін ең қолайлы, персоналды қысқарту арқылы еңбек шығындарының төмендеуі байқалады.

Сонымен қатар, шығындарды азайтуға байланысты оңтайландыру әдістерінің арасында қызметкерлердің біліктілігін арттыру және сәйкесінше олардың еңбек қызметінің тиімділігін жақсарту болып табылатындар бар, алайда жергілікті жерлерде менеджерлер тиімсіз қызметкерлерден құтылу әдісін қолданады. Бұл жерде табиғи сұрақ туындайды: "тиімсіз" қызметкерлер ӘҚЖ жүйесінде қайдан пайда болады?

Құқық қорғау жүйесіне жұмысқа орналасудың қиындығы, кандидаттарды іріктеудің қатаң жүйесі туралы кеңінен белгілі, сонымен бірге белгілі бір уақыттан кейін олар көрсеткен параметрлер бойынша іріктелген персонал жағымсыз болады. Қорытынды: не іріктеу сапасыз жүргізілді, не органның белгілі бір бөлімшелерінде жұмысты ұйымдастыру көп нәрсені қалайды. Алынған жауапқа қарамастан, біздің алдымызда бірдей міндет болады – ұйымдық құрылымды жақсарту, өйткені бірінші және екінші жағдайда біз тек адресатта айырмашылықпен еңбекті дұрыс ұйымдастырумен айналысамыз.

Еңбек қызметін қамтамасыз ету бойынша шығындарды азайту мақсатында жүргізілетін ПО-ны оңтайландырудың ұлттық процесі ведомствоның аумақтық бөлімшелерін материалдық-техникалық қамтамасыз етуді қозғамайды: жыл сайын автокөлікті, радио -, бейне -, электрондық-есептеу техникасын, Бейнебақылау жүйелерін сатып алуға, күтіп-ұстауға және оларға қызмет көрсетуге, жүйелік қамтамасыз ету бағдарламаларын құруға, сатып алуға және оларға қызмет көрсетуге және т. б. шығыстар ұлғаяды. құқықтық саясат тұжырымдамасының ережелерін ескере отырып, Құқық қорғау жүйесін цифрландыру процесі жалғасатын болады [1].

Әрине, жаһандану және қылмысты цифрландыру жағдайында ӘҚЖ жүйесін техникалық жарактандыруды ұлғайту аса маңызды процесс, бірақ демократияландыру және халықпен жақындасу бөлігінде полицияны трансформациялау мәселесі біз үшін өзекті болып табылады.

2022 жылғы қаңтарда Қазақстанда болған қайғылы оқиғалар халықтың құқық қорғау органдарына қатынасының индикаторы болды. Террористер ұйымдастырған

тәртіпсіздіктермен бірге жүретін адамдардың қатыгездігі, қатыгездігі қайтарылмайтын нүктеге айналды. Қазақстандық полицияның тарихы мәңгілікке «дейін» және «кейін» болып бөлінеді.

Біздің ойымызша, әрбір полиция қызметкері өзінің қызметке қаншалықты берілгендігі туралы, осы мамандықты таңдау туралы хабардарлық дәрежесі туралы ойлады? «Полиция қызметкері» қандай болуы керек? Сенім мен құрметке ие болу үшін халықпен қарым-қатынасты қалай құру керек?

Полицияның сервистік моделін сынақтан өткізу кезінде ғылыми тәсіл қолданылатыны, әртүрлі аумақтық бірліктерде жекелеген компоненттердің енгізілуін зерделеу және қадағалау жүзеге асырылатыны қуантады. Бірақ, өкінішке орай, ПО қызметкерлерінің көпшілігі «ойлаудың терең өзгеруінен» әлі де алыс, бұл осы бағдарламаның барлық ұсынылған компоненттерінің негізі болып табылады.

Әрбір қызметкердің ішкі трансформациясы, оның күнделікті орындалатын жұмысқа деген уәждері мен уәждері, басқаларға деген қарым-қатынасы арқылы ғана: жұмыс әріптестеріне, өзара іс-қимыл қызметтерінің өкілдеріне және қарапайым азаматтарға, оның ішінде құқық тәртібін бұзушыларға біз мүмкін болатын нәрсе туралы айта аламыз, осы эксперименттің сәтті аяқталғанын атап өткім келеді.

ӘҚҚ жүйесіндегі өзгерістер ресми белгілердің өзгеруімен шектелмеуі тиіс: мемлекеттерді немесе жұмыс процестерін оңтайландыру, нысанды киім-кешектерді, орган атауын өзгерту. Реформаны жүргізу мақсатын анықтау және оған сүйене отырып, оны іске асыру бойынша міндеттер қою және оларды жүзеге асыру жөніндегі тетіктерді әзірлеу туралы қамқорлық жасау маңызды [12].

ҚР ПО кадрлық құрамын ауқымды кәсіби және психологиялық даярлаусыз полицияның сервистік моделіне көшудің алдын ала кезеңдегі асығыстығы полиция ұйымының тиімді жұмыс істеуі мен дамуы үшін елеулі қатер болып табылады.

Халыққа тікелей қызмет көрсетуге және кадрлардың жауапкершілігін арттыруға негізделген сервистік модель бағытында полицияны реформалау Қазақстандағы қылмысқа қарсы күрес Стратегиясының ажырамас бөлігі болды. Алайда, мұндай ауысу, әсіресе тиісті дайындықсыз, бірқатар жағымсыз салдарға әкелуі мүмкін екенін түсіну маңызды.

Полиция жұмысындағы кез келген өзгерістер алдын ала талдаудан, бағалаудан және кадрларды тиісті даярлаудан кейін енгізілуі тиіс. Жаңа жұмыс әдістері мен процедураларын енгізуге дайын білікті мамандардың болуы Халыққа қызмет көрсетудің жоғары сапасы мен қауіпсіздіктің ең жоғары деңгейін қамтамасыз етуге қабілетті жүйені құру үшін өте маңызды.

Полицияның сервистік моделіне көшпес бұрын жаңа жүйеде жұмыс істейтін кадрларды оқыту мен даярлауды қамтамасыз ету қажет. Оқыту тек кәсіби дағдыларды ғана емес, сонымен қатар қарым-қатынас дағдыларын, психологиялық тұрақтылықты және адамдармен қарым-қатынас жасау дағдыларын қамтуы керек.

Осы шаралардың барлығы Қазақстанда полицияны тиімді реформалауды және болашақта халықтың қауіпсіздігі мен сенімін қамтамасыз ете алатын мықты әрі кәсіби полиция ұйымын құруды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Әйтпесе, кадрлық құрамды тиісті дайындықсыз полицияның сервистік моделіне көшу полицияның жұмыс сапасының нашарлауы мен қылмыс деңгейінің жоғарылауын қоса алғанда, ауыр зардаптарға әкелуі мүмкін.

Өз кезегінде, ПО-ның халыққа көрсететін қызметтерінің тізбесі және олардың маңыздылығы, сондай-ақ осы органдар қызметінің монополиялық сипаты полиция қызметкерлеріне сенімсіздік білдіру үшін себептер болып табылады. Көрсетілетін қызметтердің сапасына қарамастан, азаматтарда бұл қызметтерді алуға болатын балама көздер жоқ, бұл полиция қызметінің тиімділігіне әсер етеді.

Мысалы, құқық бұзушылықтарды тергеу және қоғамдық тәртіпті қорғау мемлекеттік қызметтің монополиялық салалары болып табылады, азаматтардың басқа ұйымдардан осындай қызметтерді алуға мүмкіндігі жоқ. Бұл азаматтардың таңдауын шектейді және полицияның қызмет көрсетуінде елеулі проблемалар туғызады. Сондықтан қоғамдық қауіпсіздікті қорғау саласында бәсекелестік орта құруға, жеке детективтік агенттіктерді, сондай-ақ халыққа осындай қызметтер көрсететін басқа да тәуелсіз ұйымдарды дамытуға ұмтылу қажет. Бұл қызметтердің сапасын жақсартуға, олардың тиімділігін арттыруға және азаматтар үшін

қызметтердің әртүрлі нұсқалары арасында таңдауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді, бұл сайып келгенде полиция мен жалпы мемлекетке деген сенімнің жоғары деңгейіне әкеледі.

ӘҚЖ жүйесі контекстіндегі бәсекеге қабілеттілік мәселесіне қатысты «бәсекелестік» сөзінің семантикасы ең жақсы нәтижелерге қол жеткізу және барынша артықшылық алу үшін күрес пен бәсекелестікті болжайды. Алайда, бұл қызмет саласында абсолютті монополист болған кезде ҚР ПО жүйесі қалай бәсекелесе алады?

Бәсекеге қабілетті маман-бұл ұйымның өркендеуіне және ол ұсынатын қызметтердің, тауарлар мен өнімдер шығарудың сапасын арттыруға ықпал ететін жоғары кәсібилігі мен жеке қасиеттері бар қызметкер. Осындай іс-әрекеттің нәтижесінде қызметкер өзінің материалдық және психологиялық жайлылығын қамтамасыз етеді [13].

М.А. Чошановтың кәсіби құзыреттіліктің бәсекеге қабілеттілікпен тікелей байланысы туралы мәлімдемесі, біздің ойымызша, өте негізделген, өйткені екеуі де бірдей көрсеткіштерге қол жеткізуге ықпал етеді.

Осылайша, жоғары кәсіби құзыреттілік кез-келген қызмет саласында жоғары бәсекеге қабілеттілікке қол жеткізудің қажетті шарты болып табылады. Бұл ретте мамандарға қойылатын сын-қатерлер мен талаптар техникалық және технологиялық білімді де, стандартты емес міндеттерді шешу және күтпеген жағдайларды басқару дағдыларын да қамтиды.

Бәсекелестік қағидатына негізделген ең жақсы қызмет көрсетуді көздейтін сервистік модель және оны ҚР-дағы мемлекеттік қызметтің монополиялық саласы болып табылатын ұлттық полицияның қызметіне қолдану қандай да бір түрде даулы болып көрінеді. Алайда, осы аспектіні ескере отырып, полиция қызметкерлерін жақсы жұмысқа ынталандыру туралы мәселе туындайды, өйткені олар мемлекеттік аппарат шеңберінде халыққа қызмет көрсетеді. Тиісінше, полицейлердің функцияларды жосықсыз орындауы полиция өкілдері болып табылатын мемлекетке сенімсіздік тудыруы мүмкін.

Әдебиет

1. ҚР Президентінің «Қазақстан Республикасының 2030 жылға дейінгі құқықтық саясат тұжырымдамасын бекіту туралы» 2021 жылғы 15 қазандағы №674 Жарлығы. [Электрондық ресурс]// «Әділет» ҚР нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі. Кіру режимі: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/U2100000674> (өтініш берген күні: 23.12.2021).

2. ҚР Президенті Н. Назарбаевтың 2018 жылғы 5 қазандағы «қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі» атты Қазақстан халқына Жолдауы [Электрондық ресурс] / / сайт 117 «Akorda.kz». қол жеткізу режимі: https://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidenta-respubliki-kazahstan-nazarbaeva-narodu-kazahstana-5-oktyabrya-2018-g (өтініш берген күні: 12.10.2022).

3. «Реформалар үшін реформалар»: Тоқаев мемлекеттен айырылу жолы туралы айтты. [Электрондық ресурс] / / сайт «nur.kz». қол жеткізу режимі: <https://www.nur.kz/politics/power/1814910-a-protiv-krajnosti-tokaev-rasskazal-otom-kak-budut-provoditsa-reformy-v-kazahstane/?ysclid=l3hjodijo5> (өтініш берген күні: 06.10.2022).

4. Протасеня ю.е. «дағдарыс» ұғымының теориялық негіздері. [Электрондық ресурс] / / «киберленинка» ғылыми электрондық кітапханасының сайты. Кіру режимі: <https://cyberleninka.ru/article/n/teoreticheskie-osnovy-ponyatiya-krizis?ysclid=l7twyeaw3r975605720> (өтініш берген күні: 16.10.2022).

5. Қызмет. [Электрондық ресурс]// «Википедия» сайты. Кіру режимі: <https://ru.wikipedia.org/wiki/> (өтініш берген күні: 18.05.2022).

6. Ожегов С.И. Орыс тілінің сөздігі, – Мәскеу «Орыс тілі», 2002ж.

7. . Ушаков Д.Н. Орыс тілінің түсіндірме сөздігі, Мәскеу «Орыс тілі», 1988.

8. ПМ Қазақстанда полицияның сервистік моделі қалай енгізілетінін түсіндірді. [Электрондық ресурс] / / сайт «mail.kz». қол жеткізу режимі: <https://mail.kz/ru/news/kz-news/v-mvd-obyasnili-kak-budet-vnedryatsya-servisnayamodel-policii-v-kazahstane> (өтініш берген күні: 06.05.2022).

9. ҚР «құқық бұзушылықтың алдын алу туралы» 2010 жылғы 29 сәуірдегі №271-IV Заңы. [Электрондық ресурс]// «Әділет» ҚР нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-

құқықтық жүйесі. Кіру режимі: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z100000271> (өтініш берген күні: 11.05.2022).

10. 2004 жылғы 9 шілдедегі №591 «кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтардың алдын алу және балалардың қараусыздығы мен 118 панасыздықтың алдын алу туралы» ҚР Заңы. [Электрондық ресурс]// «Әділет» ҚР нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі. Кіру режимі: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z040000591> (өтініш берген күні: 11.05.2022).

11. «Азаматтардың қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге қатысуы туралы» 2004 жылғы 9 шілдедегі №590 ҚР Заңы. [Электрондық ресурс]// «Әділет» ҚР нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі. Кіру режимі: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z040000590> (өтініш берген күні: 16.05.2022).

12. Өтепова Г.М. полицияның сервистік моделін қалыптастырудағы Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдары қызметкерлерінің рөлі. Заңдылық пен құқықтық тәртіпті нығайту мәселелері: ғылым, практика, тенденциялар: сенбі ғылыми. тр./ ММ «Ғылыми. – тәжірибе. заңдылық пен құқықтық тәртіпті нығайту орталығы генерал. прокуратурасының Беларусь» / ред.В.В. Марчук. – Минск: Басылым. БМУ орталығы, 2022. – Жоқ. 15. – 399 Б.

13. Тенилов Е.А. Сервистік типтегі кәсіпорын жағдайында бәсекеге қабілетті маман қалыптастырудың педагогикалық моделі. Педагогика ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесін алуға арналған диссертацияның авторефераты. Нижний Новгород – 2005.

ТОЙЛЫЕВ

Толенды Мухитович

Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы
Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық
пәндер кафедрасының аға оқытушысы,
з.ғ.м., полиция майоры

Полициядағы сервистік модельге көшу: қазақстандық және әлемдік тәжірибелерді салыстыру

Қазіргі заманғы құқық қорғау жүйелері қоғаммен өзара іс-қимылға және қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласында сапалы қызметтер көрсетуге баса назар аударатын полицияның сервистік моделіне көбірек көңіл бөлуде. Қылмысты басуға және күш қолдануға негізделген дәстүрлі жұмыс әдістерінен айырмашылығы, сервистік полиция құқық бұзушылықтың алдын алуға, халықпен тығыз ынтымақтастыққа және полиция мен азаматтар арасында сенімді қарым-қатынас орнатуға бағытталған. Қазақстанда құқық қорғау жүйесін реформалау сервистік тәсілдерді енгізу бағытында жүріп жатыр, бұл қазіргі әлемдік үрдістерге жауап береді. Нидерланды, Канада және Ұлыбритания сияқты елдердің тәжірибесі полицияның сервистік моделін тиімді іске асыру қылмыс деңгейін айтарлықтай төмендетуге, халықтың құқық қорғау органдарына деген сенімін арттыруға және қоғамдық қауіпсіздікті нығайтуға ықпал ететінін көрсетеді.

«Қазіргі заманғы сервистік полиция қызметі – азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін жұмыс істейтін полиция қызметін бағалаудың жаңа жүйесі. Демократиялық принципке негізделген қазіргі мемлекеттің басты өлшемі адам мен азаматтың құқығы мен бостандығын қамтамасыз ету болып табылады. Адам құқығы басқа мемлекетпен және бүкіл әлем қауымдастығымен қарым-қатынастағы саясаттың негізін құрайды. Адам құқығының 1948 жылғы жалпыға бірдей декларациясында адам құқығын құрметтеу принципі бекітілген. Бұл барлық мемлекет, біріншіден, адам құқығы мен бостандығын тікелей қолданылатын, ешкімнен айырылмайтын және қол сұғылмайтын деп санауы, екіншіден, жынысы, нәсілі, тілі, діні және т.б. белгісі бойынша кемсітуге жол бермеуі, үшіншіден, бір-бірімен ынтымақтасуы керек дегенді білдіреді. Адамның құқығы мен бостандығын қорғау қызметін орындауды, заңдылық пен құқықтық тәртіпті қамтамасыз етуді мемлекеттің құқық қорғау органының жүйесі жүзеге асырады. Бүгінде көптеген ел құқықтық мемлекет құру жолын ұстанады. Қазіргі конституциялық теория бойынша құқықтық мемлекеттің негізгі мақсаты азаматтық қоғамның қалыпты өмір сүруін қамтамасыз ету болып табылатын жағдаймен сипатталады. Өз кезегінде, азаматтық қоғамның қажетті құрамдас бөлігі қоғамдық тәртіп болып табылады, ол қоғамның қажеттілігіне негізделген, адамдардың қарым-қатынас процесінде қоғамдық орында қалыптасқан, қоғамдық өмірдің тыныштық жағдайын, мемлекеттік орган, кәсіпорын, мекеме мен ұйымның қызметі үшін адамдардың қалыпты еңбек және демалыс жағдайын қамтамасыз етуге бағытталған әлеуметтік нормамен реттелетін қатынас жүйесі деп түсініледі. Қоғамдық тәртіп азаматтық қоғамның тағы бір құрамдас бөлігі – адамдардың өмірі мен денсаулығына және олардың мүлкіне төнетін қауіптің алдын алуға немесе жоюға байланысты қоғамдық қатынасты қамтитын қоғамдық қауіпсіздікпен де тығыз байланысты болады. Сервистік полиция – полиция қызметіне деген көзқарас, оған сәйкес қызмет стратегиясы халыққа сапалы қызмет көрсетуге және қоғаммен серіктестікте қауіпсіздік проблемасын шешуге бағытталады.

Сервистік модельді дамытудың негізгі бағыты қылмыс пен құқық бұзушылықтың алдын алу, азаматтарға полицияға қол жетімділікті барынша жеңілдетуге бағытталған қадамдық қол жетімділік болып табылады. Бұл учаскелік пунктті, мобильді бекетті оңтайлы орналастыруды,

ден қою жеделдігін арттыруды, сондай-ақ цифрлық технологияны қолдануды қамтиды. Ең бастысы – халықпен тығыз ынтымақтастық орнату.

Сервистік полицияның кешенді моделін құрудағы мақсат - барлық мемлекеттік орган мен қоғамның өзара тиімді әрекеттесуі, құқық бұзушылықтың алдын алу, қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету, халыққа дер кезінде көмек көрсету арқылы азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету. Полиция қызметін жүзеге асыру тәсілі басым саяси және мәдени доктринаны, сондай-ақ әлеуметтік инфрақұрылым мен жергілікті дәстүрді қоса алғанда, көптеген саяси жүйеге тәуелді болады. Мемлекет басшысының тапсырмасын орындау шеңберінде Қазақстан Республикасында «Полицияның қазақстандық сервистік моделі» пилоттық жобасы жүзеге асырылуда. Пилоттық жобаның негізгі элементі Қазақстан полициясының қызметіне одан әрі кеңінен енгізу үшін «Қызметтік полиция» халықаралық үлгісін бейімдеу болып табылады. Polisia.kz ақпараттық медиа-порталының хабарлауынша, «қызмет көрсетуге бағытталған полиция қызметі – полиция мен қоғамға қылмыс, құқық қорғау және қауіпсіздік мәселесін шешу үшін ынтымақтастықтың жаңа әдістерін қолдануға мүмкіндік беретін модель. Ол екі негізгі құрамдас бөлікке негізделеді: полиция қызметінің әдісі мен тәжірибесін өзгерту және полиция мен қоғам арасында сындарлы қарым-қатынас орнату шарасын қабылдау».

Полиция қызметін бағалаудың жаңа жүйесі - полиция қызметінің сервистік моделі пайда болды, оның негізгі критерийі азаматтардың қауіпсіздік деңгейі мен халықтың полиция қызметіне сенімі болып табылады. Тәуелсіз институт жүргізген әлеуметтік зерттеуге сәйкес 2021 жылдың бірінші жартыжылдығында қазақстандықтардың 38,7% полицияға толық, 38,1% жартылай сенім білдіргені анықталды. Бұл дерек Жаһандық Бейбітшілік индексіне сәйкес келеді, нәтижесінде Қазақстан Республикасы 2021 жылы қауіпсіздіктің сенімді деңгейі бар елдің тізіміне енді. Дүние жүзіндегі 163 мемлекеттің ішінде еліміз 67-орынға ие болды (Қырғызстан – 76, Өзбекстан – 90, Беларусь – 117, Ресей – 154 орында) [3].

Алғаш рет полиция қызметінің өлшемін өзгерту әрекеті 2010 жылы басталды. Халықпен жұмыстың жаңа заманауи форматы енгізілді, полицияны бағалау критерийі өзгертілді. Ол үшін Ұлыбритания, Канада, АҚШ және басқа да мемлекеттің үздік әлемді тәжірибесі зерделенді. Бұл елдерде қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге жұртшылықпен жергілікті органды тартуға 10 жылдан астам уақыт қажет болды. Шетелдік тәжірибеден басқа Ішкі істер министрлігі жұртшылықтың, отандық сарапшылардың, сондай-ақ полиция қызметкерлерінің пікірін, ұсынысын зерделеп, ескерді. Ұлыбританияда премьер-министр Тони Блэрдің келуімен алғаш рет пайда болған және кейін бүкіл Еуропа мемлекеттеріне таралған сервистік модельде «қылмыс» әлеуметтік құбылыс ретінде қарастырылып, іс жүзінде бір полиция қызметінің қылмысқа қарсы тұра алмайтыны дәлелденді.

Грузия мемлекеті 2005 жылы полицияның түбегейлі реформасын жүргізді. Нәтижесінде халықтың полицияға деген сенім деңгейі өсті және 2012 жылы ол 90%-ға жетті. Халықаралық тәжірибеде «Сервистік полиция» деген ұғым қабылданды: «Қызметтік полиция – полиция қызметіне қоғамға бағытталған көзқарас – басқару стилі, мәселені шешуге және қоғам мен серіктестікке бағытталған ұйымдастыру стратегиясы». Осы стратегия аясында полиция қоғам мен тығыз өзара іс-қимыл жасауға, полиция қызметінің тиімділігі және белгілі бір аумақта тұратын тұрғындардың қауіпсіздігі мәселесінің басымдылығы туралы халықтың пікірін ескере отырып, қауіпсіздік мәселесін бірлесіп шешуге бағытталған белсенді жұмыс моделіне бағдарланады. Қызметке бағытталған полиция қызметі – полициямен қоғамға қылмыс, заңдылықпен қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін ынтымақтастықтың жаңа әдісін қолдануға мүмкіндік беретін модель.

Ол екі негізгі құрамдас бөлікке негізделгенді: полицияның әдісі мен тәжірибесін өзгерту және полициямен қоғам арасында сындарлы қарым-қатынас орнату үшін шара қабылдау. Бұл модельдің мәні қоғам мүшелерінің қауіпсіздік мәселесін анықтау үрдісіне белсенді қатысуы болып табылады. Азаматтарды тарту аясында құқық бұзушылықтың алдын алу және қылмысқа қарсы күрес бойынша кеңейтілген көзқарас орыналады, бұл бүкіл полиция қызметіне терең өзгеріс енгізуге әкеп соғады. «Полицияның сервистік моделінің» негізін сипаттауға болатын негізгі қағида: полиция – халық, ал адамдар – полиция.

Халықаралық тәжірибеде сервистік полицияның мынадай тұжырымдамасы қабылданды: полиция қызметіндегі қоғамдық бағдарланған тәсіл - проблеманы шешуге және қоғам мен серіктестікке бағытталған басқару стилімен ұйымдастырушылық стратегия. Осы стратегия аясында полиция қызметінің тиімділігі туралы халықтың пікірін ескере отырып, қауіпсіздік

мәселесін бірлесіп шешуге бағытталған. Төменде батыстық тәжірибеге негізделген сервистік полиция қызметінің моделінің төрт тірегі берілген .

Полиция қызметінің сервистік моделінің төрт тірегі:

1. Жүйелі тәсіл. Ақпарат алмасу және араласу мүмкіндігін анықтау үшін басқа агенттікпен бірлесіп жұмыс атқарылады.

2. Интеллект. Тактикалық және стратегиялық деңгейде жүйелі шешім қабылдау туралы ақпараттандыру үшін интеллектті қолдану. Қатысушылар жұмысты тиімді орындау және қылмыстың алдын алу үшін қажетті ақпаратқа қол жеткізе алады.

3. Дәлел. Құқық қорғау органының практикасы мен шешімін ақпараттандыру және оларға қарсы тұру үшін дерек, зерттеу мен дәлелдемені құру және пайдалану. Қатысушылар факті мен шешім қабылдау негізінде полиция қызметінің тәжірибесі туралы хабардар ету үшін қажетті оқыту мен қажетті технологияға қол жеткізе алады.

4. Ұтқырлық (мобильділік) Технология, басқару және үрдіс есебінен жеделдікті және тиімділікті арттыру.

Сервистік модель жүйесін іс жүзінде түсіндіретін болсақ: айталық, қалалық жердің бірінде тұрақты жұмыс істейтін кеңсе құрылады, оған полиция, прокуратура, қалалық денсаулық сақтау, әлеуметтік қорғау және білім беру жүйесінің өкілдері кіреді. Олар ауданның криминогендік жағдайын, тұрғындарды толғандыратын проблемалық мәселені бірге зерттейді. Осының негізінде белгілі бір мәселені шешу үшін іс-шара жоспары жасалады. Егер аудан тұрғынының мазалап жүрген мәселесі болса, ол полицияның фронт-кеңсесіне алдын ала жазылусыз немесе өтінішсіз келуі мүмкін. Кеңседе бірнеше маман өтініш білдірушіні тыңдайды, кеңес береді, мәселесін шешу жолын іздейді. Егер келген адам полиция қызметі қарастыра алмайтын мәселе бойынша жүгінетін болса, онда осы салада қызмет ететін құзыретті және мәселенің шешімін бақылайтын мекемеге сауал жібереді.

Осылайша, қауіпсіздік үшін күрес алдын алу режиміне өтеді. Қылмысты ашудан және келтірілген салдарды жоюдан гөрі қылмыстың алдын алу әлдеқайда тиімді деп саналады. Дәл осы қоғам құқық бұзушылыққа ықпал ететін қандай да бір себепті жою жөнінде шешімді анықтауға және қалыптастыруға көмектесетін болады. Бұл үшін халық пен полиция арасындағы барлық кедергіні алып тастау қажет. Сервистік модельдегі басты рөл учаскелік полиция инспекторына беріледі. Енді полиция инспекторына құқық бұзушылық жасауға ықпал ететін себеп пен жағдайды жою туралы ұсыныс енгізу құқығы берілді. «Кәмелетке толмағандардың түнгі уақытта ойын-сауық мекемесінде болуы», «темекі өнімдерін тұтынуға тыйым салуды бұзу», «әкімшілік қадағалауды бұзу», «көлік құралының қозғалысына кедергі жасау» сияқты қосымша төрт әкімшілік құқық бұзушылықты қарау бойынша учаскелік инспектордың құзыреті кеңейтілді. Осы қызметті штаттық нығайту мәселесі пысықталуда. Әрбір ауылдық учаскелік инспекторға мәртебесі заңмен бекітілген көмекші тағайындалады. Ең бастысы, учаскелік инспектордың азаматтық қоғамдастықпен жұмысы енді ашықтық пен есеп берушілікке бағдарланған. Халық алдында тоқсан сайын есеп беру енгізілді. Жұмыстың сауатты сервистік моделін жүзеге асыру үшін пилоттық жоба Қарағанды, Алматы, Астанада және бірқатар өңірде (Ақтөбе, Павлодар, Маңғыстау, Батыс Қазақстан және Атырау облыстарында) іске асырылуда. Жыл соңына дейін олар кезең-кезеңімен еліміздің барлық өңірінде кеңейтілетін болады. Қорытынды кезеңде 2022 жылы – Қазақстан полициясының сервистік модельге көшуі тұжырымдамасы әзірленетін болады. Полицияның сервистік моделін дамытудағы үш негізгі бағыт анықталды:

Біріншісі - азаматтарға полицияға қол жетімділікті барынша жеңілдетуге бағытталған қадамдық қол жетімділік, учаскелік пунктті, жылжымалы постты оңтайлы орналастыруды, олардың материалдық-техникалық жарақтандыруын, жедел әрекет етуді арттыруды, цифрлық технологияны қолдануды қамтиды. Осы мақсатта «Аманат» партиясының сайлауалды бағдарламасын іске асыру жөніндегі Жол картасында жергілікті полиция қызметін материалдық-техникалық қамтамасыз етуді күшейту шарасы қарастырылған. 5 жыл ішінде республика бойынша 390 учаскелік және 176 модульдік полиция пунктін салу, сондай-ақ қызметтік көлік сатып алу жоспарлануда.

Екіншісі - ықтимал қауіпті дер кезінде жою арқылы құқық бұзушылықтың алдын алу, мұнда негізгі рөл учаскелік полиция инспекторына жүктеледі.

Үшіншісі - халықпен тығыз әріптестік байланыс, өйткені қауіпсіздік мәселесі жергілікті маңызы бар және жергілікті қоғамдастықтың белсенді көмегі арқылы ғана оларды тиімді

шешуге болады. Қызметтік полиция қоғамның қауіпсіздік моделінің элементінің бірі болып табылады. Ол құқықтық тәртіп саласындағы мәселені бірлесіп анықтау және шешу үшін мемлекеттік институттар мен азаматтар арасындағы тұрақты серіктестікке негізделген. Әлемде сервистік полицияның бірыңғай моделі жоқ, бірақ жалпы қағида бар: бұл – тану, қол жетімділік, мейірімділік, ашықтық және халыққа есеп беру. Шетел тәжірибесінің негізінде, елімізде сервистік модельді дамытудың үш негізгі векторы айқындалды.

Біріншісі – азаматтардың полицияға қол жеткізуін барынша жеңілдетуге бағытталған қадамдық қол жетімділік. Ол учаскелік пунктті, мобильді бекетті оңтайлы орналастыруды, оларды материалдық-техникалық жарақтандыруды, сондай-ақ цифрлық технологияны қолдануды қамтиды. Екіншісі – ықтимал қатерді уақытылы жою арқылы құқық бұзушылықтың алдын алу. Халықаралық практикада бұл проблема талдамалық проблемалық-бағдарланған тәсіл арқылы шешіледі, онда полиция басқа мемлекеттік органмен қатар өмір сүрудің қолайлы және қауіпсіз жағдайын жасайды. Үшінші – халықпен тығыз серіктестік, өйткені қауіпсіздікті қамтамасыз ету проблемасы көбінесе жергілікті маңызға ие және оларды жергілікті қоғамдастықтың белсенді жәрдемдесуімен ғана тиімді шешуге болады. Полицияның «қадамдық қол жетімділік» қағидатын іске асыру шеңберінде қажет болған жерде тұрақты болу әсерін қамтамасыз ету бойынша жұмыс жүргізілуде. Өңірде қоғамдық орында және автомагистральда «полиция дабыл түймесі» құрылғысын тестілеу және кезең-кезеңмен қосу жүргізіледі. Түймені басқан кезде полицияның жедел басқару орталығының қызметкерімен дереу байланысуға болады. Кірістірілген камераның көмегімен бейне түсіру қамтамасыз етіледі, ал динамиктер жедел басқару орталығының офицерімен аудио байланыс орнатуға мүмкіндік береді.

Жүргізілген ретроспективті талдау көрсеткендей, соңғы 10 жылда ашықтықты, жалпы мемлекеттік, атап айтқанда, құқық қорғау қызметін күшейту мәселесіне елімізде барынша назар аударылуда.

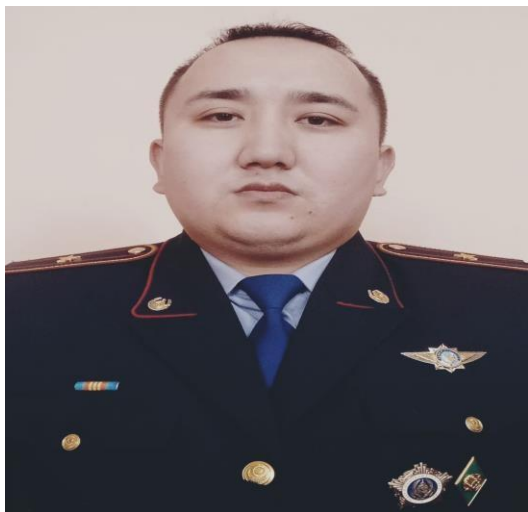
Құқық қорғау органдары қызметінің ашықтығын қамтамасыз ету қажеттілігі туралы ережелер қамтылған көптеген заңнамалық және заңға тәуелді актілер, тұжырымдамалар, стратегиялар қабылданды.

Ашық Үкімет порталы жұмыс істейді, онда үйден шықпай-ақ ақпарат қана емес, түрлі қызметтер, мемлекеттік және құқық қорғау органдарының бірінші басшыларының блогтары, құқық қорғау қызметтері орталықтары, қоғамдық кеңестер алуға болады.

Құқық қорғау органдарының қызметі туралы маңызды ақпарат әрбір орган бекіткен тізбеге сәйкес ашық деректер порталында орналастырылады. Азаматтардың қабылданатын заңнамалық актілерді қоғамдық талқылауға қатысуға мүмкіндігі бар. Халық қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету процесіне тартылады.

Әдебиет

1. Мещеряков А.Н., Ванюшин Я.Л. Полиция зарубежных стран (основы организации): Учеб. пос. - Челябинск: Челябинский юридический институт МВД России, 2005. – С. 3-5.
2. <https://www.nur.kz/incident/crime/1875818-policia-kazahstana-perehodit-na-novuu-model-raboty/>
3. В Казахстане внедряют новую модель работы полицейских// <https://mkkz.kz/politics/2021/11/17/v-kazahstane-vnedryayut-novuyu-model-raboty-policeiskikh.html>
4. Михайловская Т.М. Реформа полиции в Грузии и в России <http://ru-90.ru/node/1484>
5. Police Services Model <https://www.police.act.gov.au/about-us/police-services-model>
6. Сенаторы ознакомились с внедрением «сервисной модели» работы полиции https://forbes.kz/news/2021/10/16/newsid_261125
7. Балгимбекова Г.У., Бирманова А.И. Адамның мәдени құқықтары мен бостандықтарын анықтайтын конституциялық аксиологияның теориялық мәселелері. «Хабаршы - Вестник» журналы. – 2022. – №1 (75). – 15-20-б.
8. Биекенов Н.А. Сервисная функция полиции: некоторые аспекты зарубежного опыта // http://kostacademy.gov.kz/akademija/ooniirid/zhurnal/gilim_1_64_2020.pdf.

КОЙШКЕН

Ануар Талгатович

Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы
Алматы академиясы әкімшілік-құқықтық
пәндер кафедрасының аға оқытушысы,
З.ғ.м., полиция майоры

Полицияның азаматтық қоғаммен өзара әрекеттесу теориясы мен практикасы

Сервистік полиция жүйесін енгізу ішкі істер органдары қызметін реформалаудағы жаңа кадам. Оған бастамашы 1990 жылдардың ортасынан бастап құқық қорғау органдарын одан әрі реформалау жөніндегі шаралар туралы бір мазмұнды бірақ әртүрлі атауларға ие Президенттік жолдаулар болды.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдарында ірі ауқымды реформаның басталуы 2018 жылғы 5 қазандағы «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Елбасының Қазақстан халқына жолдауынан бастау алады, онда халықпен жұмыс істеудің жаңа заманауи форматтарын енгізу, полицияны бағалау өлшемдерін түбегейлі өзгерту міндеті қойылды [1].

«Полицияның сервистік моделіне» тікелей көшу ел Президенті Қосымжомарт Кемелұлы Тоқаевтың 2020 жылғы 1 қыркүйектегі «Қазақстан жаңа нақты ахуалда: іс-қимыл уақыты» атты Қазақстан халқына жолдауында белгіленген [2]. Жолдауда белгіленген міндеттерді жүзеге асыру жолында ағымдағы жылдың 26 ақпанында мемлекет басшысы мемлекеттік басқаруды дамытудың 2030 жылға дейінгі «Ең алдымен адамдар» – «адамға бағдарланған» мемлекеттік қызмет моделін қалыптастыру ұраны темірқазығы болып табылатын тұжырымдама бекітті. Тұжырымдамада мемлекеттік секторды трансформациялаудың мағыналық бағыты көрсетілді және мемлекеттік басқаруды жаңғыртудың негізгі қағидаттары, міндеттері мен тәсілдері айқындалды. Құжатта белгіленген нысаналы даму параметрлері мемлекеттік басқару реформасының кейінгі қадамдарын іске асыруға негіз болуға тиіс. Аталған құжатта құқық қорғау органдары әлемдік озық практикалардың тәжірибесіне негізделген және халықтың қауіпсіздігінің тиісті деңгейі мен оның қанағаттануын қамтамасыз ететін сервистік модельдің талаптарын ескере отырып, трансформациялануға тиіс екендігі атап көрсетілген. Бұл жұмысқа барлық мүдделі мемлекеттік құрылымдар мен жұртшылық тартылуға тиіс екендігі де бекітілген [3].

Халықаралық практикада «сервистік полиция» деген ұғым полиция қызметіндегі қоғамға бағдарланған тәсіл – басқару стилі, проблемаларды шешуге және қоғаммен әріптестікке бағытталған ұйымдастырушылық стратегия деген мағынада қабылданады. Осы стратегия шеңберінде полиция қоғаммен өзара тығыз іс-қимыл жасай отырып, полиция қызметінің тиімділігі және белгілі бір аумақта тұратын тұрғындардың қауіпсіздігі мәселелерінің басымдылығы туралы халықтың пікірін ескере отырып, қауіпсіздік мәселелерін бірлесіп шешуге бағытталған белсенді жұмыс жүргізеді.

Сервиске бағытталған полиция қызметі-бұл полиция мен қоғамға заңдылық пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін ынтымақтастықтың жаңа әдістерін қолдануға мүмкіндік беретін модель.

Ол екі негізгі құрамдас бөлікке негізделген: полицияның әдістері мен тәжірибелерін өзгерту және полиция мен қоғам арасында сындарлы қарым-қатынас орнату үшін шаралар қабылдау.

Полицияның тұрғылықты халықпен жұмысы ЕҚЫҰ аймағында дәстүрлі полиция практикасына маңызды стратегиялық қосымша ретінде пайда болды. Барлық полиция құрылымдары, полиция қызметінің негізгі мақсаты емес екендігін ескере отырып, барлық мемлекеттік құрылымдар мен тұрғындар проблемаларды шешуде белсенді ынтымақтасатын полиция мен қоғамның серіктестігін құру өзінің негізгі міндеті деп санай отырып, полицияның тұрғындармен жұмыс жасау практикасының өзгеруіне әкелді. Бұрынғы негізгі мақсатты, қоғамдық тыныштық пен құқықтық тәртіпті, жеке адамның негізгі құқықтары мен бостандықтарын қорғау – әсіресе өмір сүру құқығын қамтамасыз етуді көздей отырып, қылмыстың алдын алу және ашу; қылмыс алдындағы қорқыныш деңгейін төмендету, дене жарақаттарын алу және әлеуметтік-тұрмыстық тәртіпсіздіктердің туындау мүмкіндігін азайту мақсатында, сондай-ақ тұратын аудандарының құлдырауы мен тозуының алдын алу мақсатында қоғамға жәрдем көрсетеді және қызмет көрсетеді. Сонымен бірге, полиция мен қоғамның серіктестігі осы мақсаттарға жетудің тиімді және ұтымды стратегиясын ұсынады.

Полиция мен қоғам арасындағы серіктестікті құруда бірнеше бастапқы ережелерді ескерген жөн. Полицияның тұрғындармен жұмыс істеу тұжырымдамасы полиция қызметінің дәстүрлі стиліне маңызды жедел қосымша ретінде пайдаланылатынын айттық жоғарыда. Бұл тәсіл қылмысқа қарсы неғұрлым тиімді және нәтижелі күрес жүргізу және полиция мен тұрғындар арасындағы қатынасты нығайту мақсатында полиция қызметіне басқа ведомстволар мен қоғамның неғұрлым терең қатысумен сипатталады. Бұл жағдайда полиция жұмысына халықтың жұмылдырылу дәрежесі және полиция алдына жаңа міндеттер қою қажеттілігі туралы, ұйымдық құрылымдар мен басқарудың жаңа стильдерін құру туралы, яғни полиция қызметінің жаңа мәдениетін енгізу туралы мәселелер бойынша тұжырымдамалық және бағдарламалық айқындықтың болмауына байланысты әртүрлі нәтижеге әкеліп соғуы мүмкін. Яғни, бүгінгі күні полиция мен қоғамның қоғамдық қауіпсіздікті қамтамсыз ету саласындағы өзара әрекеттестігіне бағыт-бағдар беретін тұжырымдамалық, бағдарламалық құжаттар қабылдануы дұрыс бағытта дамуымыздың алғышарты болмақ. Тәжірибеге сүйенер болсақ, осындай жағдайдың нәтижесі ЕҚЫҰ-ға қатысушы мемлекеттерде полиция мен қоғам арасындағы серіктестіктің көптеген бағдарламаларының пайда болуына, олардың әрқайсысының полицияның тұрғындармен жұмыс істеуінің шынайы тұжырымдамасы деп қабылдануына, бірақ көбінесе олардың бір-біріне ұқсамайтындығы себепті сәтті жүзеге асыру мүмкіндігінің айтарлықтай өзгеруіне әкеліп соққан. Нәтижесінде әртүрлі бағдарламаларды және соның нәтижесінде тұжырымдаманы жүзеге асыруға қатысатын полиция мен басқа ведомстволарда қанағаттанбау сезімі пайда болған.

Тұжырымдаманы «қолданушылар», егер тұжырымдаманы жүзеге асыруға қатысатын әртүрлі сыртқы донорлар мен құрылымдар олардың тұжырымдамасы немесе бағдарламасына сәйкес келмейтін әртүрлі стратегияларды ұстанса немесе одан да жаманы, өзара қарама-қайшы мақсаттарды көздесе, шатасу мен түпкі нәтижеге жетуге деген сенімсіздіктің пайда болуына әкеліп соғуы мүмкін.

Сонымен қатар, полицияның тұрғындармен қарым-қатынасы тұжырымдамасының мәні неде екендігі туралы бір тұжырымға келу де қиындықтар туындатады. Себебі, осы тақырыпқа жазылған әрбір мақала, әрбір оқулықта әркім өз көзқарасын білдіретін анықтама беретін болады. Онымен қатар, кейбір аймақтарда «полицияның тұрғындармен қарым-қатынасы» деп аударып отырған терминнің өзі дауланады, яғни жергілікті халық тіліне аударғанда өзгерістерге түседі. Өзара түсіністікке қол жеткізу жолындағы маңызды, бірінші кезектегі қадам полицияның тұрғындармен жұмысының негізгі элементтерін айқындау болып табылады.

Полиция мен қоғам арасындағы серіктестік құру-бұл полиция қызметінің кез-келген деңгейінде және полиция қызметінің кез-келген саласында өзгерістерді қажет ететін күрделі және көпжақты процесс. Бүгінгі күні сервистік модельде қызмет көрсетуге көшудің пилоттық жобалары жүргізіліп жатқаны баршаға аян. Осы жобадан алынған тәжірибе болашақта тираждалып, таратылып, полиция қызметінің жаңа моделіне көшуде үлгі ретінде

қолданылмақшы. Осы пилоттық жобалардағы полицияның тұрғындармен өзара әрекеттестігін қалыптастыру үшін халықаралық ұйымдар құжаттарында шетелде қолданылған жұмыс жүргізу әдіс тәсілдері ұсынылған. Сол құжаттарға сәйкес полицияның тұрғындармен жұмыс істеу бағдарламаларын жүзеге асыру процесін циклдік немесе қайталанатын деп санауға болатын төрт кезеңге бөлуге болады: дайындық кезеңі, іске асыру кезеңі, бағалау кезеңі және, сайып келгенде, функцияларды түзету және кеңейту кезеңі [4].

Полицияның жергілікті тұрғындармен қызметінің бағдарламасын табысты іске асыруды қамтамасыз ету бойынша аса маңызды кезең дайындық кезеңі болып табылады. Ол кезеңде жүргізілетін шаралар бағдарламаны іске асыру кезеңі үшін аса маңызды болмақ. Ең алдымен бағдарламаны іске асыру үшін саяси және әкімшілік деңгейлерде, сондай-ақ қоғам мен полиция құрылымдарында барлық негізгі мүдделі тараптардың қолдауы мен сеніміне ие болу қажет; бағдарламаны іске асыру аумағында ерекше жағдайларды жақсы түсіну мақсатында тәуелсіз зерттеу жүргізу маңызды болмақ; барлық негізгі мүдделі тараптарды бағдарламаны іске асыру үшін талқылауға тарту қажет; халықтың және процестің негізгі қатысушыларының тұрғылықты жері бойынша полиция қызметін іске асыру үшін аудандарды таңдау және оларды бағдарламаны іске асыру бойынша арнайы міндеттерді орындауға дайындау; бағдарламаны жүзеге асырудың тиімді және орнықты процесін қамтамасыз ету мақсатында қажетті құқықтық негізді, құрылымды немесе іске асыру тұжырымдамасын жасау; қаралып отырған полиция қызметінің бағдарламасын іске асырудың үйлесімді бірлескен іс-қимылдары мен дәйекті тәсілдерін қамтамасыз ету мақсатында сыртқы қаржыландыру көздері мен бағдарлама үйлестірушілерінің күш-құрылымдарын бағалау; міндеттеріне іске асыру процесін бақылау және оны үйлестіру, коммуникация, бағалау тетіктерін құру, жалпы жауапкершілік кіретін бағдарламаны іске асыру жөніндегі жетекші бастамашыл топты немесе ведомствоны таңдау.

Полиция қызметіне қатысты іске асыру кезеңіндегі шаралар: стратегиялық даму жоспарына сәйкес халық тұратын жерлерде алдыңғы қатарлы полиция учаскелерін және жаяу патрульдерді ұйымдастыру, халық үшін полицияның танымалдығы мен жеңіл қолжетімділігін қамтамасыз ету, сондай-ақ полиция мен жергілікті халық арасындағы екі жақты байланыстарды нығайту; тұрғылықты жері бойынша полиция қызметінің нағыз құқық қорғау қызметімен ортақтастығының шамалы екендігі туралы тұрғындарды ескерту; полицияның барлық кадрлық құрамын халық арасындағы полиция жұмысының тұжырымдамасымен таныстыру және полицейлер үшін осындай тәсілдің артықшылықтарын көрсету; даярлықтың барлық кезеңдерінде полиция қызметінің барлық кадр құрамын оқыту жүргізіледі, сондай-ақ тәлімгерлік бағдарламаларын әзірлеу, жергілікті халық арасындағы полиция жұмысының тиімділігін бақылау және бағалау.

Халықтың тұрғылықты жері бойынша полиция қызметінің тұжырымдамасын енгізу ұзақ мерзімді процесс болып табылады және мерзімді бағалауды талап етеді, ол стратегиялық деңгейде полиция қызметінің сапасын жүйелі және үздіксіз жақсартуға мүмкіндік беруі үшін полиция қызметінің циклімен байланысты болуы керек. Халықтың тұрғылықты жері бойынша полиция қызметін жүзеге асыру процестерін бағалаудың жалпы критерийлері олардың орындылығы, тиімділігі мен нәтижелілігі, әсері мен тұрақтылығы болуы мүмкін.

Полиция қызметтерінің ұйымдастырушылық қайта құру деңгейі келесі негізде бағалануы мүмкін: шешім қабылдау процесінің тәуелсіздік дәрежесі; патрульдік қызметті, талдау және тергеу бөлімшелерін орталықсыздандыру дәрежесі; ведомствоішілік ынтымақтастық және байланыстар деңгейі; жергілікті халықпен тұрақты жұмыс істейтін полиция қызметкерлерінен талап етілетін кәсіби білім, дағды мен сапаны ескеретін жұмысқа кандидаттарды іріктеу процесіндегі өзгерістер; сондай-ақ азаматтардың тұрғылықты жері бойынша полиция қызметінің дағдыларымен танысу деңгейін көрсететін дайындық бағдарламалары; полицейлер жұмысының тиімділігін жеке аттестаттау; полиция қызметкерлерінің өз жұмысына қанағаттану дәрежесі.

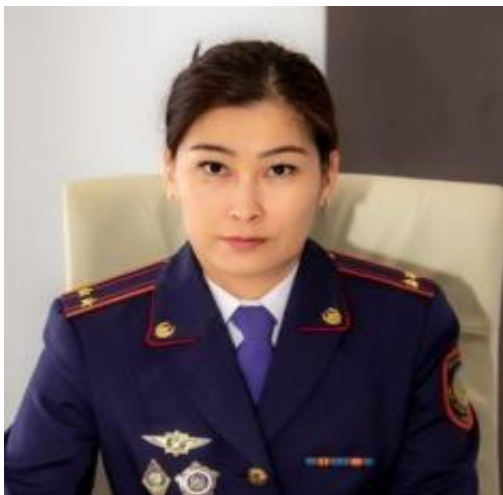
Жобаға қатысушы өзге мемлекеттік органдардың қызметін бағалау негізіне: олардың қарастырылып отырған тұжырымдаманы ұстану дәрежесі және проблемаларды шешу процесіне қатысу деңгейі; проблемаларды шешумен байланысты қызметке тартылған

ресурстар көлемі; ведомстволар арасындағы ынтымақтастық және байланыс деңгейі жатуы мүмкін.

Қоғам мен полицияның серіктестігінің дамуы полиция жұмысының тиімділігі және тұрғын аудандардағы қауіпсіздік жағдайы және оны қамтамасыз ету мәселелері бойынша қоғамдық пікірге сауалнама жүргізу және нысаналы топтардан сұхбат алу; полиция қызметіне ішкі және қоғамдық бақылау туралы есептер жасау; бұқаралық ақпарат құралдарындағы хабарламаларды талдау; полиция мен қоғамдастықтың бірлескен іс-қимылдары туралы жазбалар жүргізу; ресми және бейресми қоғамдық форумдардың өміршеңдігін талдау және т. б. арқылы бағалануы мүмкін [5].

Әдебиет

1. Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру. Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына жолдауы. 2018 жылғы 5 қазан.
2. Жаңа жағдайдағы қазақстан: іс-қимыл кезеңі. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. 2020 жылғы 1 қыркүйек.
3. Қазақстан Республикасында мемлекеттік басқаруды дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Президентінің 2021 жылғы 26 ақпандағы №522 Жарлығы.
4. Выступление на Встрече полицейских экспертов западноевропейского региона по работе с населением по месту жительства, ОБСЕ, Вена, 11-12 июня 2007, стр. 9.
5. Skolnick/Bayley (1988), (Цит.соч. сноска 7), стр. 4 и 8; Brown (1989), Цит. .соч., сноска 17), стр. 6; Trojanowicz/Bucqueroix (1990a), (цит. соч. сноска 6), стр. xiii-xiv; Friedmann (1992), (Цит. соч. сноска 6), стр. 29; and Myhill (2005), (Цит. соч. сноска 13), стр. 10,

САНАПИЯНОВА

Асель Нурсайиновна

Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы
Алматы академиясы әкімшілік- құқықтық пәндер
кафедрасының доценті, з.ғ.м.,
полиция подполковнигі

БЕЙСЕНАЛИЕВ

Бауыржан Нұралыұлы

Қазақстан Республикасы ІІМ М. Есболатов атындағы
Алматы академиясы жоғары оқу орнынан кейінгі
білім беру факультетінің 1 курс докторанты,
з.ғ.к., полиция подполковнигі

Полиция қызметінің сервистік функциясының түсінігі мен мәні

Қоғам мен мемлекет дамуының қазіргі тенденциялары, әлеуметтік-саяси жағдай мен қылмыс деңгейінің өзгеруі, сондай-ақ қоғамның құқық қорғау органдары жұмысының сапасына қойылатын талаптарының артуы полиция қызметін ұйымдастырудың жаңа тәсілдері мен әдістерін іздеуді қажет етеді. Осындай тәсілдердің бірі полицейлердің азаматтармен және жалпы қоғаммен тығыз және нәтижелі өзара іс-қимылын көздейтін полицияның сервистік моделімен ұсынылған.

Полиция қызметінің сервистік функциясын зерттеу барысында ғылыми әдебиеттерді талдауды, қызмет көрсетуге бағытталған полиция жұмысы саласындағы халықаралық стандарттар мен үздік тәжірибелерді зерделеуді қамтитын кешенді тәсілдер қолданылды. Полиция қызметінің оңды шетелдік модельдерін қарастыру және оларды Қазақстан жағдайына бейімдеу үшін салыстырмалы талдау әдістері қолданылды. Сапалы әдістер, соның ішінде құқықтық құжаттардың мазмұнын талдау және сарапшылармен сұхбат полиция қызметінде сервистік модельдерді жүзеге асыру туралы пікір жинауға көмектесті. Сонымен қатар, полицияның ұлттық заңнамалық негіздері мен саясаттарына олардың қызмет көрсетуге бағдарлану принциптеріне сәйкестігін бағалау үшін сыни талдау жүргізілді. Мұндай жан-жақты тәсіл инновацияға, қоғаммен серіктестікке және құқықтарды қорғауға баса назар аударатырып, полиция жұмысындағы сервистік функцияның тұжырымдамасы мен мәнін терең түсінуді қамтамасыз етті.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауында құқық қорғау блогын реформалауға ерекше назар аударды, ол: «бұл сала дәстүрлі түрде жұртшылықтың назарында. «Қайғылы қаңтар» күндері құқықтық тәртіп жүйесі үшін үлкен сынақ болды. Бүкіл қоғамға біздің жалпы қағидатымызды еске салғым келеді: «саяси плюрализмге – иә, экстремизм, бандитизм, бұзақылыққа – нақты жоқ». Мақсатты арандатулар басталған жерде сөз бостандығы мен пікір плюрализмі жайлы сөз болмайды. Бұл қоғамның тұрақтылығы мен қауіпсіздігіне қол сұғу, мемлекеттің негіздерін бұзуға тырысу. Қаңтар оқиғасының маңызды сабағы қоғамдық қауіпсіздікті едәуір күшейту қажеттілігін түсіну болды» [1].

Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев өз Жолдауында құқық қорғау органдары саласындағы реформалардың аса маңызды қажеттілігіне назар аударды, бұл біздің зерттеу тақырыбымызға – «полиция қызметінің сервистік функциясының түсінігі мен мәніне» тікелей қатысы бар. Президент қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікті қамтамасыз етудің маңыздылығын, сондай-ақ қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі шараларды күшейту қажеттігін атап өтті, бұл полиция органдарының қызметінде жаңа тәсілдер мен әдістерді зерделеу мен әзірлеудің өзектілігін растайды.

Президент сонымен қатар саяси плюрализмді сақтаудың және экстремизм мен бандитизм сияқты қоғамға қарсы мінез-құлықтың әртүрлі түрлеріне қарсы тұрудың маңыздылығын атап өтті. Бұл қоғамның тұрақтылығы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін құқық қорғау саласындағы тереңірек және жан-жақты стратегияларды, соның ішінде полиция қызметінің сервистік функцияларын әзірлеу қажеттілігін көрсетеді.

Осылайша, Президенттің Жолдауын негізге ала отырып, біз қазіргі заманғы сын-қатерлер мен қауіп-қатерлер жағдайында полиция қызметінің тиімділігін арттырудың жаңа тәсілдері мен әдістерін іздеуге және әзірлеуге бағытталған полицияның сервистік моделін дамыту саласындағы ғылыми зерттеудің маңыздылығын атап өткіміз келеді.

Әрине, аталған мемлекеттік бастамалар ғылыми қоғамдастықтың, оның ішінде Қазақстан мен таяу шет елдердің зерттеушілерінің назарын аударды. Бұл трансформацияның ұқсас процестері осы елдердің құқық қорғау жүйелерінде де орын алатындығына байланысты.

Осыған қарамастан, осы саладағы қазіргі заманғы ғылыми жұмыстардың көпшілігі құқық қорғау жүйесін жалпы қайта қарауға, атап айтқанда ішкі істер органдарының қызметіне немесе қылмыстық қудалаумен айналысатын органдарға бағытталған.

Сервистік полиция тұжырымдамасын түсіну үшін «полиция» ұғымының өзін анықтау өте маңызды. Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 6 қаңтардағы «Құқық қорғау қызметі туралы» Заңына сәйкес құқық қорғау органдарына тек ішкі істер органдары ғана емес, сонымен қатар прокуратура, мемлекеттік өртке қарсы қызмет, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет және экономикалық тергеу қызметі де кіреді [2].

Осы органдардың барлығының орталық міндеті, заңда айқындалғандай, адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарын, сондай-ақ жеке және заңды тұлғалардың заңды мүдделерін қамтамасыз ету және қорғау болып табылады. Бұл органдардың заңдылықты қамтамасыз ету, қоғамдық тәртіпті сақтау, құқық бұзушылықтарды анықтау, алдын алу және жолын кесу, сондай-ақ қылмыстық істер бойынша сот шешімдерін орындау үшін арнайы өкілеттіктері бар. Осылайша, сервистік полиция тұжырымдамасын қарастыру кезінде Қазақстан Республикасындағы құқық қорғау органдарына жүктелетін функциялар мен міндеттердің кең спектрін ескеру қажет.

«Құқық қорғау қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы құқық қорғау органдарының жалпы анықтамасын береді, полиция мен оның құрылымының нақты анықтамасы 2014 жылғы 23 сәуірдегі «Ішкі істер органдары туралы» заңда келтіріледі деп санаймыз. Осы Заңға сәйкес полиция қылмыстық және әкімшілік полицияны, сондай-ақ тергеу, анықтау бөлімшелерін және басқа бөлімшелерді қамтиды [3]. Бұл бөлу полицияның әртүрлі бөлімшелерінің функциялары мен міндеттерін неғұрлым нақты анықтауға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде қызмет көрсету моделін осы бөлімшелердің әрқайсысында қалай енгізуге және жүзеге асыруға болатындығын түсінуге көмектеседі.

«Құқық қорғау қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 22-бабына сәйкес еліміздің құқық қорғау органдары жүйесінде қызметкерлерді ведомстволық тиесілілігі

негізінде сәйкестендірудің ерекше жүйесі көзделген. Бұл олардың арнайы атақтарына немесе сынып дәрежелеріне олардың белгілі бір ведомствомен байланысын анық көрсететін сөздерді қосу арқылы жасалады. Бұл тәсіл әр қызметкердің функционалдық міндеттері мен өкілеттіктерін нақты анықтап қана қоймай, сонымен қатар әртүрлі құқық қорғау органдарымен өзара іс-қимыл мәселелерінде азаматтар үшін ашықтық пен түсіністікті қамтамасыз етеді. Атап айтқанда, «полиция» сөзі тек ішкі істер органдары қызметкерлерінің атақтарына қосылады. Бұл олардың қоғамдық тәртіпті, азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасының аумағында ІО саясатын іске асыру үшін тікелей жауапкершілігін көрсетеді.

Қазақстан Республикасының көрсетілген нормативтік құжаттарын талдауға сүйене отырып, «полиция» термині тек ішкі істер органдарының қызметкерлеріне қолданылады деп айтуға болады. Бұл қазақстандық құқықтық жүйе контекстіндегі осы құқық қорғау органының құрылымын, функциялары мен өкілеттіктерін айқындайтын маңызды айырмашылық.

Алайда, егер сіз әлемдік тәжірибеге көз жүгіртсеңіз, полиция қызметінің көптеген әртүрлі модельдерін көре аласыз. Бұл модельдер статикалық емес және әр елдің әлеуметтік-мәдени, тарихи және саяси ерекшеліктеріне байланысты өзгеруі мүмкін. Әр түрлі елдердегі полиция қызметтері әр мемлекет үшін бірегей құндылықтар, дәстүрлер мен қажеттіліктер негізінде қалыптасады және жұмыс істейді.

Полиция қызметкерлері өздері қызмет ететін қоғамның бір бөлігі бола отырып, сол қоғамның ізін қалдырады. Олардың дайындығы, құндылық бағдарлары, жұмыс әдістері және азаматтармен өзара әрекеттесу Тарихи тәжірибемен, мәдени ерекшеліктермен және қазіргі әлеуметтік-саяси шындықтармен анықталады. Сондықтан, полиция қызметінің әрбір моделі тарихи мұраның, мәдени дәстүрлердің және белгілі бір мемлекеттің заманауи сын-тегеуріндерінің бірегей үйлесімінің көрінісі болып табылады.

Мемлекеттегі саяси жағдай мен қоғамдық құндылықтар полиция құрылымдарының қалыптасуы мен жұмысында шешуші рөл атқарады. Егер мемлекеттік институттар мен саяси элита демократиялық принциптерді сақтауға және дамытуға ұмтылмаса, бұл полиция органдарының қызметі мен құндылықтарына әсер ететіні сөзсіз.

Полиция, кез-келген басқа мемлекеттік мекеме сияқты, вакуумда жоқ. Ол қоғамның бөлігі болып табылады және оның оң және теріс негізгі сипаттамаларын көрсетеді. Егер қоғамда сыбайлас жемқорлық, маскүнемдік немесе басқа қоғамға қарсы мінез-құлық үлгілері сияқты құбылыстар басым болса, онда полиция қатарында да осындай тенденциялар болуы мүмкін.

Бұл жағдайлар полиция құрылымдарында ашықтық, жауапкершілік және кәсібилік мәдениетін құрудың маңыздылығын көрсетеді. Нақты стандарттар, оқыту және бақылау болған жағдайда ғана полицияның оған зиян келтірмей, қоғамның мүддесі үшін әрекет етуін қамтамасыз етуге тырысуға болады.

Полиция құрылымдарының негізгі кәсіби принциптері, мысалы, заңдылықтың басым болуы, қоғам алдындағы жауапкершілік және шешім қабылдау процесінде ашықтық, негізінен, жалпы қабылданған. Соған қарамастан, ІО қызметі белгілі бір мәдени шеңберлер мен шектеулер шеңберінде, сондай-ақ елдің экономикалық жағдайы аясында жүзеге асырылады [4, б.545].

Әдетте, полиция қызметтері бір қарағанда көрінгеннен әлдеқайда кең жауапкершілікті өз мойнына алады. Олар тек заң сақшылары ғана емес, сонымен қатар қолайлы және қауіпсіз қоғамдық кеңістік құруға бағытталған әлеуметтік процестердің белсенді қатысушылары. Қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету міндеті тек заңдылықты сақтаумен шектелмейді. Бұл алдын алу шараларын, қоғаммен өзара әрекеттесуді, төтенше жағдайларға ден қоюды және басқа да көптеген функцияларды қамтитын кешенді және көп қырлы бағыт.

Осыған орай, полицияның бір ғана функциясын – қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуді қарастырғанның өзінде, бұл жақсы дайындалған, көп және мобильді құрамның болуын талап ететіні анық. Алайда, барлық қажетті ресурстар болса да, полиция оқшаулана алмайды. Тәртіпті тиімді қамтамасыз ету қоғаммен, басқа мемлекеттік және мемлекеттік емес құрылымдармен белсенді өзара іс-қимыл кезінде ғана мүмкін болады.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 5 қазандағы «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен 14 тұрмыс сапасын арттыру» атты Қазақстан халқына

Жолдауында: «Полиция жұмысын сервистік модельге көшіру қажет. Азаматтардың санасында полицей жазаламайды, ал ол қиын жағдайда көмектеседі» деген ұғым сақталып қалу керек [5].

Осылайша, ел Президенті қазіргі полиция азаматтарды қудалау мен жазалауға емес, оларға қызмет көрсетуге және көмектесуге бағытталуы керек деп атап көрсетеді. Бұл тәсіл құқық қорғау органдарының жұмысында неғұрлым адамгершілік және демократиялық ауысуға көшуді білдіреді. Бұл тәсіл полицияның негізгі міндеті қылмыстардың алдын алу және ашу ғана емес, сонымен қатар әртүрлі өмірлік жағдайларда азаматтарға көмек көрсету болып табылады деп болжайды. Бұл өз кезегінде қоғамның құқық қорғау органдарына деген сенімін нығайтуға және азаматтар арасында полицейдің оң имиджін қалыптастыруға ықпал етеді.

2025 жылға дейін іске асыруға арналған және Президенттің 2018 жылғы 15 ақпандағы шешімімен бекітілген Қазақстан Республикасының стратегиялық құжатында бұрын негізінен күш бірлігі ретінде қабылданған полицияны азаматтардың жеке және қоғамдық қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында қызмет көрсететін негізгі институт ретінде қайта қарастыру қажеттігіне назар аударылады. Осы трансформация шеңберінде азаматтардың қажеттіліктеріне бағдарлануға баса назар аударып, қызмет көрсетудің инфрақұрылымдық шешімдері мен әдістерін қайта қарауға ерекше назар аударылады [6].

Қазақстан Республикасының Ұлттық жоспарына сәйкес, 2025 жылға қарай құқық қорғау органдары қызметіндегі сервистік бағдарланған тәсілдің пайдасына басым күштік әдістерден бас тарту болжанады. Қарастырылып отырған құжаттарда «құқық қорғау қызметтері» және «полицияның сервистік моделі» сияқты ұғымдар енгізіліп, белсенді қолданылады. «Құқық қорғау» және «қызметтер» сөздерінің тіркесімі ерекше болып көрінгенімен, оның мағынасы өте айқын және түсінікті.

Алайда, «полицияның сервистік моделі» термині ғылыми және құқықтық лексикадағы жаңалықты білдіреді. Қазіргі уақытта бұл Тұжырымдаманың нақты Нормативтік анықтамалары мен түсіндірмелері жоқ. Сондықтан оның заңды мазмұны мен тұжырымдамалық шеңберін егжей-тегжейлі талдау және анықтау қажеттілігі туындайды.

Қызмет көрсету моделінің маңызды құрамдас бөлігі қоғаммен серіктестік болып табылады. Полиция мен азаматтар қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін күш біріктіреді, бұл құқық қорғау органдары мен халық арасындағы сенімді қалыптастыруға ықпал етеді.

Ұлттық заң ғылымында бұл тұжырымдаманың әртүрлі түсіндірмелері бар.

А.М. Сейтбеков пен Н.К. Адалиев сияқты ғалымдар сервистік полицияның қызметі қоғамдық бағытпен сипатталатынына назар аударады. Бұл азаматтармен белсенді өзара іс-қимылды ғана емес, қоғам үшін өзекті мәселелерді бастамашыл шешуді де көздейді. Мұндай мәселелерге, атап айтқанда, қауіпсіздік мәселелері, қылмыс, қоғамдық тәртіпті бұзу және қылмыстық зорлық-зомбылық объектісі болу мүмкіндігінен қорқу жатады [7, 89-бет].

И.С. Приходько мен Г.Р. Рустемова сияқты зерттеушілер сервистік полиция қызметі қылмысқа тиімді қарсы тұру, заңдылықты нығайту және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсаттары болып табылатын құқық қорғау құрылымдары мен қоғам арасындағы өзара іс-қимылдың инновациялық әдістеріне негізделген деп санайды. Бұл тұрғыда полиция жұмысындағы қолданыстағы тәсілдерді қайта қарауға және полиция мен азаматтық қоғам арасында сындарлы өзара іс-қимыл жасауға ерекше назар аударылады [8, 217-бет].

Ішкі істер органдарының қызметі тек қылмыспен күреспен шектелмейтінін атап өткен жөн. Бұл қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету, әкімшілік құқық бұзушылықтарға жауап беру және басқа да көптеген функцияларды қамтитын кең ауқымды міндеттер. Алайда, қарастырылған анықтамаларда қылмысқа қарсы тұруға баса назар аударылады, бұл біздің ойымызша тар түсінік.

Сонымен қатар, осы кемшілікке қарамастан, аталған анықтамалар полиция мен қоғам арасындағы өзара әрекеттесудің жаңа әдістерінің маңыздылығын көрсетеді, сонымен қатар азаматтармен үнемі ынтымақтастық қажеттілігіне назар аударады.

Жақында Қазақстан Республикасы Президентінің 01.09.2020 жылға арналған «Жаңа шындықтағы Қазақстан: іс-қимыл уақыты» атты халыққа Жолдауында күш құрылымдарының жұмыс әдістерін жаңғырту қажеттілігіне ерекше назар аударылады. Президент озық әдістер мен тәсілдерді белсенді қолдану елдің құқық қорғау органдарына халықаралық стандарттарға

сай келуге мүмкіндік беретінін атап өтті. Қазақстандағы заманауи шындықтар мен мән-жайлар құқық қорғау органдарының алдына өзгермелі жағдайларға бейімделу және азаматтық қоғамның сұраныстары мен қажеттіліктеріне белсенді ден қою міндетін қояды [9].

Полицияның сервистік моделі-бұл құқық қорғау органдары мен азаматтар арасындағы ынтымақтастық пен серіктестікке баса назар аударатын өзара іс-қимыл жүйесі. Бұл тәсіл полицияның жазалаушы орган ғана емес, сонымен бірге қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін онымен белсенді қарым-қатынас жасай отырып, қоғамның мүдделеріне қызмет ететіндігін көрсетеді.

Қазақстандағы полицияның сервистік моделін мұндай түсіну заң шығарушы құқық қорғау органдарының алдына қоятын нақты міндеттерді шешуге басты назар аударылады деп болжайды. Бұл ағымдағы мәселелер мен қиындықтарға жауап беруді де, ықтимал қауіптердің алдын алу бойынша белсенді әрекеттерді де қамтуы мүмкін [10, 206-бет].

Полицияның сервистік моделін табысты енгізу қоғаммен өзара іс-қимылдың сыртқы нысандарын Өзгертуді ғана емес, сонымен қатар Ішкі істер органдары жүйесінің өзін терең ішкі трансформациялауды да көздейтінін атап өту маңызды. Бұл корпоративтік мәдениетке, кадрларды даярлау мен оқыту жүйесіне, сондай-ақ ішкі бақылау мен мотивация тетіктеріне қатысты. Қазақстанда полицияның сервистік моделін табысты енгізу үшін жергілікті шындыққа бейімделген бірыңғай тұжырымдаманы әзірлеу, полиция қызметкерлерін жаңа әдістер мен тәсілдерге оқыту мен даярлау, ашық диалог және іс-қимылдардың ашықтығы арқылы полиция мен қоғам арасындағы сенімді нығайту, сондай-ақ қоғамдық пікірді ескере отырып, полиция қызметінің тиімділігін бағалау жүйесін енгізу ұсынылады.

Полиция мен қоғам арасындағы тұрақты диалогты қамтамасыз ету қажеттілігі де маңызды аспект болып табылады. Мұны өзекті мәселелерді талқылау, тәжірибе алмасу және үйлестіру үшін әртүрлі платформаларды (офлайн және онлайн форматтар) құру арқылы жүзеге асыруға болады.

Сондай-ақ, полиция жұмысына заманауи технологиялар мен инновацияларды енгізуге назар аударған жөн, бұл көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыруға және оларды азаматтар үшін қолжетімді етуге мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе, полицияның сервистік моделін іске асыру құқық қорғау органдарына деген сенім деңгейін арттыруда және Қазақстан Республикасы азаматтарының өмір сүру сапасын жақсартуда шешуші фактор бола алатынын атап өту қажет. Бұл азаматтардың құқықтары мен бостандықтары жоғары деңгейде құрметтелетін және қорғалатын неғұрлым үйлесімді және қауіпсіз қоғамның қалыптасуына ықпал етеді.

Әдебиет

1. Послание Главы государства К.К.Токаева народу Казахстана. Справедливое государство. Единая нация. Благополучное общество // Интернет-ресурс: <https://www.akorda.kz/ru/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-181130> (дата обращения: 26.09.2023).
2. Закон Республики Казахстан от 6 января 2011 года №380-IV «О правоохранительной службе» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 24.07.2023г.) // Интернет-ресурс: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30916594 (дата обращения: 26.09.2023).
3. Закон Республики Казахстан от 23 апреля 2014 года № 199-V «Об органах внутренних дел Республики Казахстан» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 01.05.2023 г.) // Интернет-ресурс: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31538985 (дата обращения: 26.09.2023).
4. Das, Dilip K., «Challenges of policing democracies: a world perspective». – Spain, 1997. – 628p.
5. Послание Президента Республики Казахстан народу Казахстана от 5 октября 2018 года // Интернет-ресурс: https://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidentarespubliki-kazahstan-nnazarbaeva-narodu-kazahstana-5-oktyabrya-2018-g (дата обращения: 26.09.2023).

6. Об утверждении Национального плана развития Республики Казахстан до 2025 года и признании утратившими силу некоторых указов Президента Республики Казахстан // Интернет-ресурс: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/U1800000636> (дата обращения: 26.09.2023)
7. Сайтбеков А.М., Адалиев Н.К. Переход к сервисной модели полиции в Казахстане // Международный научный журнал «Ғалым» Костанайской Академии МВД РК. – 2020. – №3(66) – С. 87-93.
8. Приходько И.С., Рустемова Г.Р. Опыт Казахстана по созданию сервисной полиции// Актуальные проблемы борьбы с преступлениями и иными правонарушениями. Барнаульский юридический институт МВД РФ. – 2022. – №2(22) – С. 217-218.
9. Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана «Казахстан в новой реальности: время действий» (г. Нур-Султан, 1 сентября 2020 года) // Интернет-ресурс: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37768784 (дата обращения: 26.09.2023).
10. Сабирдинов Б.С., Сайтбеков А.М. О соблюдении прав сотрудников органов внутренних дел в рамках сервисной модели полиции // Ученые труды Алматинской академии МВД Республики Казахстан им. М. Есбулатова. – 2022. – №2 (71). – С. 206-213.

АНЕС

Асем Кыргызбеккызы

Қазақстан Республикасы ІІМ

М. Есболатов атындағы Алматы академиясы

жоғары оқу орнынан кейінгі

білім беру факультетінің 1 курс докторанты,

з.ғ.м., полиция подполковнигі

Полицияның сервистік моделі аясындағы қоғаммен өзара әрекеттесуді нығайту сұрақтары

Полиция қоғамдық қауіпсіздік пен құқықтық тәртіпті қамтамасыз ету міндеттерін орындайтын ең көп құқық қорғау органының ажырамас бөлігі болып табылады. Күн сайын полиция қызметкерлері адамның және азаматтың өмірін, денсаулығын, құқықтары мен бостандықтарын, қоғам мен мемлекеттің мүдделерін құқыққа қарсы қол сұғушылықтардан қорғау, қоғамдық тәртіп пен қоғамдық қауіпсіздікті қорғау жөніндегі міндеттерді орындайды. Осылайша, мемлекеттік басқару жүйесіндегі полицияның маңызды рөлі түсінікті. Жалпы, бұл полицияның қызметі азаматтармен тікелей байланыста нақты әлеуметтік кеңістікте жүзеге асырылатындығына байланысты. Күн сайын полиция қызметкерлері күрделі кәсіби міндеттерді, қиын жағдайлар мен қақтығыстарды қателеспей шешеді. Демек, кәсіби құзыреттілік деңгейі мен полиция жұмысының тиімділік деңгейі елдегі әлеуметтік-саяси жағдайға тікелей әсер ететін қоғамдық пікірге әсер етеді. Полицияның демократиялық негіздеріне қарай ілгерілеу бақылауға бағытталған тәсілден қызмет көрсетуге бағытталған тәсілге ауысу орын алған кезде, құқық қорғау органдарының негізгі бағыты құқық бұзушылықтардың белсенді алдын алуға бағытталған кезде жүзеге асырылады.

Қызмет көрсетуге бағытталған полиция қызметі-бұл полиция мен қоғамға қылмыс мәселелерін шешу, тәртіп пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін ынтымақтастықтың жаңа әдістерін қолдануға мүмкіндік беретін модель. Ол екі негізгі құрамдас бөлікке негізделген: полицияның әдістері мен тәжірибелерін өзгерту және полиция мен қоғам арасында сындарлы қарым-қатынас орнату бойынша шаралар қабылдау.

Қоғам мен полицияның өзара іс-қимыл стратегияларын іске асыру жөніндегі шет елдердің озық және табысты практикалары полицияға қоғамдық сенімді қамтамасыз ету бағытында өзінің ұлттық тұжырымдамаларын қалыптастыру үшін сөзсіз ғылыми қызығушылық тудырады. Бұл зерттеудің мақсаты озық шетелдік тәжірибені зерделеу негізінде полицияның құқық қорғау қызметіне сервистік модельді енгізу мүмкіндігін негіздеу болып табылады. Шет елдердің тәжірибесі көрсетіп отырғандай, қол жеткізілген нәтижелер деңгейі және олардың полиция қызметінде жүргізілетін реформалардан күтілетін үміттерге сәйкестігі барлық жерде бірдей емес, бірақ Қазақстанға қатысты қоғамдық қауіпсіздік саласында сервистік технологияларды пайдалану қаншалықты әдіснамалық негізделгенін түсіну маңызды.

Урбанизацияның, құқықтық мәдениеттің және құқықтық сананың өсуіне, қылмыскердің жеке басының сапалық сипаттамаларының өзгеруіне, қолданыстағы қылмыс түрлерінің жандануына және жаңаларының пайда болуына байланысты қоғамдағы қатынастардың эволюциясы мен күрделенуі, мысалы, киберқылмыс және басқалар полиция қызметін институционалдық қайта құру қажеттілігінің катализаторы болды.

Сенім мен заңдылықты нығайтуға бағытталған халықты тарту стратегияларын полиция мекемелері кеңінен қолданады. Осы стратегиялардың практикалық артықшылықтары туралы

жүргізілген зерттеулер аралас нәтижелерді көрсетеді және полиция осы стратегияларды азшылық топтарына қарсы қолданған кезде “бір өлшем бәріне сәйкес келеді” деген менталитетті ұстанғаны үшін сынға алынады. Дегенмен, жұртшылықты тарту стратегиялары азшылық топтарымен қарым-қатынасын жақсартуға тырысатын полиция үшін таңдаулы құрал болып қала береді. Халықпен өзара әрекеттесу стратегияларының әртүрлі түрлерін шолу және талдау негізінде полиция сенім мен заңдылыққа қатысты қолданатын негізгі стратегиялардың күшті және әлсіз жақтарын сыни бағалау үшін қолданылатын өзара әрекеттесу типологиясы ұсынылған. Афроавстралиялық қауымдастықтар мен полиция арасындағы қарым-қатынасты қарастыра отырып, ынтымақтастық бастамаларын әзірлеу және жүзеге асыру кезінде полиция ескеруі керек әлеуметтік-мәдени факторларға ерекше назар аударылады. Полиция мен қоғам арасындағы сенімді нығайту мақсатында жұмыспен қамту және білім беру қызметтерін ынтымақтастық бастамаларына қосу арқылы полицияға, оның ішінде, ең алдымен, барлау ақпаратын жинаудан гөрі қоғамның қажеттіліктеріне басымдық беру қажеттілігі туралы ұсыныстар беріледі.

Полиция мен жұртшылық арасындағы сенім деңгейі, демек, полиция бөлімшесінің өміршеңдігі полицияның қызмет ретінде немесе күш ретінде әрекет етуімен тығыз байланысты екендігі таңқаларлық емес. Қоғамдастыққа бағытталған полицияның принциптері полицияның мінсіз типтік мағынада жұмыс істеуімен байланысты болса, авторлар талданған қақтығыстан кейінгі істер идеалды типтік полицияға жақынырақ. Бірқатар проблемалар анықталды және бұл модельді әртүрлі жағдайларда өміршең етеді, оны полиция негізінен жазалау қызметін жүзеге асыратын қоғамдарда енгізу кезінде ескеру қажет.

Жаңа тұжырымдама шеңберінде полицияның дамуындағы прогресс бақылауға бағытталған тәсілден қызмет көрсетуге бағытталған тәсілге ауысу орын алған кезде байқалады және құқық бұзушылықтың алдын алу полиция қызметінің негізіне айналады. Тәсіл өзгерген кезде полиция өз қызметін әзірлеу және жүзеге асыру кезінде қоғамның да, мемлекеттің де қажеттіліктеріне назар аудара бастайды және минималды және пропорционалды қуғын-сүргін принципіне сүйенеді. Бұл азаматтардың полицияға деген сенімін және жалпы биліктің заңдылығын арттырады. Халықаралық құжаттар мен шетелдік тәжірибе полиция жұмысының тиімділігін бағалау кезінде нақты қызметкерлердің азаматтармен бірлесіп халықтың мәселелерін шешу қабілетін ескеру қажет екенін көрсетеді. Проблемаларды шешудің бұл әдісі полиция қызметінің сандық көрсеткіштері ғана пайдаланылатын (нақты қызметкер салған айыппұлдар саны, құқық бұзушылықтардың анықталуы және т.б.) қарағанда тиімдірек болып саналады.

Осылайша, полиция жұмысындағы өзгерістер көптеген демократиялық елдердегі мемлекеттік басқарудың қазіргі даму тенденцияларының көрінісі болып табылады. Қызметтік модель контекстінде полицияның халықпен өзара іс-қимылын оңтайландыру, ең алдымен, полиция қызметкерлеріне деген сенімге, әріптестік қағидаттарына негізделуі тиіс. Полиция әртүрлі тілектерді қанағаттандыру арқылы емес, үнемі заңға мүлдем бейтарап қызмет көрсету арқылы қоғамдық сенімге ие болуға тырысуы керек. Қоғаммен тығыз қарым-қатынасқа негізделген полиция қызметінің қызметтік моделі барлық мәселелерді шешудің әмбебап құралы болып табылмайды, бірақ ол қоғаммен сындарлы диалог құрудың сенімді құралдарының бірі болады. Өзара іс-қимылдың осы үлгілерін пайдалану жергілікті жерлерде полиция жұмысының сапасын арттыруға және отандық құқық қорғау органдарын реформалау кезінде қойылған міндеттер шеңберінде мақсаттарға неғұрлым тиімді қол жеткізуге ықпал ететін болады.

Әдебиет

1. Мартин Д. Понимание восстановления профессионализма полиции в Великобритании (2021) Полицейская деятельность и общество.
2. Сайтбеков А.М., Культемирова Л.Т. Участие граждан в охране общественного порядка в рамках сервисной модели обеспечения безопасности // Ученые труды Алматинской академии МВД Республики Казахстан имени М. Есбулатова. – 2022. – №1 (70). – С.57-64

МЫРЗАГУЛОВ

Нургиса Мухтарович

докторант 1-го курса факультета послевузовского
образования Алматинской академии МВД
Республики Казахстан им. М. Есбулатова,
М.Ю.Н., подполковник полиции

Предупреждение и устранение факторов, способствующих правонарушениям в сфере незаконного оборота оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств через призму сервисной модели полиции

Современные условия общественной безопасности требуют от правоохранительных органов перехода к новым подходам в предупреждении и пресечении правонарушений. Одной из актуальных угроз является незаконный оборот оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств, который создает серьезные риски как для государства, так и для его граждан. Традиционные методы борьбы с преступлениями в этой сфере нуждаются в адаптации к современным реалиям, и сервисная модель полиции предоставляет эффективные инструменты для этого.

Сервисная модель полиции, ориентированная на активное взаимодействие с обществом и обеспечение высокого уровня доверия граждан к правоохранительным органам, предполагает не только реактивное реагирование на правонарушения, но и проактивную профилактическую работу. В контексте предотвращения незаконного оборота оружия ключевыми задачами становятся выявление причин и условий, способствующих этим преступлениям, а также системная работа по их устранению.

К подследственности следователей и дознавателей органов внутренних дел относятся уголовные правонарушения, связанные с незаконным оборотом огнестрельного оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств.

Так, за I-ый квартал 2024 года органами внутренних дел и национальной безопасности при координации прокуратуры реализован комплекс оперативно-розыскных мероприятий по поиску и изъятию из незаконного оборота оружия, в т.ч. похищенного во время январских событий 2022 года. В результате в 11 регионах Казахстана было изъято 268 единиц оружия, в т.ч. 38 автоматов системы Калашникова, 126 охотничьих ружей, 104 пистолета, 21 граната, 4 взрывных устройства, 30199 боеприпасов различного калибра, а также бронежилеты, защитные шлемы, наручники, магазины от автоматов, щиты и радиостанции.

Основная часть оружия и боеприпасов обнаружена в г. Алматы и Жамбылской обл. – по 4 факта, Алматинской обл. и СКО – по 3 факта, Жетысуской обл. – 2 факта, г. Байконур, г. Костанай, г. Семей, г. Усть-Каменогорск, Актыбинской обл. и Павлодарской обл. – по 1 факту [1].

Вопросы досудебного расследования уголовных правонарушений, связанных с незаконным оборотом оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств, безусловно, актуальны. Эффективно реализуя знания тактики проведения ряда следственных действий и сбора иной информации, способствующей раскрытию данной группы уголовных деяний, следователь качественнее и быстрее достигнет результатов. Однако, стоит отметить, что решению проблемы противодействия преступности рассматриваемого характера способствует не только хорошо отработанный алгоритм действий органов уголовного

преследования, но и криминологический аспект, который, в свою очередь, рассматривает детерминанты преступности.

Именно причины и условия являются основополагающими началами совершения тех или иных преступлений, выявление которых также относится к компетенции органов уголовного преследования. Обобщая, можно сказать о том, что для достижения наилучшего результата, помимо осуществления активного противодействия совершаемым преступлениям, стоит учитывать и «корень» проблемы, выражающийся в причинах и условиях совершения преступления.

К детерминантам, способствующим незаконному обороту огнестрельного оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств, можно отнести:

- 1) низкий уровень контроля за легальным оборотом оружия;
- 2) низкий уровень профилактических мер, направленных на пресечение нелегального оборота;
- 3) коррупционная составляющая по вопросу документального оформления разрешения (лицензии) на совершение ряда действий с рассматриваемыми объектами (подделка документов, разрешений и т.д.);
- 4) недостаточная защищенность Государственной границы Республики Казахстан;
- 5) слабый уровень дисциплины на объектах, вовлеченных в оборот оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств;
- 6) недостатки в исполнении служебных обязанностей должностными лицами, ответственных за сохранность арсенала;
- 7) ослабление контроля за транспортировкой и перевозкой оптовых партий оружия, боеприпасов;
- 8) нарушение правил хранения оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств в воинских формированиях, на складах хранения оружия и т.п.;
- 9) хищение оружия со складов воинских частей, из дежурных частей ГОРЛОВД и т.п.;
- 10) отсутствие взаимодействия между специальными государственными и правоохранительными органами, осуществляющими предупреждение, пресечение и расследование преступлений, связанных с незаконным оборотом оружия.

В целях усовершенствования механизма противодействия исследуемой группе деяний необходимо:

- 1) усовершенствовать систему учета и контроля за оружием, боеприпасами, взрывчатыми веществами и взрывными устройствами, находящегося в гражданском обороте;
- 2) усилить проверку условий хранения оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств в организациях и на объектах производства;
- 3) улучшить материально-техническое оснащение для надлежащего контроля охраняемых предметов в воинских частях, складах хранения оружия и дежурных частях ГОРЛОВД;
- 4) устранить пробелы в национальном законодательстве по вопросу совместного контроля над преступностью данного вида;
- 5) усилить взаимодействие между специальными государственными и правоохранительными органами;
- 6) проводить совместные специальные операции с целью изъятия оружия, боеприпасов из незаконного оборота.

Помимо указанных мер, профилактический аспект имеет и деятельность органов уголовного преследования по выявлению детерминантов (причин и условий), способствующих нелегальному обороту огнестрельного оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств.

Данную информацию органы уголовного преследования могут получить в ходе изучения личности преступника, а также обстановки, в условиях которой было совершено уголовное деяние. Личность преступника – лицо, в котором проявилась антиобщественная направленность, выражающая совокупность негативных социально значимых свойств, влияющих в сочетании с внешними условиями и обстоятельствами на характер преступного поведения.

Структура личности преступника включает в себя социально-демографические, психологические, нравственно-этические, общественно-ролевые, уголовно-правовые и криминальные элементы, установив которые органы уголовного преследования отчасти могут определить детерминанты деяния.

Так, допрос подозреваемого, установление круга лиц, с которыми он общается или ранее встречался в преступной деятельности или в жизни, позволят определить мотивы и причины преступления, а также цели лица. Обстановка совершения преступления внесет детали в «картину» события в связи с тем, что выступает в качестве объективных обстоятельств, при наличии которых осуществляется преступное деяние.

В данном случае, обстановка, в большей степени, относима к условиям совершения преступления. Например, место совершения преступления уже может говорить о многом, начиная от воинской части, в которой ненадлежащим образом осуществлялось хранение оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств, и, заканчивая населенным пунктом (регионом), где находится схрон с нелегальным оружием.

Обобщая вышесказанное, стоит отметить, что незаконный оборот оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств продолжает оставаться одной из наиболее опасных угроз для общественной безопасности. Введение сервисной модели полиции представляет собой значительный шаг вперед в борьбе с этими преступлениями, предлагая системный подход, основанный на тесном взаимодействии с обществом и профилактике правонарушений.

Анализируя причины и условия, способствующие незаконному обороту оружия, важно подчеркнуть, что традиционные методы пресечения преступлений становятся менее эффективными без участия граждан и усиленной профилактической работы. Сервисная модель полиции, ставящая во главу угла потребности населения, способствует укреплению доверия к правоохранительным органам и позволяет оперативно выявлять и устранять угрозы на ранних стадиях.

Для повышения эффективности борьбы с незаконным оборотом оружия необходимо продолжать развивать механизмы вовлечения общественности, совершенствовать информационные системы мониторинга и анализа, а также усиливать взаимодействие между полицией и другими государственными органами. Важно внедрять новые методы работы, ориентированные на предупреждение преступлений, в том числе через расширение использования аналитических инструментов и общественных инициатив.

Таким образом, сервисная модель полиции демонстрирует свою результативность в предотвращении правонарушений, связанных с незаконным оборотом оружия. Этот подход, основанный на проактивной и профилактической работе, должен стать основой для дальнейшего развития деятельности органов внутренних дел в данной сфере. Взаимодействие полиции с гражданами, привлечение общественных организаций и использование передовых технологий позволит значительно снизить уровень этих преступлений и повысить безопасность в обществе.

Литература

1. В Казахстане изъято из незаконного оборота 268 единиц оружия и 30 тысяч боеприпасов с начала года [Электронный ресурс] // https://www.inform.kz/ru/v-kazahstane-iz-yato-iz-nezakonnogo-oborota-268-edinic-oruzhiya-i-30-tysyach-boepripasov-s-nachala-goda_a4060996 (Дата посещения: 20.10.2023 года).
2. Расследование преступлений, связанных с незаконным оборотом оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств: учебное пособие. – СПб.: СПб университет МВД России, 2022. – С. 68.

КУСАИНОВА

Диана Асанкадыркызы

докторант 1 курса Факультета послевузовского
образования Алматинской академии
МВД Республики Казахстан
им. М. Есбулатова м.ю.н., капитан полиции

Сервисная полиция в Казахстане

В Казахстане сервисная полиция – это относительно новая концепция, направленная на реформирование и модернизацию правоохранительных органов. Основная цель заключается в изменении модели работы полиции, чтобы она больше соответствовала интересам общества и была ориентирована на оказание услуг населению, а не только на охрану правопорядка. Данный подход подразумевает, что полиция становится сервисом для граждан, обеспечивающим их безопасность и поддержку.

Ключевые аспекты концепции сервисной полиции в Казахстане включают:

Ориентация на граждан – полиция должна работать в интересах граждан, оказывать им помощь и реагировать на их запросы более оперативно и вежливо.

Прозрачность и открытость – улучшение коммуникации между полицией и населением, создание доверительных отношений через диалог и отчетность.

Профилактика правонарушений – акцент на предотвращение преступлений и усиление роли участковых инспекторов в жизни местных сообществ.

Повышение квалификации сотрудников – обучение полицейских навыкам общения, работе с населением, а также повышение профессионализма.

Такая модель появилась в рамках реформирования органов внутренних дел Казахстана, инициированного президентом страны. Эта реформа нацелена на повышение доверия граждан к полиции и улучшение общей эффективности правоохранительных органов.

Начало крупномасштабной реформы органов внутренних дел Республики Казахстан было заложено в Послании народу Казахстана от 5 октября 2018 года «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни», в котором Елбасы поставил задачу – внедрить новые современные форматы работы с населением, кардинально изменить критерии оценки полиции. Перевести работу полиции на сервисную модель. В ежегодном Послании народу Казахстана 1 сентября 2020 года «Казахстан в новой реальности: Время действий» одним из приоритетных направлений Главой государства также обозначен переход к «сервисной модели полиции». Полиция, это составная часть самого многочисленного правоохранительного органа, представленного во всех уголках нашей страны. Ежедневно сотрудники полиции выполняют задачи по защите жизни, здоровья, прав и свобод человека и гражданина, интересов общества и государства от противоправных посягательств, охраны общественного порядка и обеспечения общественной безопасности.

Таким образом, вполне объяснима значимая роль органов полиции в системе государственного управления. В целом, это обусловлено также тем, что деятельность полиции осуществляется в реальном социальном пространстве в непосредственном контакте с гражданами. Ежедневно сотрудники полиции разрешают сложные профессиональные задачи, непростые ситуации и конфликты, не имея права на ошибку.

Следовательно, уровень профессиональной компетентности и степень эффективности деятельности полиции влияют на общественное мнение, что непосредственно сказывается на социально-политической ситуации в стране. Прогресс в продвижении к демократическим основам полицейской деятельности достигается, когда имеет место переход от подхода, ориентированного на контроль, к подходу, ориентированному на обслуживание, где основное

внимание правоохранительных органов сосредоточено на активном предупреждении правонарушений.

Полицейская деятельность, ориентированная на сервис – это модель, которая позволяет полиции и обществу применять новые методы сотрудничества для решения проблемы преступности, обеспечения правопорядка и безопасности. Она базируется на двух ключевых компонентах: изменение методов и практики полиции и принятии мер для налаживания конструктивных взаимоотношений между полицией и обществом.

В Послании Глава государства также отметил, что назрела более целостная реформа местной полицейской службы по принципу «полиция шаговой доступности», где ключевая роль отводится участковому инспектору. И это не случайно, поскольку местная полицейская служба является подразделением полиции, непосредственно контактирующим с населением. Ключевая роль отведена участковому инспектору полиции как основному менеджеру, который помогает членам общества мобилизовать поддержку и ресурсы, для решения конкретных проблем и улучшения качества их жизни. Суть данной модели заключается в том, чтобы члены общества активно участвовали в процессе выявления проблем безопасности.

В рамках вовлечения граждан происходит расширенное и всеобъемлющее видение по предотвращению правонарушений и борьбе с преступностью, что влечет за собой внесение глубоких изменений в деятельности всей полиции. Для достижения положительных результатов и эффективности данный подход подразумевает целенаправленную поддержку как со стороны всех служб полиции, так и со стороны общественности, которая видит результаты подобного взаимодействия и своей роли в данном процессе.

Основополагающим принципом, которым можно охарактеризовать основу «сервисной модели полиции», – Полиция – это народ, а народ – это полиция. Следует отметить, что на данный момент нет единого понимания «сервисной модели полиции». В этой связи назрела необходимость разработки Казахской концепции «сервисной модели полиции», поскольку механическое внедрение различных зарубежных институциональных моделей не обеспечивает успех, если они не адаптируются к культурным, историческим, экономическим, институциональным, нормативным, политическим и социальным условиям, не говоря уже о демографических и других характеристиках. Пути, по которому следует идти, не являются, не могут и не должны быть одинаковыми.

Сервисный подход в деятельности полиции должен быть нормативно закреплён в целях выработки единых подходов в его реализации сотрудниками органов внутренних дел и понимания его сути обществом. Конечной целью является создание профессионального, представительного, подотчётного органа, реагирующего на потребности и работающего в партнёрстве с обществом. Внедрение «сервисной модели полиции» не означает, что полиция должна взять на себя контроль и ответственность за осуществление работ и функций других государственных органов. В виду того, что только при тесном взаимодействии достигается наибольший эффект, внедрение и развитие «сервисной модели полиции» требует участия всех заинтересованных сторон как общества, так и всех государственных органов.

Таким образом, изменения в работе полиции являются отражением современных тенденций развития государственного управления во многих демократических странах. Оптимизация взаимодействия полиции с населением в контексте сервисной модели должна базироваться прежде всего, на доверии к сотрудникам полиции, принципах партнёрства. Полиция должна стремиться завоевать общественное доверие, не удовлетворяя различные желания, а путем постоянной демонстрации абсолютно беспристрастного служения закону.

Сервисная модель полицейской деятельности, основанная на тесном взаимодействии с обществом, не является универсальным средством от всех проблем, однако послужит одним из надежных инструментов построения конструктивного диалога с обществом. Применение данных моделей взаимодействия будет способствовать повышению качества работы полиции на местах и более эффективному достижению целей, в рамках поставленных задач.

Литература

1. Послание народу Казахстана от 5 октября 2018 года «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни»
2. Ежегодное Послание народу Казахстана 1 сентября 2020 года «Казахстан в новой реальности: Время действий»
3. Журнал «Police.kz»

ДАЕТОВА

Аида Асылбековна

докторант 1 курса факультета послевузовского
образования Алматинской академии МВД
Республики Казахстан им. М. Есбулатова,
м.ю.н., подполковник полиции

Некоторые вопросы обеспечения общественной безопасности на объектах воздушного транспорта

Общественная безопасность на объектах воздушного транспорта является приоритетным направлением деятельности государства, так как в Республике Казахстан признаются и гарантируются права и свободы человека (п. 1 ст. 12 Конституции РК) [1].

Авиaperевозки играют значительную роль в экономике и социальном развитии Казахстана, но они также подвержены различным угрозам и актам незаконного вмешательства в их деятельность. В соответствии со статьей 105 Закона Республики Казахстана «Об использовании воздушного пространства Республики Казахстан и деятельности авиации», эксплуатанты аэродромов (вертодромов), эксплуатанты воздушных судов обязаны принимать меры по защите гражданской авиации от актов незаконного вмешательства в ее деятельность.

Актом незаконного вмешательства в деятельность гражданской авиации является акт или попытка совершения акта, который создает угрозу безопасности гражданской авиации на земле и в воздухе, а именно: незаконный захват воздушного судна; разрушение воздушного судна, находящегося в эксплуатации; захват заложников на борту воздушного судна или на аэродромах; насильственное проникновение на борт воздушного судна, в аэропорт (аэродром) или в расположение аэронавигационного средства или службы; помещение на борту воздушного судна или в аэропорту оружия, опасного устройства или материала, предназначенных для преступных целей;

Использование воздушного судна, находящегося в эксплуатации, с целью причинить смерть, серьезное увечье человеку или нанести значительный ущерб имуществу или окружающей среде; сообщение ложной информации, ставящей под угрозу безопасность воздушного судна в полете или на земле, безопасность пассажиров, членов экипажа, наземного персонала или общественности в аэропорту или в расположении средства или службы гражданской авиации (ст. 105 Закона Республики Казахстана «Об использовании воздушного пространства Республики Казахстан и деятельности авиации») [2].

Что касается вопросов обеспечения общественной безопасности в аэропортах, то они должны находиться в области повышенного внимания правоохранительных органов и субъектов обеспечения авиационной безопасности. Компетентными органами в данной сфере являются: службы авиационной безопасности аэропортов и авиационных предприятий, подразделения ведомственной охраны, а также уполномоченные органы и службы.

Наряду с этим, обязанность по обеспечению безопасности граждан и общественного порядка в аэропортах и других объектах транспортной инфраструктуры возложена на органы внутренних дел. Законом Республики Казахстан «Об органах внутренних дел» закреплено, что органы внутренних дел Республики Казахстан являются правоохранительным органом, предназначенным для защиты жизни, здоровья, прав и свобод человека и гражданина, интересов

общества и государства от противоправных посягательств, охраны общественного порядка и обеспечения общественной безопасности [3].

Согласно Приказа Министра внутренних дел Республики Казахстан объекты на воздушном транспорте: 1) на территории и объектах, расположенных в границах аэродромов, аэропортов и аэровокзалов; 2) на воздушных судах, входят в перечень объектов, обслуживаемых органами внутренних дел на транспорте [4]. Подразделением Министерства внутренних дел Республики Казахстан, осуществляющим руководство органами и подразделениями полиции на транспорте, является Департамент полиции на транспорте.

В основные задачи Департамента полиции на транспорте входят: 1) профилактика правонарушений; 2) охрана общественного порядка на объектах воздушного и железнодорожного транспорта; 3) борьба с преступностью; 4) исполнение административных взысканий; 5) иные задачи, возлагаемые на Департамент законами Республики Казахстан и актами Президента Республики Казахстан [5].

Тем самым, сотрудники полиции на транспорте обязаны участвовать в обеспечении общественной и авиационной безопасности в области гражданской авиации, обеспечивать оперативное реагирование на сообщения об актах незаконного вмешательства в деятельность гражданской авиации.

Вместе с тем, несмотря на наличие указанных нормативных правовых актов, вопросы организации взаимодействия полицейских и хозяйствующих субъектов, обеспечивающих транспортную безопасность, не имеют должной правовой регламентации. Это не только негативно сказывается на результатах оперативно-служебной деятельности, но и создает предпосылки для дальнейшего осложнения криминальной обстановки, снижает эффективность профилактических мероприятий.

Недостатки нормативно-правовой базы, а также отсутствие достаточного количества научных исследований, направленных на решение проблем организации взаимодействия в сфере транспортной безопасности, приводят к существенным затруднениям в организации борьбы с преступностью, которые не могут быть устранены без комплексного, системного подхода к существующей проблеме. Необходимость взаимодействия в сфере авиационной безопасности между транспортными и территориальными органами внутренних дел и транспортными предприятиями обусловлена также тем, что для данных структур характерны общие цели, задачи, некоторые функции, применяемые формы и методы работы в направлении обеспечения общественной безопасности, борьбы с терроризмом, незаконным оборотом наркотиков и т.п. Именно поэтому организация взаимодействия транспортных, территориальных органов внутренних дел и руководителей авиатранспортных предприятий в части обеспечения транспортной безопасности базируется в основном на личной инициативе. Данное взаимодействие законодательно почти не закреплено, а существующая система оценки не учитывает его результаты при подведении итогов работы конкретных органов и подразделений [6].

Необходимо учитывать специфику условий, в которых реализуется деятельность по обеспечению общественной безопасности на объектах воздушного транспорта. Взаимодействие различных юридических лиц, государственных организаций, вовлеченность большого количества объектов транспортной инфраструктуры, высокая плотность пассажиропотока на ограниченной территории приводят к необходимости учета рациональности и достаточности применения превентивных мер [7].

Как отметило руководство Департамента полиции на транспорте: «Сегодня министерством внутренних дел проводится огромная работа по укреплению правосознания граждан, развитию партнерских отношений между полицией и обществом, то есть внедрением сервисной модели деятельности органов внутренних дел. Мы многое делаем для того, чтобы работа полицейских была более понятна и открыта для народа. Налаживание диалога общества и полиции невозможно без создания единого информационного пространства. Для этого, повсеместно на объектах транспорта размещены QR-коды, посредством которых 81% граждан показали, что доверяют транспортным полицейским; кроме этого, гражданами вносятся предложения по совершенствованию деятельности транспортной полиции» [8].

На сегодняшний день казахстанская полиция находится в процессе крупномасштабной реформы, начало которой было заложено в Послании Главы государства К.К. Токаева народу Казахстана от 5 октября 2018 года «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни», в котором поставлена задача – внедрить новые современные форматы работы с населением, кардинально изменить критерии оценки полиции, перевести работу полиции на сервисную модель [9].

Одним из шагов в реализации указанной реформы в транспортной полиции явилось издание приказа Министром внутренних дел Республики Казахстан «Об утверждении Инструкции по несению патрульно-постовой службы сотрудниками полиции Республики Казахстан по обеспечению охраны общественного порядка на объектах транспорта и метрополитена» (далее – *Инструкция*).

В Параграфе 1 Главы 3 Инструкции закреплена специальная норма «Несение патрульно-постовой службы по обеспечению охраны общественного порядка в аэропортах», согласно которой, задачами патрульно-постового наряда (далее – *ППН*) в аэропортах является патрулирование терминала аэропорта с обходом мест присутствия пассажиров. Проход в контрольную зону аэровокзала осуществляют только в случаях служебной необходимости и оказания помощи работникам авиапредприятия.

При этом, ППН при несении службы в аэропортах:

1) взаимодействует со службой авиационной безопасности, оказывает содействие в обнаружении проноса запрещенных предметов в здание аэропорта, при обнаружении запрещенных предметов немедленно докладывает в дежурную часть;

2) принимает высаживаемого пассажира от бортпроводника воздушного судна, в случае принудительного снятия с рейса правонарушителя, на основании акта командира воздушного судна, либо не допускает к посадке на основании акта передачи правонарушителя сотрудниками наземной службы авиакомпании. В случае наличия правонарушения принимает меры привлечения к ответственности в соответствии с требованиями Кодекса об административных правонарушениях;

3) оказывает содействие службе авиационной безопасности в условиях осуществления работниками авиапредприятия ограничительных мер, специальных процедур авиационной безопасности пассажиров, воздушных судов, аэропорта (карантин, специальные мероприятия);

4) оказывает необходимую помощь работникам авиапредприятия и службе авиационной безопасности в предотвращении хищений грузов [10].

Таким образом, для обеспечения общественной безопасности полиция должна осуществлять свою деятельность в партнерстве с обществом и организациями, что позволит полноценно определять проблемы, потребности и, соответственно, принимать разумные решения. Для достижения подобных партнерских отношений, полиция должна интегрироваться в общество и укрепить свою легитимность посредством осуществления полицейской деятельности на основе согласованных действий и улучшения качества услуг, оказываемых обществу.

Аспекты общественной безопасности должны соответствовать реалиям жизни и быть тесно увязаны между всеми субъектами обеспечения авиационной безопасности.

Литература

1. Конституция Республики Казахстан (принята на республиканском референдуме 30.08.1995) (с изменениями и дополнениями по состоянию на 19.09.2022г.) //Интернет-ресурс://<https://online.zakon.kz> (дата обращения 01.10.2024).

2. Закон Республики Казахстан от 15.07.2010 №339-IV «Об использовании воздушного пространства Республики Казахстан и деятельности авиации» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 17.07.2024г.) //Интернет-ресурс://<https://online.zakon.kz> (дата обращения 02.10.2024).

3. Закон Республики Казахстан от 23 апреля 2014 года №199-V «Об органах внутренних дел Республики Казахстан» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 17.07.2024) (ст.1) //Интернет-ресурс://<https://online.zakon.kz> (дата обращения

03.10.2024).

4. Об утверждении Перечня объектов, обслуживаемых органами внутренних дел на транспорте «Перечень объектов, обслуживаемых органами внутренних дел на транспорте», приложение утвержденное приказом Министра внутренних дел Республики Казахстан от 1 ноября 2022 года №848.

5. Положение о Департаменте полиции на транспорте Министерства внутренних дел Республики Казахстан, Приложение 21 к приказу Министра внутренних дел Республики Казахстан от 1 октября 2014 года №662 // Интернет-ресурс: [https://](https://www.gov.kz) Положение о Департаменте полиции на транспорте Министерства внутренних дел Республики Казахстан (www.gov.kz) (дата обращения 04.10.2024).

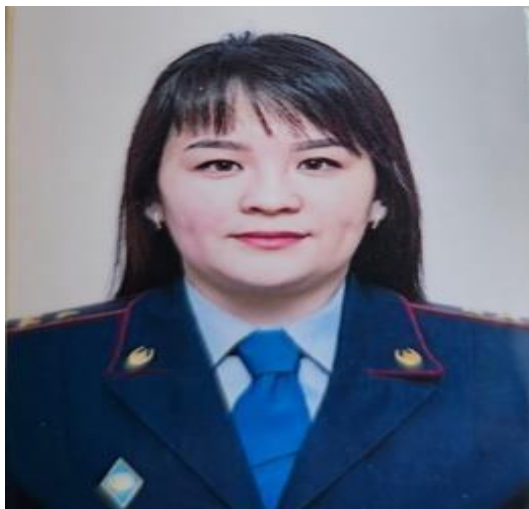
6. Захватов И.Ю., Ходырев Т.Б. О роли органов внутренних дел в обеспечении безопасности на объектах воздушного транспорта // Интернет-ресурс: [https://](https://cyberleninka.ru) О роли органов внутренних дел в обеспечении безопасности на объектах воздушного транспорта (cyberleninka.ru) (дата обращения 04.10.2024);

7. Матюхин О.И. К вопросу об обеспечении общественной безопасности на объектах воздушного транспорта// Интернет-ресурс: [https://](https://cyberleninka.ru)К вопросу об обеспечении общественной безопасности на объектах воздушного транспорта (cyberleninka.ru) (дата обращения 05.10.2024).

8. Информационный медиа-портал Polisia.kz, «Начальник ДП на транспорте рассказал об итогах года» от 28.12.2023 года // Интернет-ресурс: <https://polisia.kz/ru/nachal-nik-dp-na-transporte-rasskazal-ob-itogah-goda/?ysclid=m21ij2ib47927569585> (дата обращения 05.10.2024).

9. Послание Президента Республики Казахстан К.К. Токаева народу Казахстана «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни», г. Астана, 05.10.2018 года //Интернет-ресурс: [https://](https://zakon.kz) Послание Президента Республики Казахстан народу Казахстана «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни» (г. Астана, 5 октября 2018 года) (zakon.kz) (дата обращения 03.10.2024).

10. Приказ Министра внутренних дел Республики Казахстан от 02.02.2023 года №115 «Об утверждении Инструкции по несению патрульно-постовой службы сотрудниками полиции Республики Казахстан по обеспечению охраны общественного порядка на объектах транспорта и метрополитена» // [https://](https://zan.kz) Об утверждении Инструкции по несению патрульно-постовой службы сотрудниками полиции Республики Казахстан по обеспечению охраны общественного порядка на объектах транспорта и метрополитена – ИПС «Әділет» (zan.kz) (дата обращения 06.10.2024).

ТОЛЫКБАЕВА

Ботагöz Маратқызы

докторант 1 курса факультета послевузовского
образования Алматинской академии МВД
Республики Казахстан им. М. Есбулатова
м.ю.н., капитан полиции

Совершенствование деятельности участковых инспекторов полиции в рамках сервисной модели

На сегодняшний день в Республике Казахстан наблюдается трансформация политической системы, предусматривающая внедрение передового международного опыта на всех уровнях государственного управления, более самостоятельное развитие местного самоуправления, расширение роли участия граждан в процессе принятия решений и контроля над их реализацией и т.д.

Одним из основных индикаторов изменений стал пересмотр подходов по дальнейшему развитию Казахстана в пользу **политико-административного измерения**, необходимых в современных условиях преобразований. В связи с этим в своем первом Послании народу Казахстана «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана», озвученном 2 сентября 2019 г., Президент сделал акцент именно на проведение политических преобразований в рамках формирования современного эффективного государства. Необходимо «...изменение образа и формата деятельности полиции как силового инструмента государства в сторону ее трансформации в орган по оказанию услуг гражданам для обеспечения их безопасности на основе сервисной модели» [1].

В условиях динамично развивающегося и разнообразного сообщества, необходимо внедрять новые современные форматы работы с населением, кардинально изменить критерии оценки полиции. В связи с этим, в ежегодном Послании народу Казахстана 1 сентября 2020 года «Казахстан в новой реальности: Время действий» одним из приоритетных направлений обозначен переход к «сервисной модели полиции» [2].

Сервисная полиция - это один из элементов модели безопасности общества. Его основа - устойчивые партнёрские отношения государственных институтов с гражданами для совместного выявления и решения проблем в сфере правопорядка.

«Назрела необходимость проведения более целостной реформы местной полицейской службы по принципу «полиции шаговой доступности», где ключевая роль отводится участковому инспектору. Следует законодательно повысить статус участкового инспектора, предоставить ему все возможности для продуктивной работы.

Он должен быть узнаваемым, доступным, авторитетным для граждан, активно защищать их права. Важно научить сотрудников правоохранительных органов вести открытый диалог с людьми. Это направление должно стать приоритетным в системе подготовки и подбора кадров. Много говорится о развитии систем видеонаблюдения, но при этом помещения самих правоохранительных органов зачастую так и остаются «слепыми» зонами» [2].

Отныне ключевая роль в предупреждении правонарушений отводится участковым инспекторам, в этой связи повышен их статус, расширена компетенция по рассмотрению дополнительных административных правонарушений, увеличено штатное количество единиц данной

службы, в том числе участковых инспекторов по делам несовершеннолетних и сотрудников подразделений по защите прав женщин.

По принципу полиции «шаговой доступности» организованы посты с круглосуточным приемом граждан, введено гибкое патрулирование, устанавливаются «тревожные кнопки» в общественных местах и на автомагистралях. Участковый инспектор полиции стал еще ближе к гражданам и стал мобильнее – теперь они состоят в чатах многоквартирных домов, что позволяет мгновенно реагировать на любые внештатные ситуации незамедлительно, а также благодаря такому подходу, сокращено количество обращений от жителей в несколько раз. При обходе своего участка участковые инспекторы полиции в местах скопления людей размещают буклеты со своими данными.

На сегодняшний день планомерно идет укрепление материально-технического оснащения опорных пунктов полиции, приобретение служебных автомобилей, а также повсеместно устанавливаются системы видеонаблюдения. Все это благоприятно влияет на скорость и качество работы местной полицейской службы.

При переходе на сервисную модель полиции была подготовлена правовая и организационная база, в частности приняты кодексы, отраслевые законы, в т.ч. «О профилактике правонарушений», «Об участии граждан в обеспечении общественного порядка» и другие. Функционируют и соответствующие государственные и общественные институты. Созданы межведомственные комиссии по профилактике правонарушений на центральном, региональном и районном уровнях. Стоит отметить, что сервисная модель полиции представляет стратегию оказания качественных услуг гражданам и решение вопросов безопасности в тесном сотрудничестве с обществом. Иначе говоря, это устойчивые партнерские отношения государственных институтов с гражданами для совместного выявления и решения проблем в сфере правопорядка.

Необходимо отметить, что в мире нет единой модели сервисной полиции, но есть общие принципы – это узнаваемость, доступность, доброжелательность, прозрачность и подотчетность. Если же говорить об отличиях, то если для традиционной работы полиции характерно сосредоточение на борьбе с преступностью, то в сервисной модели главная миссия состоит в обеспечении чувства безопасности и профилактике правонарушений. Стил оперативной работы включает превентивное решение проблем безопасности, помимо мер реагирования на случившиеся события. Фокусом становятся граждане и сообщества, а показателями эффективности – доверие к полиции, качество жизни сообществ в совокупности с количественными показателями преступности.

Ведется немаловажная работа по улучшению имиджа полиции. Если ранее сотрудники при беседе с гражданами предъявляли какие-либо требования, то сегодня диалог полицейского начинается с фразы «Чем я могу Вам помочь?» Эта фраза располагает к доверительному отношению граждан и положительно влияет на исход ситуации. Если ранее работа местной полицейской службы основывалась на статистических данных выявления правонарушений, то на сегодняшний день эта тенденция сменилась на пресечение правонарушений, на постоянную готовность к диалогу и оказание помощи гражданам.

С момента перехода к сервисной модели при активном сотрудничестве с гражданами «на местах», было установлено, что системными правонарушениями являются квартирные и карманные кражи, факты мошенничества и нередко нарушения общественного порядка. При изменении курса работы местной полицейской службы на исследуемой территории сократилось количество правонарушений, этого удалось добиться путем установления видеокамер, корректировки времени и маршрута патрулирования полицейских на наказание, принимают неправительственные организации. Изменения в методах и тактике несения службы полиции и Национальной гвардии, внедрение цифровых инструментов в их повседневную деятельность, позволили повысить эффективность обеспечения правопорядка на улицах и в других общественных местах, а также снизить коррупционные риски.

Особую тревогу вызывают тенденции увеличения фактов насилия в отношении женщин и детей, которые составляют половину всех пострадавших от таких преступлений.

В настоящее время система защиты женщин и детей от насилия реализуется в основном в сфере административного права. При этом полиция, в рамках возложенных полномочий, принимает меры реагирования только на последствия противоправных действий [3]. Активное участие в вопросах профилактики правонарушений, оказания помощи жертвам бытового насилия и торговли людьми, ресоциализации лиц, отбывших

В условиях перехода к сервисной модели полиция перешла от заявительного на выявительный характер регистрации бытовых правонарушений. Новые поправки позволяют возбуждать дела об административных правонарушениях без заявления потерпевших. По факту совершения бытового насилия для составления протокола теперь достаточно показаний свидетелей, соседей, записей камер видеонаблюдения и видеорегистратора. Окончательное решение принимает суд.

Реформирование органов внутренних дел идет планомерно и качественно. На сегодняшний день органы внутренних дел устремлены к новым стандартам, которые работают на повышение уровня доверия населения к полиции с целью обеспечения максимальной безопасности и чувства защищенности каждого гражданина.

Литература

1 Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана. Послание Главы государства народу Казахстана от 2 сентября 2019 года.

2 Казахстан в новой реальности: время действий. Послание Главы государства народу Казахстана от 1 сентября 2020 года.

3 Об утверждении Концепции обеспечения общественной безопасности в партнерстве с обществом на 2024-2028 годы (в сфере профилактики правонарушений). Постановление Правительства Республики Казахстан от 29 декабря 2023 года №1233.

SABANOVA
Anna Sergeevna

Master's student of the 2nd year of scientific and pedagogical magistracy of the Almaty Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Kazakhstan named after M. Esbulatov, senior lieutenant of police

Changing aspects of the police service model in digital century

The movement toward community policing has gained momentum in recent years as police and community leaders search for more effective ways to promote public safety and to enhance the quality of life in their neighborhoods. Chiefs, sheriffs, and other policing officials are currently assessing what changes in orientation, organization, and operations will allow them to benefit the communities they serve by improving the quality of the services they provide. Community policing encompasses a variety of philosophical and practical approaches and is still evolving rapidly. Community policing strategies vary depending on the needs and responses of the communities involved; however, certain basic principles and considerations are common to all community policing efforts.

The first mention of this concept in Kazakhstan was mentioned in the message to the people of Kazakhstan from September 1, 2020 Kasym-Jomart Tokayev noted that in the whole progressive world the institution of police is developing on the basis of a service model.

Police service model considered on providing high quality services to the community, which they deserve. This model underlines the next principles:

Orientation on citizens: police put above everything else, needs and satisfaction of social communities [1].

Proactivity: police perceive restricted measurements for solving the problems before their emerge

Partnership: police cooperates with different parties of society interested in maintaining order and crime prevention, including residents, entrepreneur and local government

Appovement of responsibility: police look after their actions and handle management of communities, under their jurisdiction.

Digitalization of police

Digitalization - is a usage of digital technologies in enhancement of police operations. It cover a broad spectrum of applications, including:

Management of data: accumulation, preservation and analyze of data to gain information [2].

Systems integration: connection of different police systems made in order to improve efficiency

Mobile devices: allowing police to access information and other instruments through mobile phones.

Anticipating analytic: usage of data to reveal models and projections of the future crimes.

Virtual and augmented reality: creation of interactive and engaging methods of training and studying [3].

Integration of service police model and digitalization resulting in the evolution of the number of benefits.

Improvement of the given services: digitalization can support efficiency and quality of maintenance.

Increase of accountability: Information, which was accumulated due to the digital systems, may supply a comparatively higher extent of transparency and accountability.

Strengthening connection between community: exploitation of social media and online-platforms could encourage communication and interaction with society.

Rise of security: predictable analytic and other digital tools might be an aid in prognosis and prevention of offenses.

Resources optimization: digitalization has opened an opportunity to optimize police operations, this way allowing to focus on more essential tasks

Integration of the police service model and digitalization has significant meaning in setting up a more efficient, responsible and oriented civilian safety model. Digital technologies extended opportunities for police officers, improving the quality of presented services and embed liaison with the community.

Accepting service model, police can focus on the needs of civilians and use digitalization as a tool to raise the level of security and order, as well as prosperity. The long-term success of community policing in transforming the law enforcement profession depends on the willingness of local governments to pursue effective integration.

It depends on. Elected and appointed administrators will understand and participate in the development of law enforcement implementation strategies. Mayors, city administrators, legislative representatives. Other government officials should not be passive partners in this process, they must guide the expansion of this movement toward «regionally oriented government» at the local level.

Just as the police must determine the best way to respond to and solve crime and violence problems, political leaders and service providers must political leaders and service providers need to find ways to direct all available resources to these critical social problems. Law enforcement alone is not the answer.

However, community policing can be a catalyst for solving the problems of crime and violence, mobilizing resources at the national, state, and local levels, to more successfully impact these issues.

Digital technologies play an essential role in communication improvement between police and community. These are several key methods of their appliance:

- Social media: Social networks, like Facebook, Twitter and Instagram, provide police with a platform to exchange information with the community in a real time. They might be used in order to make renewals about community' security, publications of warnings about crimes and interactions with citizens.

- Online-platforms: police departments use online platforms, as web-sites and mobile apps for providing information about services, resources and events. These platforms also serve as canals for the purpose of accumulating reviews of community and problems' solutions.

- Electronic mail and text messages: E-mail and text messages may be used for the direct communication with each citizen and social groups. This circumstance allows police to send notifications about security, requests for the information and invitations for the events.

- Video conference: Video conferences enable police officers to set up virtual meetings with community members, even if they are in different locations. It might be useful for the commencement of community forums, discussion of the safety issues and provision of education. [4]

- Online-surveys and questionnaires, these could be put into usage for the comments gathering from the communities about services quality of law enforcement and obstacles connected to the security. This condition is performed to be an aid to understand needs and priorities of the society and correspondingly rectify their actions.

Besides, digital technologies may be exploited for the enhancement of double sided liaison between police and community:

Chat-bots on the web-sites and social networks might provide automated answers for the frequently asked, common questions and direct residents to the suitable resources. [2]

Surveillance system installed to look after complaints: online-systems of the claims tracking, allow citizens to submit complaints, keeping track of their statuses and receive modifications about results. These aspects improve transparency and accountability of police.

Mobile apps for the neighbors, this invention maintains the security level, letting each resident to inform about precarious behavior, exchange data about safety conditions and quickly alert police in case of emergency situations. [2]

There are several benefits to incorporating digital technology into police-community communications:

- Increased transparency and accountability: Digital platforms provide transparency into police actions and allow residents to easily raise concerns.
- Real-time communication and two-way interactions strengthen police-community ties and foster trust and cooperation.
- Digital technology automates operations and reduces response times, allowing police to focus on more important tasks.
- Online platforms and mobile apps expand police reach and enable them to communicate with a wider audience.
- Improved communication facilitates information sharing between police and the community, helping to prevent and resolve safety issues.

In conclusion, digital technology is essential to improving police-community communication. By utilizing a variety of digital platforms and tools, police can effectively connect with residents, strengthen community relations, increase transparency, and improve public safety.

Bibliography

1 Martin Innes, Colin Roberts, Trudy Lowe, Helen Innes. *Neighbourhood Policing: The Rise and Fall of a Policing Model*. – Oxford: Oxford University Press, 2020. – 288 p.

2 Fielding N., Innes M. Reassurance Policing, community policing and measuring police performance // *Policing and Society*. – № 16 (2). – 2006. – P. 127–145.

3 Нижник Н.С. Взаимодействие полиции и общественных объединений: нормативные основания и практика взаимоотношений / Неделя науки СПбПУ: материалы научной конференции с международным участием, Санкт-Петербург, 13-19 ноября 2017 года. – Санкт-Петербург: Санкт Петербургский политехнический университет Петра Великого, 2018. – С. 334–337.

4 Геворкян А.И. Трансформация полицейской системы в условиях современности на пути к модели «полиция для общества» / Актуальные проблемы права и правоприменительной деятельности: материалы Всероссийской научно-практической конференции. – Новороссийск, 18 мая 2018 года. – Новороссийск: Краснодарский университет МВД России, 2018. – С. 36-40.

DILMAGAMBETOVA

Saltanat Serikkyzy

Master's student of the 2nd year of scientific and pedagogical magistracy of the Almaty Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Kazakhstan named after M. Esbulatov, senior lieutenant of police

Problems of countering drug crime in the activities of neighborhood police inspectors within the framework of the service model

The introduction of the service police system is a new step in reforming the activities of the IAB, and it was approached gradually: in his annual Address, the First President of the State demanded the introduction of new modern formats of work with the population, and radically change the criteria for evaluating the police [1].

Service - service to the population in various spheres of everyday life.

The following concept of «service police» is accepted in international practice: «Service policing is a community-oriented approach in police activities – management style, organizational strategy aimed at problem solving and partnership with the community». Within the framework of this strategy, the police are oriented towards a proactive model of work, focused on close interaction with the community, joint solution of security issues, taking into account the public's opinion on the effectiveness of the police service and the priority of security issues of residents living in a particular territory. Service-oriented policing is a model that allows the police and the community to apply new methods of cooperation to solve the problem of crime, law enforcement and security [2].

It is based on two key components: changing police methods and practices and taking steps to build a constructive relationship between the police and the community. The essence of this model is that members of the community are actively involved in the process of identifying security problems. Through citizen involvement, an expanded vision for preventing and combating offenses occurs, which entails making profound changes in the entire police force. To be effective, this approach involves dedicated support from all police services as well as from the public, who see the results of the engagement and their role in the process.

Currently, the main problem of countering drug-related crime in the activities of district police inspectors within the service model is search. We all know that before the arrival of the investigative task force to the scene of crime, the first to arrive at the scene of crime is the external police service (local police service), namely neighborhood police inspectors and traffic patrol officers, and before the arrival of the investigative task force, the local police service performs a search with violations, which affects the fate of the criminal case in the future [3].

A specific example that met in my practice is the search, in the performance of this action were found violations related to paragraph 6 and paragraph 10 of the Code of Administrative Offenses Article 791. Personal search and search of things that are with a natural person.

Paragraph 6: Inspection of items (hand luggage, baggage, hunting and fishing gear, spoils and other items) belonging to a natural person shall be carried out in the presence of the person who owns or possesses the items and with the participation of two witnesses.

In this case, the local police service conducts without the participation of witnesses, which is a violation.

Paragraph 10: A record is drawn up of the body search and the search of a physical person's belongings. A copy of the report of the body search shall be handed to the person against whom the proceedings are being conducted or to his or her legal representative. The protocol shall contain the date, time and place of its drawing up, position, surname and initials of the person who drew up the protocol, information about the person subjected to personal search, type, quantity, other identification features of things, including type, make, model, caliber, series, number, number, features of weapons, quantity and type of ammunition, special technical means for conducting special operational-search activities and cryptographic means of protection of information.

However, the local police service performs searches without drawing up a search report, which is a significant violation, in connection with which criminal cases are terminated in connection with the above violations.

In connection with the presented circumstances, one of the solutions within the framework of the service police is to train investigators, a member of the local police service step by step. In this training it is proposed to teach the correct composition of the search according to paragraph 6 and paragraph 10 of the Code of Administrative Offenses Article 791.

Another solution is to form a group of local police officers trained in the correct search according to paragraph 6 and paragraph 10 of the Code of Administrative Offenses, Article 791, which this group could travel to crime scenes related to crime.

In conclusion, it is literate members of the local police service that will improve the trust the police service has with the public, which is one of the main objectives of the service model of policing.

Bibliography

1. Послания народу Казахстана Президентом страны Косым Жомарт Кемелович Токаев 1 сентября 2020 года «Казахстан в новой реальности: Время действий»// https://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-1-sentyabrya-2020-g
2. On Police: fed. law d.d. Febr. 7, 2011 №3-FL (as amended on Apr. 4, 2019). Access from the legal reference system «ConsultantPlus». URL: <http://www.consultant.ru/popular/obob/>
3. Fielding N., Innes M. Reassurance Policing, community policing and measuring police performance // Policing and Society. – №16 (2). – 2006. – P. 127-145.

**«Сервистік модель шеңберінде учаскелік полиция инспекторларының қызметін жетілдіру» тақырыбындағы дөңгелек үстел
ҚАРАРЫ**

Пікір алмасу, ағымдағы сын-қатерлерді талдау және үздік отандық және халықаралық тәжірибе негізінде сервистік модель шеңберінде учаскелік полиция инспекторларының жұмысын жетілдіруді жетілдіру бойынша ұсыныстар мен ұсынымдар:

1. Халықпен өзара іс-қимыл сапасын арттыру.

Учаскелік полиция инспекторларының қызмет көрсетілетін аумақтардың тұрғындарымен сенімгерлік қатынастарды дамыту жөніндегі жұмысын күшейту ұсынылады. Ол үшін келесілер қажет:

- қауіпсіздік пен құқықтық тәртіпке қатысты проблемалық мәселелерді анықтау үшін жергілікті қауымдастықтармен тұрақты кездесулер өткізу;

- жергілікті ұйымдардың белсенділері мен өкілдерін профилактикалық іс-шараларға, соның ішінде тақырыптық кездесулер мен бірлескен акцияларға тарту;

- учаскелік инспекторлар мен халық арасында жедел кері байланыс үшін интерактивті платформалар мен мобильді қосымшаларды енгізу.

2. Учаскелік инспекторлар қызметінде сервистік тәсілді дамыту.

Сервистік модельді енгізу учаскелік инспекторлардың негізгі назарын құқық бұзушылықтардың алдын алуға және азаматтардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағыттауды талап етеді. Осыған байланысты ұсынылады:

- тиімді қарым-қатынас жасау және жанжалды жағдайларды шешу дағдыларын қоса алғанда, сервистік модель қағидаттары бойынша учаскелік инспекторлар үшін қосымша оқыту бағдарламаларын енгізу;

- жанжалдарды азайтуға және құқық бұзушылықтардың алдын алуға бағытталған тәсілдерге назар аудара отырып, сервистік модель бойынша табысты халықаралық тәжірибені пайдалану.

3. Учаскелік инспекторлардың еңбек жағдайларын жақсарту.

Учаскелік инспекторлардың жұмыс тиімділігі мен уәждемесін арттыру үшін мыналар ұсынылады:

- халықтың тығыздығын, криминогенділік деңгейін және аумақтың ерекшеліктерін ескере отырып, учаскелік инспекторлар арасында жүктемелердің біркелкі бөлінуін қамтамасыз ету;

- азаматтардың өтініштеріне жедел ден қою үшін қазіргі заманғы байланыс құралдары мен көлік құралдарын қоса алғанда, учаскелік пункттерді материалдық-техникалық қамтамасыз етуді күшейту;

- жұмыста сервистік тәсілді белсенді пайдаланатын және құқық бұзушылықтардың алдын алу бойынша жоғары нәтижелер көрсететін учаскелік инспекторлар үшін қосымша көтермелеу шараларын енгізу.

4. Қоғамдық ұйымдармен және жергілікті билік органдарымен ынтымақтастықты дамыту.

Қоғамдық қауіпсіздік деңгейін арттыру және полицияға деген сенімді нығайту мақсатында:

- жергілікті қоғамдық ұйымдарды құқық бұзушылықтың алдын алу және қоғамдық тәртіпті нығайту жөніндегі бірлескен іс-шараларға белсенді тарту;

- азаматтардың қауіпсіздігіне тікелей әсер ететін әлеуметтік мәселелерді бірлесіп шешу үшін учаскелік инспекторлар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдары арасындағы өзара іс-қимылды нығайту.

5. Ақпараттық қолжетімділікті және профилактикалық жұмысты кеңейту.

Учаскелік инспекторлардың жұмысы және құқық бұзушылықтың алдын алу шаралары туралы халықтың хабардар болу деңгейін арттыру маңызды деп санаймыз:

- өзін-өзі қорғау шаралары, құқық бұзушылықтардың алдын алу және полицияға жүгінудің қолжетімді арналары туралы дәрістер, тренингтер мен ақпараттық таратылымдарды қоса алғанда, халық арасында түсіндіру жұмыстарын жүргізу;

- азаматтардың сенімін нығайта отырып және полиция жұмысының ашықтығын арттыра отырып, ресми сайттар мен әлеуметтік желілерде сервистік модель шеңберінде атқарылған жұмыстар мен қол жеткізілген нәтижелер туралы тұрақты есептерді жариялау.

Сервистік модель шеңберінде учаскелік инспекторлардың қызметін жетілдіру бойынша ұсынылған шаралар қоғамдық қауіпсіздікке және полицияға деген сенімді нығайтуға оң әсер етеді.

РЕЗОЛЮЦИЯ

круглого стола на тему «Совершенствование деятельности участковых инспекторов полиции в рамках сервисной модели»

Предложения и рекомендации по совершенствованию совершенствования работы участковых инспекторов полиции в рамках сервисной модели, на основании обмена мнениями, анализа текущих вызовов и лучшего отечественного и международного опыта:

1. Повышение качества взаимодействия с населением.

Рекомендуется усилить работу участковых инспекторов полиции по развитию доверительных отношений с жителями обслуживаемых территорий. Для этого необходимо:

- проводить регулярные встречи с местными сообществами для выявления проблемных вопросов, связанных с безопасностью и правопорядком;
- привлекать активистов и представителей местных организаций к профилактическим мероприятиям, включая тематические встречи и совместные акции;
- внедрять интерактивные платформы и мобильные приложения для оперативной обратной связи между участковыми инспекторами и населением.

2. Развитие сервисного подхода в деятельности участковых инспекторов.

Внедрение сервисной модели требует, чтобы основное внимание участковых инспекторов было направлено на предупреждение правонарушений и удовлетворение потребностей граждан. В этой связи рекомендуется:

- внедрять дополнительные программы обучения для участковых инспекторов по принципам сервисной модели, включая навыки эффективного общения и разрешения конфликтных ситуаций;
- использовать успешный международный опыт по сервисной модели, акцентируя внимание на подходах, ориентированных на минимизацию конфликтов и предупреждение правонарушений.

3. Улучшение условий труда участковых инспекторов.

Для повышения эффективности работы и мотивации участковых инспекторов предлагается:

- обеспечить более равномерное распределение нагрузок между участковыми инспекторами, учитывая плотность населения, уровень криминогенности и особенности территории;
- усилить материально-техническое обеспечение участковых пунктов, включая современные средства связи и транспортные средства для оперативного реагирования на обращения граждан;
- ввести дополнительные меры поощрения для участковых инспекторов, активно использующих сервисный подход в работе и показывающих высокие результаты по профилактике правонарушений.

4. Развитие сотрудничества с общественными организациями и местными органами власти.

В целях повышения уровня общественной безопасности и укрепления доверия к полиции рекомендуется:

- активно привлекать местные общественные организации к совместным мероприятиям по профилактике правонарушений и укреплению общественного порядка;
- укреплять взаимодействие между участковыми инспекторами и органами местного самоуправления для совместного решения социальных вопросов, напрямую влияющих на безопасность граждан.

5. Расширение информационной доступности и профилактической работы.

Считаем важным повысить уровень информированности населения о работе участковых инспекторов и мерах профилактики правонарушений:

- проводить разъяснительную работу среди населения, включая лекции, тренинги и информационные рассылки о мерах самообороны, профилактики правонарушений и доступных каналах обращения в полицию;
- публиковать регулярные отчеты о проделанной работе и достигнутых результатах в рамках сервисной модели на официальных сайтах и в социальных сетях, укрепляя доверие граждан и повышая прозрачность работы полиции.

Предложенные меры по совершенствованию деятельности участковых инспекторов в рамках сервисной модели окажут позитивное влияние на общественную безопасность и укрепление доверия к полиции.

МАЗМҰНЫ

«Сервистік модель шеңберінде учаскелік полиция инспекторларының қызметін жетілдіру» дөңгелек үстел бағдарламасы.....	3
Программа круглого стола «Совершенствование деятельности участковых инспекторов полиции в рамках сервисной модели».....	6
«Сервистік модель шеңберінде учаскелік полиция инспекторларының қызметін жетілдіру» дөңгелек үстелге қатысушылардың тізімі	9
Список участников круглого стола «Совершенствование деятельности участковых инспекторов полиции в рамках сервисной модели».....	11
ДИЛЬБАРХАНОВА Ж.Р.	
Уважаемые участники круглого стола!.....	13
ШУМАЕВ С.И.	
Полицияның патрульдік-бекеттік қызметінде сервистік модель қызметінің түсінігі мен негізгі аспектілері	14
ЕРЕМЕЕВ Д.В.	
Проблемы и перспективы внедрения сервисной модели в деятельность участковых инспекторов полиции.....	20
КОРЖУМБАЕВА Т.М.	
Сервисные подходы в деятельности участкового инспектора полиции	24
КУЛЬТЕМИРОВА Л.Т.	
Отдельные аспекты взаимодействия участкового инспектора полиции с гражданами в контексте сервисной модели обеспечения безопасности	30
КОБДИКОВА Ш.М.	
Интеграция сервисного подхода в моделировании дорожного движения на магистральных улицах городов для повышения общественной безопасности.....	35
РАХМЕТ Е.Д.	
Ішкі істер органдар жүйесіндегі сервистік модельдің рөлі	38
АБДУЛЛИНА С.Х.	
К вопросу о критериях доверия населения к полиции: теоретические аспекты и практические подходы	43
ШОКАНОВА Е.В.	
Международный опыт сервисной модели обеспечения общественной безопасности.....	49
САНАПИЯНОВА А.Н.	
Сервисные подходы в профилактической деятельности участкового инспектора полиции: современные вызовы и перспективы развития.....	53
АРЫСТАНГАЛИЕВА Ж.Е.	
Халықаралық тәжірибе: шет мемлекеттердің сервистік полициясы.....	56
БИМБЕТ А.Б.	
Полицияны жаңғырту құралы ретіндегі сервистік модельдің түсінігі, мәні.....	62
ТОЙЛЫЕВ Толенды Мухитович.....	69
Полициядағы сервистік модельге көшу: қазақстандық және әлемдік тәжірибелерді салыстыру.....	69

КОЙШКЕН А.Т.

Полицияның азаматтық қоғаммен өзара әрекеттесу теориясы мен практикасы 73

САНАПИЯНОВА А.Н., БЕЙСЕНАЛИЕВ Б.Н.

Полиция қызметінің сервистік функциясының түсінігі мен мәні 77

АНЕС А.К.

Полицияның сервистік моделі аясындағы қоғаммен
өзара әрекеттесуді нығайту сұрақтары..... 83

МЫРЗАГУЛОВ Н.М.

Предупреждение и устранение факторов, способствующих правонарушениям
в сфере незаконного оборота оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ
и взрывных устройств через призму сервисной модели полиции..... 85

КУСАИНОВА Д.А.

Сервисная полиция в Казахстане 88

ДАЕТОВА А.А.

Некоторые вопросы обеспечения общественной безопасности
на объектах воздушного транспорта 90

ТОЛЫКБАЕВА Б.М.

Совершенствование деятельности участковых инспекторов полиции
в рамках сервисной модели 94

SABANOVA A.S.

Changing aspects of the police service model in digital century..... 97

DILMAGAMBETOVA S.S.

Problems of countering drug crime in the activities of neighborhood
police inspectors within the framework of the service model..... 100

«Сервистік модель шеңберінде учаскелік полиция инспекторларының
қызметін жетілдіру» тақырыбындағы дөңгелек үстел қарары..... 102

Резолюция круглого стола на тему «Совершенствование деятельности
участковых инспекторов полиции в рамках сервисной модели»..... 103

Беттеу:
Туренова Б.Ю.

Қазақстан Республикасы ІІМ
М. Есболатов атындағы Алматы академиясы
ғылыми-зерттеу және редакциялық-баспа жұмыстарын ұйымдастыру бөлімі
050060, Алматы қ., Өтепов көш., 29

Басуға 31 қазан 2024 ж. жіберілді.
Пішімі 60×84^{1/8}. №1 баспаханалық қағаз.
Ризографтық басылыс. Есептік баспа табағы 8,3.
Таралымы 100.